

TÜRKİYE'DE İSLAM İKTİSADI VE FİNANSI EKOSİSTEM RAPORU

2023

TÜRKİYE'DE İSLAM İKTİSADI VE FİNANSI EKOSİSTEM RAPORU 2023

İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı
2024, İstanbul

ALAN İZLEME RAPORLARI

İLKE YAYINLARI: 235

ALAN İZLEME RAPORLARI: 20

TÜRKİYE'DE İSLAM İKTİSADI VE FİNANSI EKOSİSTEM RAPORU 2023

Proje Yürütücüsü: Ahmet Sait Öner

Editör: Melih Turan

Yazarlar: Sümeyra Aydın, Talha Bedirhan Işık, Ozan Solak, Beyza Güneş

Yayın Koordinatörü: Mehtap Nur Öksüz

Katkıda Bulunanlar: Elyesa Koytak, Fatih Gündoğan, Ömer Burak Tek

Tasarım: Seyfullah Bayram

© İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı, İstanbul 2024

E-ISBN: 978-625-8350-92-0

DOI: <http://dx.doi.org/10.26414/air20>

İLKE Vakfı, toplumsal meselelerle ilgili bilgi, politika ve strateji üreten, karar alıcılara yol gösterecek araştırmalar yapan ve gelecek için gerekli birikimin oluşmasına katkı sağlayan bir sivil toplum kuruluşudur.

Bu rapor, İslam İktisadi Araştırma Merkezi (İKAM) tarafından hazırlanmıştır. İKAM, yeni bir iktisadi düşüncenin küllü bir şekilde inşası için yetkin fikir ve teorilerin üretilmesini teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

Aziz Mahmut Hüdayi Mah. Türbe Kapısı Sk. No: 13 Üsküdar/ İstanbul | +90 216 532 63 70 | bilgi@ilke.org.tr | ilke.org.tr

© Tüm hakları saklıdır. İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfının yazılı izni olmadan bu eserin hiçbir kısmı elektronik ya da mekanik yollarla çoğaltılamaz. Raporla belirtilen görüşler yazara aittir ve İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfını bağlamaz.

İçindekiler

Takdim	7
Giriş	8
İslam İktisadı ve Finansı Ekosistemi	10
Temel Göstergelerle 2023'te İslam İktisadı ve Finansı	12
İslam İktisadı ve Finansında Öne Çıkanlar 2023	13
İslam İktisadının Akademik Boyutu	28
Katılım Bankacılığı	31
Katılım Sigortacılığı	41
Katılım Sermaye Piyasaları	45
Bireysel Emeklilik Sistemi	56
Katılım Fintek	60
Kamu Finansmanındaki Uygulamalar	61
Sonuç	66
Öneriler	68
Kaynakça	69
Yazarlar Hakkında	71

Tablo, Grafik ve Haritalar

Tablolar

Tablo 1. Uluslararası Sukuk Piyasasında Gerçekleşen Önemli İhraçlar (2022)	51
Tablo 2. Türkiye’de Gerçekleştirilen Yeşil Sukuk İhraçları	55
Tablo 3. Merkezi Yönetim Dış Borç Tahvil Tutarı ve Kira Sertifikalarının Payı (% , Milyon ABD Doları)	63

Grafikler

Grafik 1. Katılım Bankalarının Toplam Şube Sayısı (2018-2023)	32
Grafik 2. Katılım Bankalarının Şube Sayıları (2019-2023)	32
Grafik 3. ATM Sayılarına Göre Katılım Bankalarının Payları ve Adet Gösterimi (% ve Adet, 2023)	33
Grafik 4. Katılım Bankacılığı Sektöründe Çalışan Personel Sayısı (2018-2023)	34
Grafik 5. Katılım Bankacılığı Sektöründe Çalışan Personelin Cinsiyet Dağılımı (% , 2023)	35
Grafik 6. Katılım Bankacılığı Sektöründe Çalışan Personelin Çalışma Modelleri (% , 2023)	35
Grafik 7. Katılım Bankacılığı Sektöründe Çalışan Personelin Çalışma Yerleri (% , 2023)	36
Grafik 8. Dijital Bankacılık Kullanım Tipine Göre Müşteri Sayıları (2023)	37
Grafik 9. Katılım Bankalarının İşlem Hacmi (Trilyon TL, 2023)	38
Grafik 10. Katılım Bankalarının İşlem Adedi (Milyon, 2023)	39
Grafik 11. Sektör ve Katılım Bankalarının Toplam Özkaynakları (Milyon TL, 2018-2023)	39
Grafik 12. Katılım Bankalarının Sektör Özkaynaklarındaki Payı (% , 2018-2023)	40
Grafik 13. Katılım Sigortacılığı Prim Üretimi Yıllara Göre Artışı (Yüz Bin TL, 2020-2023)	42
Grafik 14. Sigortacılık Sektörü Genel Görünümü (% , 2023)	42
Grafik 15. Sigortacılık Sektörü Prim Üretim Payları (% , 2023)	43
Grafik 16. Sigortacılık Prim Üretimi Pazar Payları (% , 2023)	43
Grafik 17. BIST Katılım 50 Şirketlerinin Sektörel Dağılımı (% , 2023)	46
Grafik 18. BIST Katılım 30 ve 50 ile BIST 100 Endeksleri (2022-2023)	46
Grafik 19. BIST Katılım ve BIST 100 Endeksleri (2023)	47
Grafik 20. BIST Katılım 50 ve BIST 50 Endeksleri (2023)	47
Grafik 21. BIST Katılım 30 ve BIST 30 Endeksleri (2023)	48
Grafik 22. BIST Katılım 100 ve BIST 100 Endeksleri (2023)	48
Grafik 23. BIST Katılım Tüm Endeksi (2022-2023)	49
Grafik 24. BIST Katılım Endeksleri (2022-2023)	49
Grafik 25. BIST Katılım ve BIST Sürdürülebilirlik Endeksleri (2022-2023)	50
Grafik 26. Toplam Küresel Sukuk İhracı (Milyar ABD Doları, 2010-2022)	51
Grafik 27. Toplam Uluslararası Sukuk İhracı (Milyar ABD Doları, 2010-2022)	52
Grafik 28. Katılım Bankalarının Toplam Sukuk İhraç Hacimleri (Milyar TL, 2015-2023)	52
Grafik 29. Katılım Bankalarına Göre Sukuk İhraç Hacimleri (Milyar TL, 2023)	53
Grafik 30. Ülke Gruplarına Göre Yeşil Tahvil İhraçları (Milyar ABD Doları, 2014-2022)	54
Grafik 31. Türlerine Göre BES Fonlarının Oransal Dağılımı (% , 2015-2023)	57
Grafik 32. 2023 Sonu İtibarıyla BES Türüne Göre Fon Dağılımı (%)	57
Grafik 33. 2023 Sonu İtibarıyla Toplam BES Fonlarının Türlerine Göre Dağılımı (TL)	58
Grafik 34. OKS Tutarlarının Faiz Tercihlerine Göre Aylar İtibarıyla Dağılımı (TL, 2023)	58
Grafik 35. OKS Sertifikalarının Faiz Tercihlerine Göre Payları (% , 2023)	59
Grafik 36. Faizsiz DİBS’lerin Toplam Kamu İç Borçlanmasındaki Payı (% , 2012-2023)	62
Grafik 37. Türlerine Göre Kira Sertifikalarının Kamu Borçlanması İçindeki Payı (% , 2012-2023)	63

Haritalar

Harita 1. Katılım Bankalarının İllere Göre Dağılımı (2023)	37
--	----

Kısaltmalar

AB	Avrupa Birliği
ABD	Amerika Birleşik Devletleri
A.Ş.	Anonim Şirketi
BDDK	Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
BES	Bireysel Emeklilik Sistemi
BFA	Bankacılık ve Finans Akademisi
BIST	Borsa İstanbul
CSAA	Centralised Shariah Advisory Authorities
DİB	Diyanet İşleri Başkanlığı
DİBS	Devlet İç Borçlanma Senetleri
DRC Rating	Due Diligence & Rating Company
GIFT	Global Islamic Fintech
GSYH	Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
GSYF	Girişim Sermayesi Yatırım Fonu
HMB	Hazine ve Maliye Bakanlığı
IFDI	Islamic Finance Development Indicator
IFN	Islamic Finance News
IIFM	International Islamic Financial Market
IILM	International Islamic Liquidity Management
IJSEF	International Journal of Islamic Economics and Finance
ITFC	International Islamic Trade Finance Corporation
İAR	İstanbul Altın Rafinerisi
İGİAD	Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği
İGÜ	İnsani Geçim Ücreti
İİT	İslam İşbirliği Teşkilatı
JIEF	Journal of Islamic Economics and Finance
KAD-SİS	Kuyumcu Altın Değerleme Sistemi
KARJIEF	Karatay Journal of Islamic Economics and Finance
KFK	Katılım Finans Kefalet
KGG	Katılım Genç Gelişim
KİK	Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi
KOBİ	Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmeler
MoU	Memorandum of Understanding
MÜSİAD	Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
OKS	Otomatik Katılım Sistemi
OVP	Orta Vadeli Program
QFC	Qatar Financial Centre
SPK	Sermaye Piyasası Kurulu
T.C.	Türkiye Cumhuriyeti
TBB	Türkiye Bankalar Birliği
TKBB	Türkiye Katılım Bankaları Birliği
TL	Türk Lirası
TSKB	Türkiye Sınai Kalkınma Bankası
TUJISE	Turkish Journal of Islamic Economics

İLKE Vakfı İslam İktisadı Araştırma Merkezi (İKAM), İslam ekonomisi çalışmalarının daha nitelikli bir şekilde yapılmasına katkı sunmak amacıyla kurulmuştur. İKAM, İslam iktisadı düşüncesinin külli bir şekilde inşası için yetkin fikir ve teorilerin üretilmesini teşvik etmeyi ve yeni çalışmalara zemin hazırlamayı amaçlamaktadır.

İKAM, kapitalizmle el ele gelişerek büyüyen mevcut iktisadi sisteme alternatif olarak adil, helal kazancı teşvik eden; insana ve insan emeğine saygılı bir sistemin oluşması için uzun soluklu, derinlikli, bütünlüklü ve nitelikli çalışmaların yapılmasını hedeflemektedir. İslam iktisadını hem teorik hem de pratik zeminde ele alan bu merkez, alanda çalışan kişiler için faydalanabilecekleri bir yapı oluşturmayı amaçlamaktadır.

Zengin içerik ve çeşitli etkinliklerle alana daha fazla ilgi çeken İKAM, hem ulusal hem de uluslararası platformlarda mevcut kapitalist sisteme alternatif olabilecek somut çözüm önerileri içeren bir merkez olarak alanda önemli bir boşluğu doldurmayı hedeflemektedir.

Ülkemizde ve dünyada genel olarak İslam iktisadı çalışmaları sınırlı kalmakta ve çalışmaların çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Kapitalist sisteme dair bütün antitezler gün geçtikçe çürütülmekte ve bu adaletsiz sisteme karşı çare olacak bir alternatif geliştirilememektedir. İslam iktisadı önerdiği sistem ve uygulamalarla daha adil bir iktisadi hayat ve bölüşüm sağlama potansiyeline sahiptir. Zira İslam iktisadı çabası ve iddiası inançtan kaynaklanmaktadır ve bu öğreti Müslümanlara yaptıkları ve söyledikleri bakımından sorumluluklar yüklemektedir. Bu bağlamda, geçmiş birikimlerin ışığında, yeni çalışmalara yoğunlaşarak yetkin araştırmacıların bu alana yönelmesine ihtiyaç duyulmaktadır.

İKAM'ın 2013'ten beri düzenlediği İslam İktisadı Atölyesi bu düşünce ile ortaya çıkmış ve alandaki bilgi birikimine değerli katkılar sunmuştur. Güncel finansal konulardan ziyade teorik ve uygulamalı iktisat alanını kapsayan bu atölye her yıl büyük ilgi görmüştür. 2024 yılında, İslam İktisadı Atölyesi'nin formatı yenilenerek İslam İktisadı Zirvesi'ne dönüştürülmüştür. Bu yeniden yapılanma, İslam iktisadı ve İslami finans alanlarındaki çalışmaları daha geniş bir perspektifte ele almayı ve analiz etmeyi mümkün kılmıştır. İKAM bu birikim üzerinden yeni çalışmaların yapılması ve uygulamaya dönük bilgi üretiminin artırılması gayesini taşımaktadır.

ADİL BİR DÜNYA
BEREKETLİ BİR İKTİSAT İÇİN

Takdim

Av. Ahmet Sait Öner

İLKE Vakfı Yönetim Kurulu Başkanı

İslam iktisadı ve finansı, mevcut ekonomik sistemin sonucu olan sosyal ve ekonomik eşitsizliklerin karşısında daha adil bir düzeni teşvik ve tesis etmeyi amaçlamaktadır. Türkiye’de İslam iktisadına yönelik akademik ve ilmi çalışmalar 1960’lı yıllara kadar uzanmakta olup, o zamandan bu yana pek çok önemli gelişme yaşanmıştır. Türkiye’de İslam iktisadının uygulama yönü katılım bankacılığı, faizsiz finansman ürünleri ve katılım sigortacılığı gibi uygulamalarla çeşitlenmekte ve derinleşmektedir. Özellikle 2000’li yıllardan itibaren finans sektöründeki dijitalleşme ve fintek uygulamalarının artmasıyla İslam iktisadı uygulamaları daha geniş bir kitleye ulaşma imkanı bulmuştur. Diğer yandan tüm dünyada finansal sistemin çıkmazları, mevcut sorunlara İslam iktisadı perspektifinden çözümler geliştirme ihtiyacını daha önemli hale getirmiştir.

İslam İktisadı Araştırma Merkezi (İKAM), Türkiye’de İslam iktisadının hem akademik hem de uygulama yönünden gelişmesi amacıyla çalışmalar gerçekleştirmektedir. İKAM’da 2019’dan bu yana her yıl İktisat İzleme Raporları yayımlıyoruz. Bu sene, İktisat İzleme Raporu 2023 ile Türkiye ekonomisinin görünümü 18 ayrı başlıkta, yüzlerce gösterge ışığında, uzmanların kaleminden analiz edildi. Sahih bilgiye dayalı, veri temelli ve sistematik raporlamanın, geleceğe dönük strateji geliştirmenin ön koşulu olduğuna inanıyoruz. Bu kapsamda, alan izleme raporlarının yanı sıra düzenli olarak araştırma raporları, politika notları ve analiz raporları yayımlıyor alandaki birikimi ileri taşımayı geye ediniyoruz.

Bu sene, Türkiye ekonomisini istatistikî veriler ışığında değerlendiren İktisat İzleme Raporu’nun yanı sıra yeni bir Alan İzleme Raporu olarak Türkiye’de İslam iktisadı ve finansı ekosisteminin durumunu güncel veriler ekseninde analiz ettiğimiz İslam İktisadı ve Finansı Ekosistem Raporu 2023’ü yayımlıyoruz.

İKAM, İslam iktisadı alanındaki bilgi ve uygulamaların hem nicelik hem de nitelik açısından gelişmesi ve sektörün geleceğine yönelik çözümler sunmak gayesiyle çalışmalarına devam edecek. Elde edilen bulguların, politika yapıcılar, akademisyenler ve sektör temsilcileri için İslam iktisadı ve finansı ekosisteminin geleceğine ışık tutmasını temenni ediyoruz.

İSLAM
İKTİSADI

Giriş

Bu rapor, İslam iktisadı ve finansının Türkiye'deki mevcut durumunu kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi amaçlamaktadır.

İslam iktisadı ve finansı, son 20 yılda dünya genelinde giderek artan bir ilgi görmektedir. Bu ilgi, kapitalist sistemin getirdiği adaletsizliklere karşı daha adil ve insani bir alternatif arayışının yansımasıdır. İslam iktisadı, adil kazancı teşvik eden, insana ve insan emeğine saygılı bir iktisadi sistem sunmakta ve yaşanan krizlere karşı çözüm önerileri geliştirmektedir.

Bu rapor, İslam iktisadı ve finansının Türkiye'deki mevcut durumunu kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi amaçlamaktadır. Raporun amacı, 2023 yılında İslam iktisadı ve finansı ekosisteminin farklı alanlardaki durumunu inceleyerek bu alanlarda yapılan çalışmalarını analiz etmektir.

Raporun ilk kısmında, ekosistemin genel görünümü ile Türkiye'de 2023 yılında İslam iktisadı ve finansı alanında yaşanan önemli gelişmeler aktarılmaktadır. İkinci bölüm, İslam iktisadı ve finansı alanında gerçekleşen eğitim ve araştırma, proje, kurum ve önemli faaliyetlere ayrılmıştır. Üçüncü bölüm, katılım bankacılığının mevcut durumunu incelemektedir. Bu bölümde, katılım bankalarının sayısı, şube dağılımı, aktif büyüklükleri ve sundukları hizmetler detaylı bir şekilde ele alınmaktadır. Dördüncü bölümde, katılım sigortacılığı incelenmektedir. Bu bölümde, katılım sigorta şirketlerinin sayısı, prim üretimi ve sektördeki payı gibi konulara yer verilmiştir. Beşinci bölümde, katılım sermaye piyasaları ele alınmaktadır. Bu bölümde, katılım endeksleri ve katılım esaslarına uygun yatırım araçları incelenmektedir. Ayrıca, bu alandaki performans ve gelişim trendleri de değerlendirilmektedir. Altıncı bölüm, bireysel emeklilik sistemine odaklanmaktadır. Bu bölümde, bireysel emeklilik sisteminin İslam iktisadı çerçevesindeki yeri ve önemi, katılım esaslı bireysel emeklilik planları ve bu planların gelişimi incelenmiştir. Yedinci bölüm, dijitalleşme ve fintek uygulamalarına odaklanmaktadır. Katılım bankacılığı ve sigortacılığında dijitalleşme ve fintek şirketlerinin rolü bu bölümde detaylandırılmaktadır. Sekizinci ve son bölümde ise kamu finansmanındaki uygulamalar üzerinde durulmaktadır. Bu bölümde, kamu finansmanında kullanılan kira sertifikası gibi araçların analizi yapılmaktadır.

Bu rapor, İslam iktisadı ve finansı ekosisteminin mevcut durumunu ve potansiyel gelişim alanlarını ortaya koymakta ve bu alanlardaki zorluklara yönelik çözüm önerileri sunmaktadır. Amacımız, İslam iktisadı ve finansı bilgisinin daha geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak ve bu alandaki farkındalığı artırmaktır. Bu bağlamda, raporun bulguları ve sonuçları, politika yapımcılar, akademisyenler ve sektör temsilcileri için önemli bir kaynak teşkil etmektedir.

İslam İktisadı ve Finansı Ekosistemi

Katılım Bankaları

Katılım Endeksi

Dijital Katılım Bankaları

Yatırım Bankaları

Kredi Garanti Kuruluşu

Portföy Yönetim ve Yatırım Bankaları

Katılım Sigorta Şirketleri

Dernekler ve Bağımsız Kuruluşlar

Lisans Bölümleri

Akademik Dergiler

Yayınevleri

Tasarruf Finansman Şirketleri

Lisansüstü Programlar

Enstitüler ve Araştırma Merkezleri

Finansal Teknoloji Şirketleri

Katılım Finans Düzenleyici ve Denetleyici Kamu Kuruluşları

Çevrimiçi Yayınlar

Uluslararası Kuruluşlar

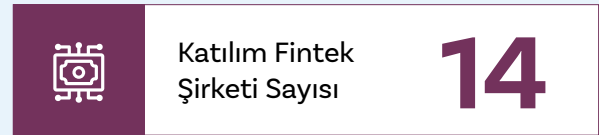
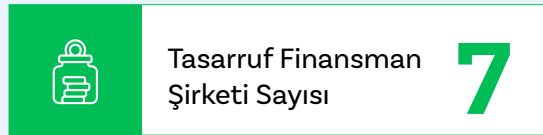
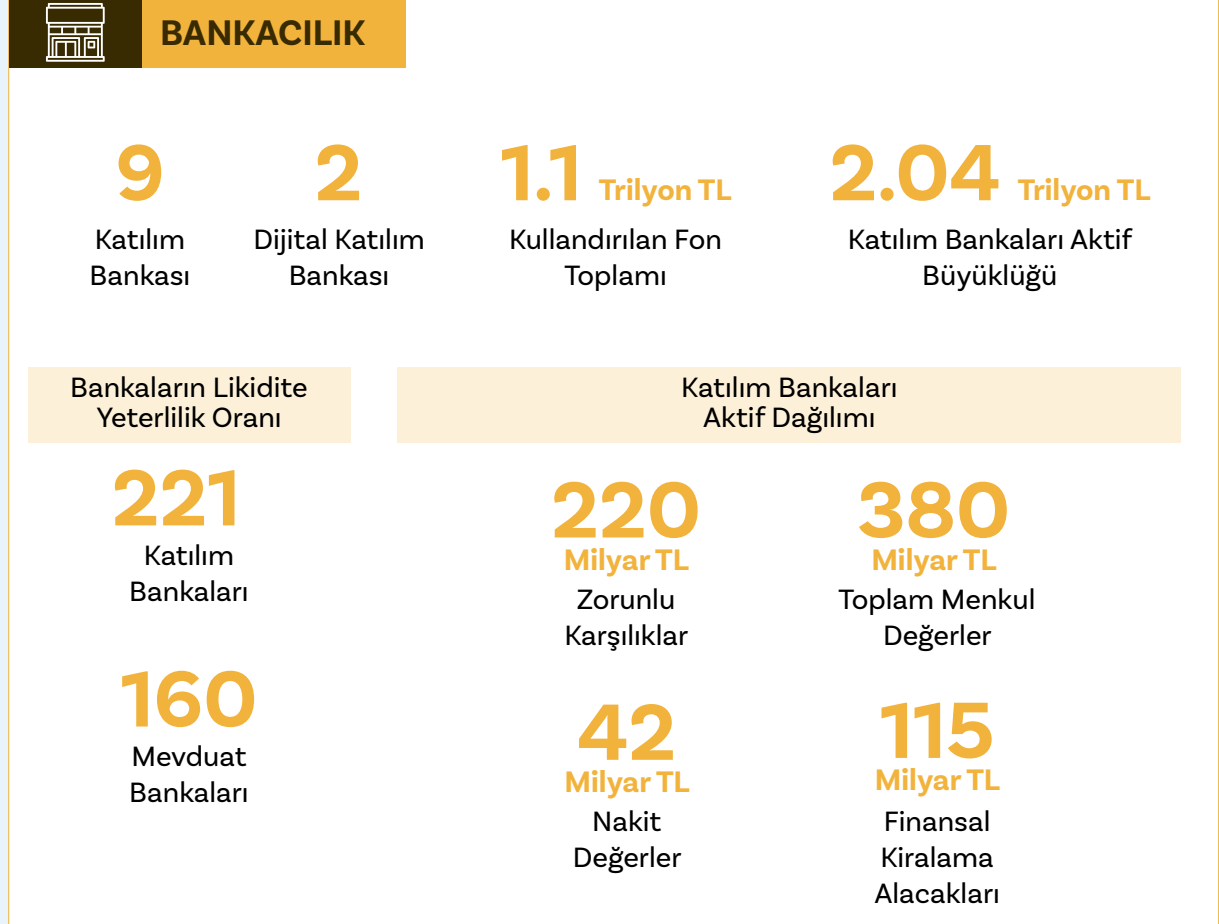
Karzi Hasen Sandıkları

Start-up Hızlandırma Merkezleri

Temel Göstergelerle 2023'te İslam İktisadı ve Finansı

İslam İktisadı ve Finansında Öne Çıkanlar 2023

OCAK

Neova Katılım Sigorta Teknopark'ta Yer Alan İlk Sigorta Şirketi Oldu

Neova Katılım Sigorta, teknoloji geliştirme bölgesi olarak kurulan ve Türkiye'nin teknoloji üretimine katkı sağlayan Teknopark İstanbul ile anlaşma imzalayarak Bilgi Teknolojileri grubunu teknopark ekosistemine taşıyan ilk sigorta şirketi oldu.

Vakıf Katılıma "Yılın En İtibarlısı" Ödülü

Vakıf Katılım, The One Awards Bütünleşik Pazarlama Ödülleri'nde son 5 yıldır ölçümlenen katılım bankacılığı kategorisinde üçüncü kez "Yılın En İtibarlısı" ödülüne layık görüldü.

İdeathon Fikir Yarışması'nda Gençler Kendi Bankacılık Ürünlerini Tasarladı

Kuveyt Türk Katılım Bankasının üniversite öğrencilerine yönelik üçüncüsünü düzenlediği Ideathon Fikir Yarışması sonuçlandı. Kuveyt Türk'ten yapılan açıklamaya göre, dereceye giren fikirler, Kuveyt Türk Bankacılık ve Yaşam Üssünde gerçekleştirilen etkinlikle ödüllendirildi.

Katılım Finans Kefalet Şirketi Kuruldu

Katılım Finans Kefalet A.Ş., 29.03.2023 tarihinde Hazine ve Maliye Bakanlığı, Türkiye Katılım Bankaları Birliği ve Katılım Bankaları ortaklığı ile kuruldu. Şirket, kurumsal bir kefalet kuruluşu olarak teminat yetersizliği nedeniyle çeşitli kredi ve destek imkanlarından yeterince yararlanamayan Küçük ve Orta Büyüklükteki İşletmelerin (KOBİ) ve KOBİ dışı işletmelerin, "müteselsil kefil" olmak suretiyle krediye erişimlerini sağlıyor.

TKBB, 6 Şubat Depreminden Etkilenen Müşterilerine Yönelik Ek Tavsiye Kararları Aldı

Türkiye Katılım Bankaları Birliği (TKBB), 6 Şubat depreminden etkilenen 5 il ve Gaziantep'in 2 ilçesindeki bireysel ve gerçek kişi ticari işletmelerin borçlarını 6 ay kâr paysız öteleme yönünde tavsiye kararı aldı.

Hextech Green, KT Portföy'den Aldığı Destekle 5 Ülkeye İhracat Yaptı

Daha küçük alanlarda daha çok temiz gıda üretmek hedefiyle yola çıkan Hextech Green, Kuveyt Türk'ün %100 iştiraki KT Portföy'ün kurduğu Lonca GYSF'den 2 milyon TL'lik yatırım aldı. Hextech Green, aldığı yatırımla üretimi artırarak kısa sürede 5 ülkeye ihracat yaptı.

ŞUBAT

Ziraat Katılım Bankasından Düşük Kâr Payı Oranlı "Tarım Finansmanı"

Ziraat Katılım Bankası tarafından, ülke sınırları içinde yapılan tarımsal üretim faaliyetleri için tarımsal üretime dair düşük kâr payı oranlı yatırım ve işletme finansmanı kullandırma kararı alındı.

MART

Katılım Bankalarından Hacı Adaylarına Masrafsız Finansman Desteği

Albaraka Türk, hac vazifesini yerine getirmek isteyenlere masraf ve vade farkı almadan finansman desteği sağladı. Hacı adayları, hac bedelinin %50'sini peşin ödedikten sonra kalan tutar için finansman kullandı. Vakıf Katılım da Diyanet İşleri Başkanlığı organizasyonu ile hac ve umre ödemelerinde komisyonsuz ve vade farksız 3 taksit imkanı sundu. Ödemelerin %40'ı nakit, %60'ı ise vade farksız 3 taksitte yapılabiliyor.

QFC ile TKBB, Türkiye ve Katar Finans Sektörünün Gelişimini Desteklemek İçin Güçlerini Birleştirdi

Bölgenin önde gelen finans ve iş merkezi Katar Finans Merkezi (QFC) ile TKBB, Türkiye ve Katar'da finans sektörünün gelişimini desteklemek amacıyla bir mutabakat zaptı (MoU) imzaladı.

KAD-SİS'e Dördüncü Katılım Bankası da Dahil Oldu

İstanbul Altın Rafinerisi (İAR), yastık altındaki altınların ekonomiye kazandırılması amacıyla devreye aldığı Kuyumcu Altın Değerleme Sistemi'ne (KAD-SİS) Türkiye Finans Katılım Bankasının eklenmesi ile sistemdeki katılım banka sayısı 4'e çıktı.

TKBB ve Suudi Yetkililerden Önemli Toplantı

Suudi Arabistan-Türkiye İş Forumu'nda Suudi ve Türk iş dünyası temsilcileri arasında 3 ticari işbirliği anlaşması imzalandı. Bunun yanında iki ülkeden çok sayıda şirket de karşılıklı yatırım yapma kararı aldı. TKBB ve Suudi yetkililer arasında da işbirliğinin gelişmesi adına verimli görüşmeler gerçekleştirildi.

KT Portföy Katılım Esaslı İlk Sürdürülebilirlik Yatırım Fonu Uygulamaya Geçti

Çevreyi korurken ekonomik büyümeyi destekleyen "Sürdürülebilirlik Yatırım Fonu" ile yatırımlarını çevreye duyarlı şirketlerin fonlarına yapan yatırımcılar yarınlar için ekonomik ve çevreci sürdürülebilirliği hayata geçirmiş olacak.

Albaraka Türk'e Müşteri Deneyimi Ödülü Verildi

Müşteri memnuniyeti platformu Şikayetvar, sekizinci kez kusursuz müşteri deneyimini yaşatan markaları belirledi. 1,5 milyonu aşkın anket verisinin baz alındığı Müşteri Deneyim Endeksi araştırması sonucuna göre belirlenen 8. A.C.E. Awards'ta 60 farklı sektörden 113 marka ödülle layık görüldü.

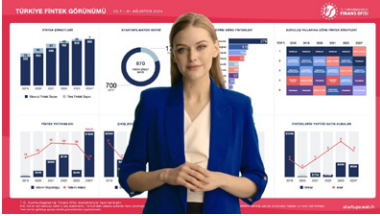
Katılım Emeklilik Faizsiz Fon Portföyünü 15'e Çıkardı

Katılım Emeklilik Genel Müdürü Ayhan Sincek, Katılım Emeklilik'e yaptığı açıklamada yeni faizsiz fonları sayesinde BES yatırımcılarının, icazeti alınmış BIST Katılım Temettü Getiri Endeksi'nde yer alan şirketlere yatırım yapabildiklerini ifade etti.

EMİNEVİM

Eminevime İki Ödül Birden

Eminevim, sektördeki müşteri deneyimi yönetimi ile A.C.E. Awards Mükemmel Müşteri Memnuniyeti Başarı Ödülleri'nde ev ve taşıt kategorilerinde ödüle layık görüldü.

Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi Türkiye Fintek Rehberini Yayımladı

Finansal teknoloji girişimcilerine yol gösterici bir kaynak olması amacıyla Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi tarafından hazırlanan ve bu alanda Türkiye'de ilk olma özelliği taşıyan "Türkiye Fintek Rehberi" yayımlandı.

Emlak Katılıma İki Uluslararası Ödül

Uluslararası katılım finans sektörünün en prestijli ödülllerinden biri olarak kabul edilen IFN Awards'ta sonuçlar açıklandı. Emlak Katılım Bankası, finans piyasalarının önde gelen yayınlarından Islamic Finance News (IFN) tarafından düzenlenen IFN Awards'ta iki ödüle birden layık görüldü. Emlak Katılım, Türkiye katılım finans sektörü "Yatırım Bankacılığı ve Kurumsal Aracılık Faaliyetleri" kategorilerinde birincilik ödüllerinin sahibi oldu.

Katılım Finans Etkinliği TRT Bil Bakalım Uygulamasında Yayında

Katılım Finans alanında farkındalığın artırılmasına katkı sağlamak amacıyla, Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi Katılım Finans Dairesi tarafından hazırlanan "TRT Bil Bakalım" "Katılım Finans" uygulaması kullanıcılar için açıldı. "Katılım Finans" etkinliği 27-31 Mart 2023 tarihleri arasında TRT Bil Bakalım uygulamasında yayınlandı.

Vakıf Katılımdan Kadın Girişimci Finansmanı

Vakıf Katılım, işini büyütmek veya daha da ileriye taşımak isteyen kadın girişimcilere avantajlı finansman desteği sunuyor. Vakıf Katılım, girişimci kadınlara 1 milyon TL'ye kadar finansman desteği vereceğini duyurdu.

Türkiye Finans Katılım Bankasına "International Safety Awards" Ödülü

British Safety Council tarafından 65'incisi düzenlenen Uluslararası İş Güvenliği Ödülleri (International Safety Awards) sahiplerini buldu. Türkiye'den yaklaşık 15 şirketin ödül aldığı International Safety Awards organizasyonu ile katılım bankacılığı alanında da Türkiye Finans Katılım Bankası ödülle layık görüldü.

NİSAN

Yeşil Sukuk İhracı ile Karbon Emisyonu Azaltımına 31 Bin Ton Katkı

Düşük karbon ekonomisine geçişte çok önemli dönüştürücü role sahip olan finans kurumlarının başında gelen Emlak Katılım önemli bir sukuk ihracına daha imza attı. Emlak Katılımın sektörün sürdürülebilir büyümesine destek olmak adına aracılığını üstlendiği geri dönüşüm sektörünün ilk yeşil sukuk ihracı ile karbon emisyonu azaltımına yaklaşık 31 bin ton katkı sağlandı.

BDDK'dan Türkiye'nin İlk Dijital Katılım Bankasına Faaliyet İzni

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun (BDDK) 10543 sayılı kararı ile Türkiye'nin ilk dijital katılım bankası olan Hayat Finans Katılım Bankası A.Ş.'ye faaliyet izni verildi.

TOM•Bank

BDDK, TOM Katılım Bankasına Faaliyet İzni Verdi

Türkiye'nin ilk dijital perakende bankası TOM Bank, 31 Mart 2023 tarihinde Resmî Gazete'de yayımlanan kararla faaliyete geçti. BDDK'dan aldığı faaliyet izniyle Türkiye'nin lisanslı ilk dijital bankası olma unvanını kazanan TOM Bank, 1,5 milyar TL sermayeyle kuruldu. Yalnızca dijital kanallardan hizmet verecek olan TOM Bank, %100 dijital ürün ve süreçlerle etik bankacılık vizyonu doğrultusunda geniş bir müşteri kitlesine ulaşmayı hedefliyor.

Uluslararası Karatay İslam İktisadı ve Finansı Etkinliği Yapıldı

Konya Ticaret Odası (KTO) Karatay Üniversitesi İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi İslam İktisadı ve Finansı Bölümü, "International Karatay Islamic Economics and Finance Talks" (Uluslararası Karatay İslam İktisadı ve Finansı Söyleyişleri) serilerinin ilkini düzenledi.

Kuveyt Türk, Yenilikçi Fikirleri "Fikir'inn Platformu"nda Topluyor

Kuveyt Türk, yenilikçi fikirlerin hayata geçmesi için Fikir'inn Platformu'nda talepleri topladı. Kuveyt Türk'ün tüm müşterilerinin, mevcut ürün ve hizmetlere yönelik deneyimlerini de paylaşabildiği platform, yenilikçi fikirlerin hayata geçirilmesine zemin hazırlıyor.

"Katılım Genç Gelişim Özel Programı" Gerçekleştirildi

Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi ve IFCap Building işbirliğiyle düzenlenen Katılım Genç Gelişim (KGG) programının, 6 Şubat 2023 depremlerinden etkilenen genç yeteneklere özel istihdam garantili versiyonu gerçekleştirildi. Programa, depremden etkilenen 11 ilde ikamet eden veya bu illerde yükseköğrenim gören lisans son sınıf, yüksek lisans/doktora öğrencileri veya üniversite mezunları katıldı. Eğitimler, 10-16 Nisan 2023 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirildi.

Kuveyt Türk'e Uluslararası 3 Ödül

Kuveyt Türk, finans piyasalarının önde gelen yayınlarından Islamic Finance News tarafından düzenlenen IFN Awards'ta 3 ödüle birden layık görüldü. Kuveyt Türk, "Türkiye'nin En İyi İslami Bankası", "Türkiye'nin En İyi Bireysel Bankası" ve "Türkiye'nin En İnovatif Bankası" ödüllerinin sahibi oldu.

İstanbul Finans Merkezinin Bankalar Etabı Açıldı

İstanbul Finans Merkezi, uluslararası finansal piyasalarla entegrasyon ve etkin bir ekosistem kurmak amacıyla faaliyetlerini yürütmektedir. 17 nisan'da Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla açılan İstanbul Finans Merkezi son teknolojiye sahip ofisleri ve bünyesinde yer alacak dev finans kuruluşları ile dünyanın önde gelen finans merkezlerinden biri olmayı hedefliyor.

Emlak Katılımdan Türkiye'de Bir İlk: Katılım Esaslı Portföy Saklama Hizmeti

Emlak Katılım, Sermaye Piyasası Kurulundan (SPK) aldığı portföy saklama izni ile münhasıran katılım esaslı yatırım fonlarına kolektif portföy saklama hizmeti verebilecek.

MAYIS

TKBB ile Özbekistan Bankacılık ve Finans Akademisi Arasında Önemli İşbirliği

TKBB ve Özbekistan Bankacılık ve Finans Akademisi (BFA), İslami finans sektörünün geliştirilmesi adına Özbekistan'ın başkenti Taşkent'te mutabakat zaptı imzaladı.

Albaraka Türk'ün Kurumsal Yönetim İlkelerine Uyum Notu 9,25'e Yükseldi

Albaraka Türk, DRC Rating (Due Diligence & Rating Company) tarafından değerlendirilen kurumsal yönetim ilkelerine uyum derecelendirme notunu 9,25'e yükseltti.

HAZİRAN

Vakıf Katılım ve MÜSİAD “Karz-ı Hasen” için İşbirliği Protokolü İmzaladı

Vakıf Katılım ve Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD), Karz-ı Hasen Projesi kapsamında mutabakat sağlayarak protokol imzaladı.

İSLAM İKTİSADI TEMEL EĞİTİM PROGRAMI 2023

11. İslam İktisadi Temel Eğitim Programı Rize’de Gerçekleştirildi

İKAM, İslam iktisadi alanında çalışma yapan araştırmacı ve araştırmacı adayları için her yıl İslam İktisadi Temel Eğitim Programları düzenliyor. 2023 yılında 11. İslam İktisadi Temel Eğitim Programı Rize’de yapıldı. Programa katılan 50 kişiye katılım belgesi takdim edildi.

Ziraat Katılım Bankasına Üst Üste 5. Kez Altın Ödülü

Marketing Türkiye ve BoomSonar işbirliği ile gerçekleştirilen Brandverse Awards’ın kazananları İstanbul’da düzenlenen ödül töreniyle sahiplerini buldu. 5. kez altın ödülün sahibi olan Ziraat Katılım, Social Media Awards Türkiye tarafından düzenlenen Sosyal Medyada En Etkin Katılım Bankaları kategorisinde üst üste 5. kez altın ödülü kazandı.

TKBB ve WABA, Katılım Finans Sektörünün Gelişimini Desteklemek İçin Güçlerini Birleştirdi

Batı Afrika Bankacılar Birliği (WABA) ile TKBB, Türkiye ve Afrika’da başta İslami finans sektörünün gelişimi olmak üzere dış ticaret, muhabir ilişkileri ve dijitalleşme alanlarında ortak işbirliği yapmak amacıyla bir mutabakat zaptı (MoU) imzaladı.

Albaraka Garaj 6. Dönem Mezunlarını Verdi

Albaraka Türk Startup Hızlandırma Merkezi Albaraka Garaj 6. dönem mezunlarını verdi. Bankadan yapılan açıklamaya göre, katılım bankacılığı alanında dünyanın ilk startup hızlandırma merkezi Albaraka Garaj, hızlandırma programına dahil olan girişimlere hibe, mentörlük, eğitim ve ofis desteği sunuyor.

Katılım Finans Kefalet A.Ş. İlk Kefaletini Vererek Faaliyete Başladı

Faizsiz Bankacılık sektöründe, belirlenen hedeflere erişimi desteklemek, katılım finans esasları çerçevesinde küçük ve orta ölçekli işletmelerin finansmana erişimini sağlamak ve bu tip işletmelere faaliyet gösterdikleri sektörlerde rekabet gücü kazandırmak adına kurulan Katılım Finans Kefalet (KFK) A.Ş. ilk kefaletini vererek faaliyetine başlamış oldu.

Türkiye Finans'a "Türkiye'nin En Yenilikçi Katılım Bankası" Ödülü

Türkiye Finans, iş dünyası yayınlarından Global Business Outlook Awards tarafından "Türkiye'nin En Yenilikçi Katılım Bankası" seçildi.

"Finans Genç" Projesi İlk Mezunlarını Verdi

ÖNDER İmam Hatipliler Derneği'nin İslami finans bilinci oluşturmak ve bu alanda çalışacak gençler yetiştirmek amacıyla başlattığı Finans Genç Projesi'nin "Birikimli Atölye" programına katılan 26 üniversite öğrencisi sertifikalarını aldı. Mart 2022'de başlatılan projede, üniversitelerin iktisat, işletme, uluslararası ticaret, mühendislik, hukuk ve ilahiyat bölümlerinde eğitim gören öğrenciler teorik eğitim aldı ve projeler hazırladı. Dönemi başarıyla tamamlayan öğrenciler, derneğin genel merkezinde düzenlenen törende sertifikalarını aldı.

EYLÜL

5. Merkezî Şer'i Danışma Otoriteleri Toplantısı İstanbul'da Gerçekleşti

Türkiye'nin ev sahipliğinde, TKBB ve Malezya Merkez Bankası işbirliğiyle bu yıl beşincisi düzenlenen Merkezî Şer'i Danışma Otoriteleri (Centralised Shariah Advisory Authorities-CSAA) Toplantısı, 6 Eylül 2023 tarihinde hibrit bir şekilde gerçekleşti. Toplantıya, 15'e yakın ülkede bulunan Merkezî Şer'i Danışma Otoriteleri, Uluslararası Standart Belirleyici Kurumlar ve Çok Tarafli Kuruluşlar, deneyimli uzmanlar ve akademisyenler katıldı.

Kuveyt Türk, "Gömülü Finans" Üzerine Kapsamlı Bir Rapor Hazırladı

Kuveyt Türk, farklı konularda yaptığı araştırma raporlarını kamuoyuyla paylaşmaya devam etti. Kuveyt Türk'ün raporu, yakın dönemin yükselen trendi "gömülü finans" üzerine oldu.

EKİM

SEDDK'dan Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerine Yönelik Tebliğ

"Sigorta ve Reasürans ile Emeklilik Şirketlerinin Finansal Tablolarının Sunumu Hakkında Tebliğ" ve "Sigortacılık Tekdüzen Hesap Planı ve İzahnamesi Hakkında Tebliğ" Resmî Gazete'de yayımlandı.

Adabank, Katılım Bankası Oldu

BDDK, Adabank'ın niteliğinin katılım bankası olarak değiştirilmesine izin verdi. BDDK'nın söz konusu kararı, Resmî Gazete'nin 28.11.2023 tarihli sayısında yayımlandı. Karara göre, Adabank'a, katılım fonu kabulü ile finansal kiralama işlemleri konularında faaliyette bulunma izni verilirken, bankanın mevduat kabulü izni iptal edildi.

2023 İslam İktisadı Ödülleri Sahiplerini Buldu

İLKE Vakfı bünyesinde faaliyetlerini sürdüren İslam İktisadı Araştırma Merkezi (İKAM) tarafından organize edilen 11. İslam İktisadı Atölyesi tamamlandı. Her yıl atölye açılış programında sahipleriyle buluşturulan İslam İktisadı Ödülleri bu yıl da çeşitli alanlarda verildi.

İslam İktisadı Ödülleri kapsamında verilen İslam İktisadı Araştırma Ödülü, yaptığı önemli araştırmalarıyla alana katkı sunan Prof. Dr. Ahmet Faruk Aysan'a takdim edilirken, İslam İktisadı Tez Ödülü ise *The Economics of Awqaf in Türkiye* başlıklı doktora teziyle Dr. Ozan Maraşlı'ya takdim edildi. 2023 yılında İslam İktisadı Uygulama Ödülü'nün sahibi ise Acil Yardım Gönüllüleri Derneği (ACİLDER) oldu. Son olarak 200'ü aşkın eserde imzası ve bu eserlerle alana değerli katkılarda bulunan Prof. Dr. Murat Çizakça'ya ise "İslam İktisadına Katkı Ödülü" verildi.

BDDK, Türkiye Emlak Katılım Bankası A.Ş.'ye Kredi ve Banka Kartı Sistemi Kurma İzni Verdi

BDDK, Türkiye Emlak Katılım Bankası A.Ş.'nin banka kartı ve kredi kartı sistemi kurma, bu sisteme göre kart çıkarma ve üye işyeri anlaşması yapmasına izin verdi.

KASIM

Katılım Genç Gelişim Programının Dördüncüsü Gerçekleştirildi

Dünyada ve Türkiye'de yükselen değer olan "Katılım Finans" alanında insan kaynağı potansiyelini geliştirmek ve sektöre nitelikli, uluslararası rekabete açık yeni yetenekler kazandırmak amacıyla Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi ve IFCap Building işbirliğinde düzenlenen "Katılım Genç Gelişim" (KGG) programının dördüncüsü gerçekleştirildi.

ARALIK

Uluslararası İslami Ticaret Finansman Kuruluğu, Vakıf Katılım ve Ziraat Katılım ile Murabaha Finansmanı Anlaşması İmzaladı

Uluslararası İslami Ticaret Finansman Kuruluğu (ITFC), KO-Bİ'leri desteklemek için Vakıf Katılım Bankası ve Ziraat Katılım Bankası ile 40 milyon ABD doları tutarında finansman temin etti.

Emlak Katılım Uluslararası "Best Sukuk Arranger" Ödülüne Layık Görüldü

Emlak Katılım, uluslararası finans dergisi International Finance'in düzenlediği International Finance Awards 2023'te, "İnovatif ve Başarılı Sukuk İhraçları" dalında "Best Sukuk Arranger 2023" ödülünün sahibi oldu.

Dünya Katılım

Türkiye Katılım Bankaları Birliği'nin 9. Üye Bankası: Dünya Katılım

Adabank A.Ş., gerçekleştirdiği Olağanüstü Genel Kurul toplantısında alınan onayın ardından 29 Aralık 2023 tarihli Ticaret Sicil Gazetesinde tescil edilerek bankanın ismi "Dünya Katılım Bankası" olarak değiştirildi ve faaliyetlerine Dünya Katılım Bankası A.Ş. olarak devam edeceğini açıkladı.

"Yılın En Başarılı Sukuk İhracı" Ödülü Emlak Katılımın Oldu

Emlak Katılıma "Yılın En Başarılı Sukuk İhracı" ödülü verildi. Emlak Katılım, Islamic Finance News tarafından düzenlenen "IFN Deals of The Year 2023" organizasyonunda Türkiye'de yılın en başarılı sukuk (kira sertifikası) ihracı ödülüne layık görüldü.

TKBB ve IILM Likidite Yönetimi Konusunda “Kapasite Geliştirme Programı” Düzenledi

TKBB ile Uluslararası İslami Likidite Yönetimi Kurumu (IILM) işbirliğinde 14 Aralık 2023 tarihinde İstanbul’da “IILM-TKBB Kapasite Geliştirme Programı” başlıklı ortak bir program düzenlendi. Bu program, İslami likidite yönetimi alanında Türk katılım bankaları, finans kuruluşları ve sektör temsilcileri arasındaki bilgi birikimini ve bilgi paylaşımını artırmak amacıyla organize edildi.

Türkiye Sınai Kalkınma Bankası, İslam Kalkınma Bankası ile 100 Milyon Dolarlık Anlaşmaya İmza Attı

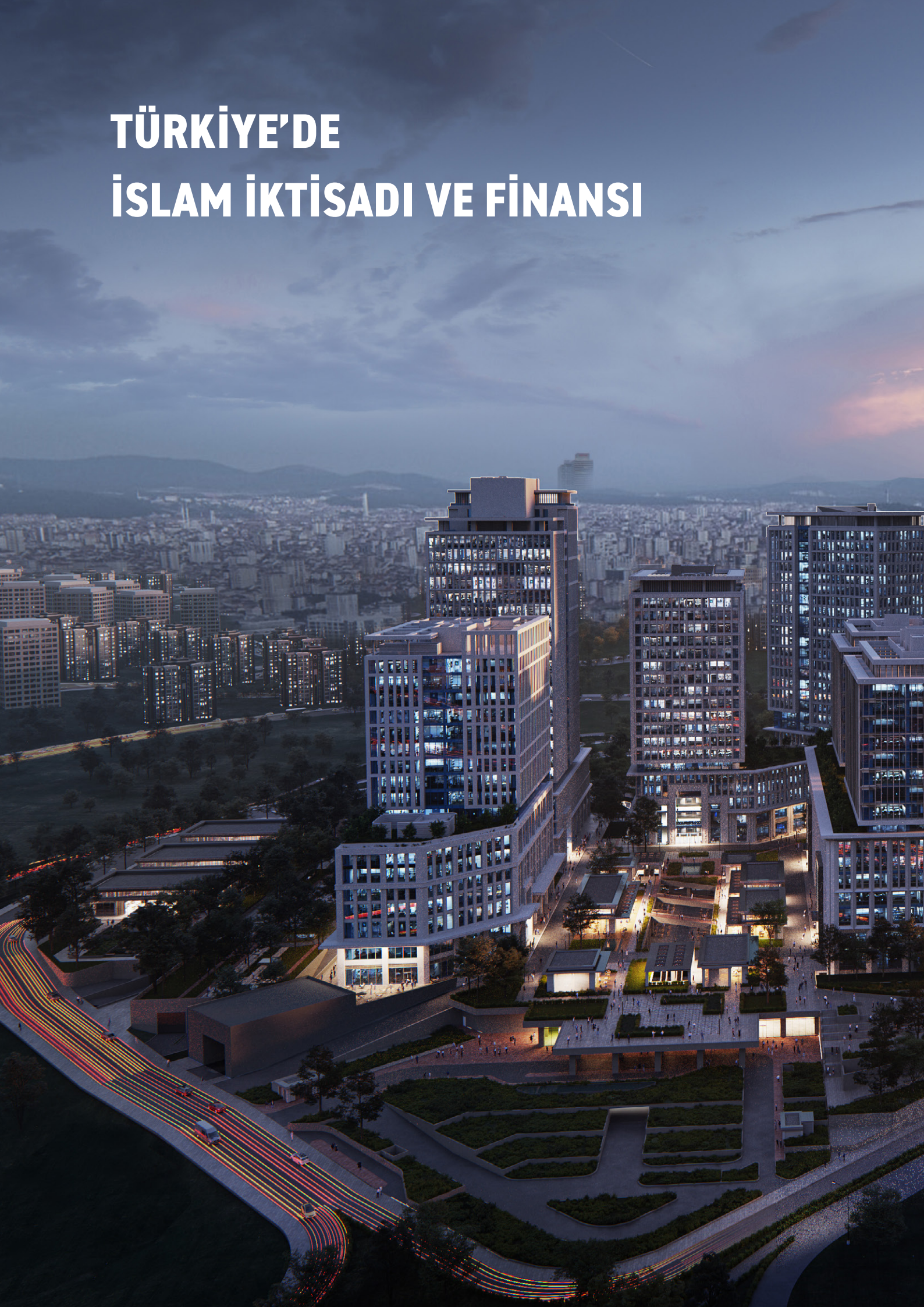
Ulusal ve global kalkınma finansmanı kuruluşlarından sağladığı fonlarla nitelikli yatırım projelerini destekleyen Türkiye Sınai Kalkınma Bankası (TSKB), İslam Kalkınma Bankası ile deprem bölgelerinin sürdürülebilirlik prensipleriyle yeniden kalkınması için 100 milyon ABD doları tutarında bir finansman anlaşmasına imza attı.

Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği 2024 yılı İnsani Geçim Ücretini Açıkladı

Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İGİAD) tarafından yapılan araştırmaya göre İstanbul’da ortalama büyüklükte bir ailenin, insani şartlarda geçinebilmesi için bir çalışanın aylık İnsani Geçim Ücretinin (İGÜ), 2024 yılı için asgari 23.120 TL olduğu belirlendi.

TÜRKİYE'DE İSLAM İKTİSADI VE FİNANSI

İslam İktisadının Akademik Boyutu

Bu bölümde Türkiye’de İslam iktisadı ve finansı eğitim programları ile bu programlara katılan öğrenci ve araştırmacılara sunulan imkanlar açıklanmıştır. Ayrıca bu alanda faaliyet gösteren kurumlar, yayınlar, projeler ve atölyeler de bu bölümde ele alınmıştır.

İslam İktisadı Eğitimi

Türkiye’de 2023 yılı itibarıyla İslam iktisadı ve finansı alanında üç üniversite lisans düzeyinde eğitim vermektedir. Bunlar arasından İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi ve Konya KTO Karatay Üniversitesi, alanda lisans düzeyinde eğitim veren vakıf üniversiteleriyken Sakarya Üniversitesi, İslam iktisadı ve finansı alanında lisans düzeyinde eğitim veren ilk ve tek devlet üniversitesi olma özelliğine sahiptir.

Sakarya Üniversitesi İslam İktisadı ve Finans Bölümü, öğrencilere İslam ekonomisi ve finansı alanında derinlemesine bir bilgi birikimi sunmayı hedeflemektedir. Müfredat, İslam hukuku, finansal piyasalar, faizsiz bankacılık, İslami sigortacılık gibi derslerle zenginleştirilmiştir. Böylece öğrencilere hem teorik hem de pratik beceriler kazandırmak amaçlanmaktadır. Ayrıca öğrencilerin güncel ekonomik gelişmeleri İslami perspektiften değerlendirebilmeleri için modern finans teorileri ve uygulamalarına da yer verilmektedir.

19 üniversitede İslam iktisadı ve finansı veya ilgili alanlarda Türkçe, İngilizce ve Arapça lisansüstü eğitimler verilmektedir. 19 üniversitede verilen 46 lisansüstü eğitim programının 38’i yüksek lisans düzeyinde, 8’i ise doktora düzeyindedir. Üniversiteler doğrudan İslam İktisadı enstitüleri altında eğitim vermenin yanı sıra, İslami ilimler gibi farklı enstitülerin bünyesinde de faaliyet gösterebilmektedir.

İKAM Eğitim Programları

İKAM, İslam iktisadı alanında çalışan araştırmacı ve araştırmacı adayları için İslam İktisadı Temel Eğitim Programları düzenlemektedir. Programın amacı; İslam iktisadı kavramını, tarihsel gelişimini, temel ilkelerini ve uygulanabilir bir sistemin bileşenlerini genel hatlarıyla tanıtmaktır. Bu bağlamda İKAM, 2023 yılının ilk temel eğitim programını 11 Mart 2023 tarihinde İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfında gerçekleştirmiştir. Birçok farklı bölümden lisans ve lisansüstü düzeyinde katılımcı programa büyük ilgi göstermiştir. İslam İktisadı Temel Eğitim Programı Öğr. Gör. Yücel Kamar’ın “İslam İktisadının Temel Kavram ve Konuları” dersi ile başlamış, Doç. Dr. Üyesi Erhan Akkaş’ın “Türkiye ve Orta Doğu’daki İslami Finansın Bugünü” konulu sunumuyla devam etmiştir. Üçüncü derste ise Dr. Öğr. Üyesi Batuhan Buğra Akartepe “İslam İktisadının Fikhi Temelleri” konusunu aktarmış, program Doç. Dr. İsa Yılmaz’ın “Ahlak ve Ekonomi” başlıklı dersi ile sona ermiştir. Program sonunda katılımcılara katılım belgesi takdim edilmiştir.

2023 yılında temel eğitim programlarının ikincisi, 3 Haziran 2023 tarihinde Rize Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde, DİB Rize Müftü Yusuf Karali Dini Yüksek İhtisas Merkezi

işbirliği ile düzenlenmiştir. Eğitimler kapsamında Doç. Dr. Zeyneb Hafsa Orhan tarafından “İslam İktisadına Giriş”, Prof. Dr. Necmettin Kızılkaya tarafından “İslam İktisadının Fıkhi Temelleri”, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Afşin Sancar tarafından “İslami Finans ve Katılım Bankacılığı” ve “İslam Kalkınma Ekonomisi”, Prof. Dr. Şevket Topal tarafından “Ücret ve Damân İctima Etmez Kuralı Çerçevesinde Katılım Bankacılığının Çifte Vergilendirme Problemi”, Prof. Dr. Ali Kumaş tarafından “Para Vakfı Kaynaklı Yeni Bir Fon Toplama ve Dağıtma Modeli Önerisi” dersleri verilmiştir.

İKAM’da 2023 yılı içerisinde İslam iktisadı alanında çalışmalar yapan araştırmacı adayları için yoğunlaştırılmış bir eğitim olarak planlanan İslam İktisadı İhtisas Eğitim Programı düzenlenmiştir. Dersler, katılımcıların alana yönelik ilgi ve becerilerinin geliştirilmesi, böylece daha nitelikli bir insan kaynağının oluşturulmasının ilk halkasının hayata geçirilmesi hedefiyle planlanmıştır. İLKE Vakfında dört hafta süren eğitim programında Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Afşin Sancar “İslam Kalkınma Ekonomisi”, Dr. Melih Turan “İslami Fintek”, Öğr. Gör. Yücel Kamar Teori “Kavram ve Metodoloji” başlıklı eğitimleri vermiştir. Programa farklı üniversitelerden çok sayıda yerli ve uluslararası öğrenci katılmıştır.

İKAM, Endonezya Diyanet İşleri Bakanlığı (Kementerian Agama) ve bu bakanlığa ait Ulusal İslam Üniversiteleri (Universitas Islam Negeri) işbirliği ile düzenlenen “Araştırma Yöntemleri”, “Akademik Yazım” ve “Toplumsal Kalkınma” alanlarında yapılan eğitimler 11-20 Aralık 2023 tarihleri arasında İLKE Vakfında gerçekleşmiştir.

Kurumlar

Güncel olarak 11 üniversitede, üniversiteye bağlı İslam İktisadı ve finansı enstitüleri ve araştırma merkezi bulunmaktadır. Üniversitelere bağlı enstitü ve araştırma merkezlerin yanı sıra İslam İktisadı Araştırma Merkezi (İKAM), bağımsız araştırma merkezi olarak faaliyetlerini sürdürmektedir. Maruf Vakfı İslam Ekonomisi Enstitüsü ise akademik yayınlarının yanı sıra İslam ekonomisi alanında lisansüstü düzeyde eğitimler düzenlemektedir.

Yayın Faaliyetleri

Doğrudan İslam iktisadı ve finansı alanında akademik yayınları bulunan 5 adet süreli yayın bulunmaktadır. *Turkish Journal of Islamic Economics (TUJISE)*, Maruf Vakfı tarafından yayınlanan *Maruf İktisat*, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Uluslararası İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırma Merkezi tarafından yayınlanan *Journal of Islamic Economics and Finance (JIEF)*, Sakarya Üniversitesi İslam Ekonomisi ve Finansı Araştırma Merkezi tarafından yayınlanan *International Journal of Islamic Economics and Finance (IJISEF)* ve KTO Karatay Üniversitesi tarafından yayınlanan *Karatay Journal of Islamic Economics and Finance (KARJIEF)* İslam İktisadı alanında güncel akademik çalışmaların yayınlandığı akademik dergilerdir.

İKAM tarafından hazırlanan İktisat İzleme Raporları ile Türkiye’de yıllar içinde iktisat alanında yaşanan gelişmeler güncel veriler merkeze alınarak değerlendirilmekte ve geleceğe yönelik öneriler sunulmaktadır. 2023 yılında yayımlanan İktisat İzleme Raporu 2022’de, Türkiye ekonomisinin geçtiğimiz yıldaki durumu ve seyri değerlendirilmiştir. İki bölümden oluşan raporun ilk bölümünde 2022 yılı makroekonomik görünümü 15 farklı kategoride istatistik veriler ve grafikler üzerinden analiz edilmiştir. Türkiye’de son bir yılın ekonomik göstergelerinin mukayeseli analiz edildiği bu raporda Türkiye’nin 2022 yılındaki ekonomik görünümü kavramsal, teorik ve pratik yönleriyle tartışılmış ve analiz edilmiştir.

Projeler

ÖNDER İmam Hatipliler Derneği bünyesinde düzenlenen Finans Genç her geçen yıl kendilerine duyulan ilginin yükseldiği İslam ekonomisi ve İslami finans konuları hakkında, alana merak duyan üniversiteli ve liseli öğrencilerin ufkunu geliştirmeyi amaçlayan bir projedir. Proje kapsamında düzenlenen lise organizasyonlarıyla geniş bir kitlenin İslami finans ile alakalı bilgi sahibi olması, vaka incelemesi yarışmalarıyla ekonomi alanına dair ilgilerini keşfetmesi ve çeşitli finans ürünlerinin tanıtılması planlanmaktadır. Dileyenlerin katılabildiği “Dönemlik Atölye” ve seçme öğrencilerin oluşturacağı “Birikimli Atölye” konsepti ise katılımcıların birikimini geliştirerek onlara alternatif yolları göstermek için hazırlanmaktadır. Atölyelere katılan öğrencilere birçok imkan sunulması ve kendilerini geliştirecekleri derslerin en verimli şekilde oluşturulması, projeyi sağlam bir temele oturtmaktadır.

Katılım Genç Gelişim (KGG) programı, T.C. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi ve IFCap Building işbirliğiyle, İstanbul Finans Merkezi projesinin katılım finans ayağında insan kaynağını geliştirmek, farkındalık ve finansal okuryazarlığı artırmak amacıyla hazırlanmış bir eğitim ve sertifikasyon programıdır. İki aşamalı sürecin ilk aşamasında genel yetenek sınavında ilk 1000’e giren katılımcılara uzmanlar tarafından Katılım Finans Temel Eğitimi verilirken ikinci aşamada yapılan sınavlarda başarılı olan ilk 100 katılımcıya uluslararası eğitmenler tarafından Sertifikalı İslami Finans Yetenek Eğitimi sunulmaktadır. Program, katılımcılara katılım finansın konvansiyonel sistemden farklarını ve küresel sistemdeki konumunu anlamalarını sağlayarak, finansal okuryazarlıklarını artırmayı ve sektörü bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirme yeteneği kazandırmayı hedeflemektedir.

2022 yılında üçüncüsü düzenlenen Katılım Genç Gelişim Programı’nın ilk aşaması 5 Kasım-27 Kasım 2022 tarihleri arasında yapıldı ve sınav değerlendirmeleri sonucunda 397 katılımcı “Katılım Finans Temel Eğitim Başarı Sertifikası” almaya hak kazandı. İkinci aşama ise, ilk aşamayı başarıyla geçen ve İngilizce sınavında başarılı olan 100 katılımcı ile 3 Aralık-25 Aralık 2022 tarihleri arasında yapıldı. Bu aşamanın sonunda 53 katılımcı, “The Certified Islamic Finance Talent Training” belgesini almaya hak kazandı. Programın sertifika ve proje töreni ise 16 Nisan 2023 tarihinde İstanbul’da düzenlendi. Dereceye giren katılımcılara sertifikaları ve proje ödülleri, sektörün önemli temsilcileri tarafından takdim edildi (T.C. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi, 2023).

Atölyeler

İKAM, İslam iktisadının geniş kitlelere ulaşması, akademik alanda daha fazla tartışılması ve politika yapımcılarına alternatif çözümler sunulması amacıyla İslam İktisadı Atölyeleri düzenlemeye başlamıştır. 2013 yılında başlayan ve hem yurt içinde hem de yurt dışında büyük ilgi gören atölyeler her yıl farklı bir tema ile düzenlenmektedir. Bu atölyeler İKAM’ın alana sağladığı katkıların somut bir örneğidir. Her yıl belirlenen bir kavram etrafında alanında uzman araştırmacıları bir araya getiren atölye, ilgili konunun uzmanları tarafından farklı açılardan derinlemesine ele alınmasına imkan tanımaktadır. Dünyanın çeşitli ülkelerinden uzmanlarla ortak bir platform sağlayarak önemli bir boşluğu doldurmaktadır. Atölye çalışmalarının hedefi, İslam iktisadı alanındaki çalışmaların geliştirilmesidir. Bu atölyeler aracılığıyla, İslam iktisadının çeşitli yönleri ele alınarak gelecekteki çalışmalar için bir çerçeve oluşturulması amaçlanmaktadır. Atölyeler aracılığıyla dünyanın ihtiyaç duyduğu konular üzerinde tartışmak ve gündem oluşturmak hedeflenmektedir. Bu çerçevede atölyeler, ilerleyen dönemde de tartışmaları sürdürmeyi ve dünya gündemine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. 2023 yılında 11. İslam İktisadı Atölyesi “İslam İktisadı ve Çevre” temasıyla kasım ayında gerçekleştirilmiştir. Atölye sonunda hazırlanan Sonuç Raporu, İKAM internet sitesinde yayımlanmıştır.

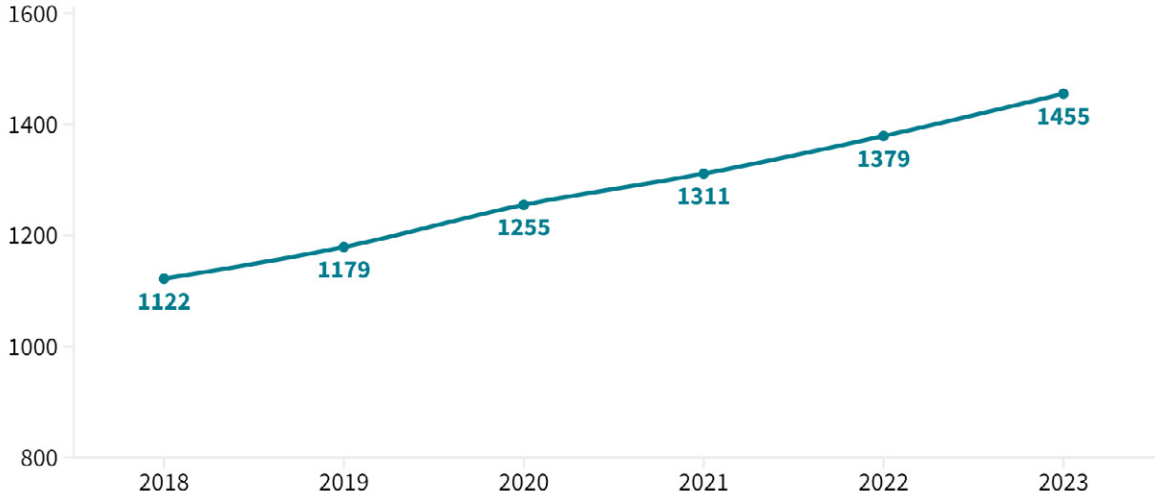
Katılım Bankacılığı

Bu bölümde 2023 yılında katılım bankacılığı sektöründe yaşanan önemli gelişmeler ve temel göstergeler ele alınmaktadır. Türkiye’de 2023 yılında ikisi dijital olmak üzere toplam 9 katılım bankası bulunmaktadır.

Yakın geçmişteki performans göz önüne alındığında 2023 yılı ve sonrasında katılım bankacılığının büyümeye devam etmesi beklenmektedir. Bu büyüme, küresel olarak artan İslami finansal hizmetlere olan talepten kaynaklanmaktadır. Teknolojik gelişmelerin ve dijitalleşmenin de sektör üzerinde önemli bir etkisinin olması ve katılım bankalarının daha geniş bir müşteri kitlesine ulaşmasını sağlaması beklenmektedir (IFDI, 2023). Ayrıca, İslami finans ilkelerinin benimsenmesi ve yasal düzenlemelerdeki iyileştirmeler sayesinde daha fazla yatırımcının bu finansman yönemine yöneleceği öngörülmektedir. Ancak, bu tahminler belirli pazar dinamiklerine, ekonomik koşullara ve yasal düzenlemelere bağlı olarak değişiklik gösterebilir. Dünya genelindeki ekonomik dalgalanmalar, politik değişiklikler ve yasal düzenlemeler, katılım bankacılığının büyüme hızını etkileyebilir. Bu nedenle, katılım bankacılığının geleceği hakkında daha kesin ve detaylı tahminler yapabilmek için sektördeki ve global ekonomideki gelişmeleri takip etmek önem arz etmektedir (IFDI, 2023).

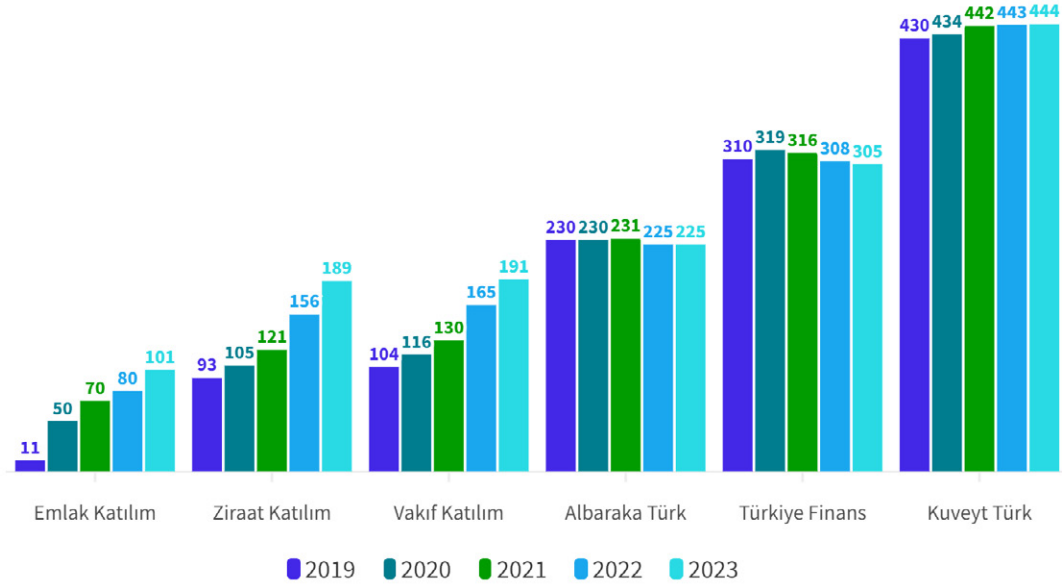
Katılım Bankalarının Şube Sayıları

Mevduat bankalarının şube sayısı, 2022 yılından 2023 yılına kadar 9590’dan 9422’ye gerilemiştir (TBB, 2024b). Katılım bankaları ise toplam şube sayılarını 2022 yılından 2023 yılına kadar 1379’dan 1455’e yükseltmiştir. 2018 yılından 2023 yılına kadarki dönemde, katılım bankaları toplam şube sayılarını 1122’den 1455’e yükseltmiştir. Bu artış göz önüne alındığında katılım bankacılığı sektörünün genel bir büyüme eğilimi taşıdığını ve toplumda giderek daha fazla kabul gördüğünü, katılım bankalarının ülke genelinde yayılma politikalarını benimsediğini ve erişilebilirliğinin arttığını söylemek mümkündür.

Grafik 1. Katılım Bankalarının Toplam Şube Sayısı (2018-2023)

Kaynak: TBB, İstatistik Raporlar

Grafik 2. Katılım Bankalarının Şube Sayıları (2019-2023)

Kaynak: Veriler bankaların yıllık faaliyet raporlarından derlenmiştir.

Grafik 2’de katılım bankalarının toplam şube sayıları yıllara ve bankalara göre incelendiğinde birçok katılım bankasının şube sayısında istikrarlı bir artış olduğu görülmektedir.

Kuveyt Türk, 2019-2023 yılları arasında istikrarlı bir büyüme göstermiştir. 2023 yılında toplam 444 şubeye ulaşan Kuveyt Türk, katılım bankaları arasında en fazla şubeye sahip olma özelliğine erişmiştir. Kuveyt Türk, 2019 yılından bu yana şube sayılarında sürekli artış gösteren eğilimiyle katılım bankacılığı sektöründe şube sayısı bakımından lider konumdadır. 2019 yılında 430 şubeye sahip olan bankanın, 2023 yılında 444 şubeye ulaşması, istikrarlı bir büyüme sergileyerek pazarda güçlü bir konumda olduğunu göstermektedir.

Türkiye Finans Katılım Bankasının şube sayılarında ilgili yıllar arasında hafif dalgalanmalar gözlemlenmektedir. Ancak bu dalgalanmalara rağmen 300’ün üzerinde şube sayısını korumuştur. Bu durum ise Türkiye Finans’ın pazardaki sabit varlığı ve rekabetçi duruşunu göstermektedir. 2023

yılında 305 şubeye sahip olan Türkiye Finans, katılım bankaları arasında şube sayısı açısından değerlendirme sıralamasında Kuveyt Türk'ün ardından ikinci sırada yer almaktadır.

Albaraka Türk Katılım Bankası, dönem boyunca nispeten sabit bir şube sayısına sahip olmuştur. 2023 yılında 225 şubeye ulaşan Albaraka Türk, şube sayısı bakımından sektörde üçüncü sırada yer almaktadır.

2019 yılında 104 şubeye sahip olan Vakıf Katılım Bankası, 2023 yılında bu sayıyı 191'e çıkarmıştır. Bu hızlı büyüme, katılım bankacılığı sektörüne ilginin arttığını, sektöre yönelik kamu kuruluşlarına yönelimin hızlandığını ve Vakıf Katılım'ın pazarda daha fazla pay edinmeye yönelik ciddi adımlar attığını göstermektedir.

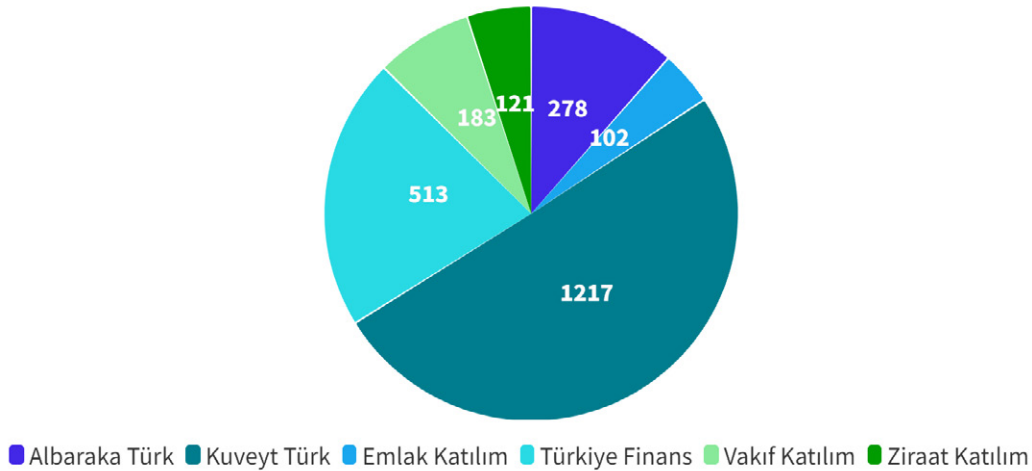
2019 yılında 93 şubesi ile faaliyetlerini sürdüren Ziraat Katılım, 2023 yılına kadar şube sayısını 189'a çıkarmıştır.

Emlak Katılım, katılım bankacılığı sektörüne sonradan girmesine rağmen, kısa süre içerisinde gösterdiği büyüme ile dikkat çekmektedir. 2019 yılında 11 şube ile faaliyet gösteren banka, 2023 yılında 101 şubeye ulaşmıştır. Bu durum yeni bir kuruluş olarak pazarda hızla yer edindiğini göstermekte ve katılım bankacılığına olan ilginin artmakta olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılım bankalarının şube sayılarındaki artış, sektörün genel büyüme trendini göstermesinin yanı sıra Türkiye'de sektöre olan ilginin giderek arttığını da gözler önüne sermektedir. Kuveyt Türk ve Türkiye Finans şube sayıları bakımından pazarda lider konumdayken, Vakıf Katılım ve Ziraat Katılım bankaları önemli büyüme potansiyeli göstermiştir. Türkiye Emlak Katılım Bankasının ise kısa sürede göstermiş olduğu büyüme, sektöre yeni giren bir katılım bankasının da doğru stratejiler ile başarılı olabileceğini ve katılım bankacılığı sektörünün dinamikliğini ortaya koymaktadır.

Katılım Bankalarının ATM Sayıları

Katılım bankalarının ATM sayısının az olması göz önünde bulundurulduğunda, bankaların şube hizmetleri ve dijital bankacılık çözümlerine yönelik yatırım stratejileri üzerine yoğunlaştığı düşünülebilir. Katılım bankalarının sahip oldukları ATM dağılımı, bankaların müşteri erişimi ve hizmet stratejileri üzerine bir gösterge olabilir. ATM sayılarının her banka için farklı olması, katılım bankacılığı sektöründe her bankanın mevcut stratejilerinin farklılık gösterdiğini ifade edebilir.

Grafik 3. ATM Sayılarına Göre Katılım Bankalarının Payları ve Adet Gösterimi (% ve Adet, 2023)

Kaynak: TKBB, Veri Peteği

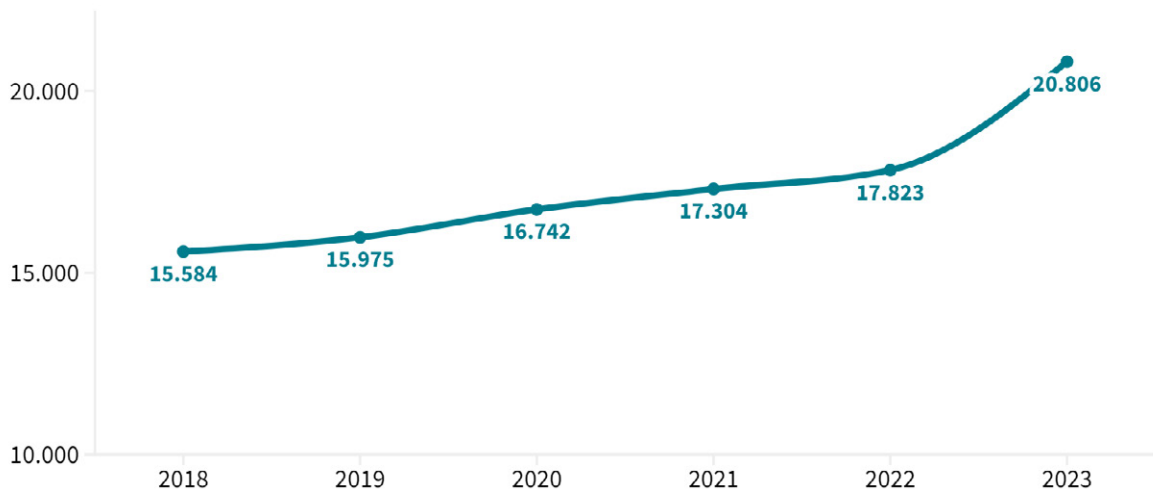
2023 yılı itibarıyla katılım bankalarının toplam ATM sayısı 2414'e ulaşmıştır. ATM dağılımları göz önünde bulundurulduğunda; 2023 yılında Kuveyt Türk, 1217 ATM ile katılım bankaları arasında en geniş ATM ağına sahip katılım bankası olarak öne çıkmaktadır. Bu sayı ile Kuveyt Türk, sektördeki ATM'lerin %50,4'üne sahiptir. Kuveyt Türk'ün diğer katılım bankalarına kıyasla daha büyük bir ATM ağına sahip olması daha geniş bölgelerde hizmet vermeyi hedeflediğini ve erişilebilirliği ön planda tuttuğunu ve bu alanda yatırımlarını sürdürdüğünü göstermektedir.

Türkiye Finans, sahip olduğu 513 ATM ile katılım bankacılığı sektöründe ATM sayısına göre değerlendirmelerde ikinci sırada yer almaktadır. Bu sayıyla sektördeki ATM'lerin yaklaşık %21,3'üne sahiptir.

Albaraka Türk Katılım Bankası, 278 ATM ile üçüncü sırada yer almaktadır. Vakıf Katılım Bankası, 183 ATM ile dördüncü, Ziraat Katılım 121 ATM ile beşinci, Emlak Katılım Bankası ise 102 ATM sayısı ile altıncı sırada yer almaktadır.

Katılım Bankalarının Personel Bilgileri

Katılım bankacılığı sektöründe çalışan personelin yıllara göre dağılımı Grafik 4'te gösterilmiştir.

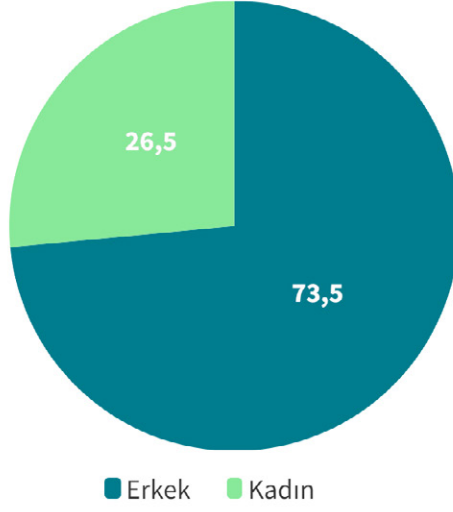

Grafik 4. Katılım Bankacılığı Sektöründe Çalışan Personel Sayısı (2018-2023)

Kaynak: TKBB, Veri Peteği

2018 yılından 2023 yılına kadarki süreçte katılım bankaları toplam çalışan sayısı 15.584'ten, 20.806'ya yükselmiştir. Bu verilere bakarak, katılım bankacılığı sektörünün istihdam oranının yıllara göre arttığını söyleyebiliriz. Ek olarak bu durum, sektördeki büyüme ve genişlemenin giderek insan kaynağı ihtiyacını artırdığının ve katılım bankacılığı sektörünün personel ağını genişleterek büyümekte olduğunun bir göstergesidir.

Katılım Bankaları Çalışanlarının Cinsiyet ve Yaş Dağılımı

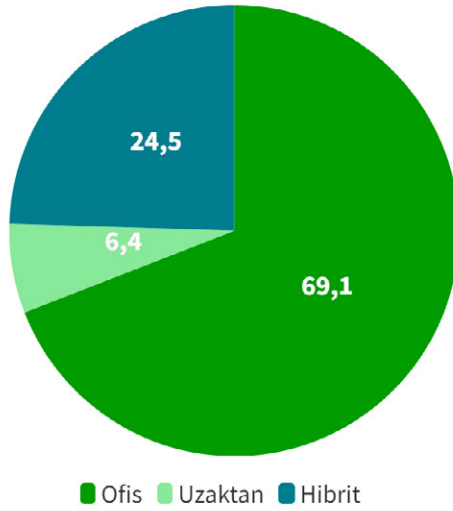
Grafik 5. Katılım Bankacılığı Sektöründe Çalışan Personelin Cinsiyet Dağılımı (% , 2023)

Kaynak: TKBB, Veri Peteği

2023 yılında katılım bankalarında çalışan toplam kadın sayısı 5521, toplam erkek çalışan sayısı ise 15.285'tir. Katılım bankalarında çalışan kadın personelin, toplam personele oranı %26,5, erkekler ise tüm personelin %73,5'ini oluşturmaktadır. Bu oranlara göre sektördeki cinsiyet dağılımının erkek ağırlıklı olduğu görülmektedir.

2023 yılında katılım bankaları çalışanlarının yaş ortalaması 34,7'dir. Sektör, genç işgücüne sahiptir ve dinamik çalışma ortamına önem vermektedir. Yaş ortalamasının genç işgücünden oluşması katılım bankalarının yenilikçi yaklaşımlara önem verdiğini göstermekte ve teknolojik gelişmeleri yakalayarak ve onlara adapte olmalarına fırsat tanımaktadır.

Katılım Bankaları Çalışanlarının Çalışma Modelleri

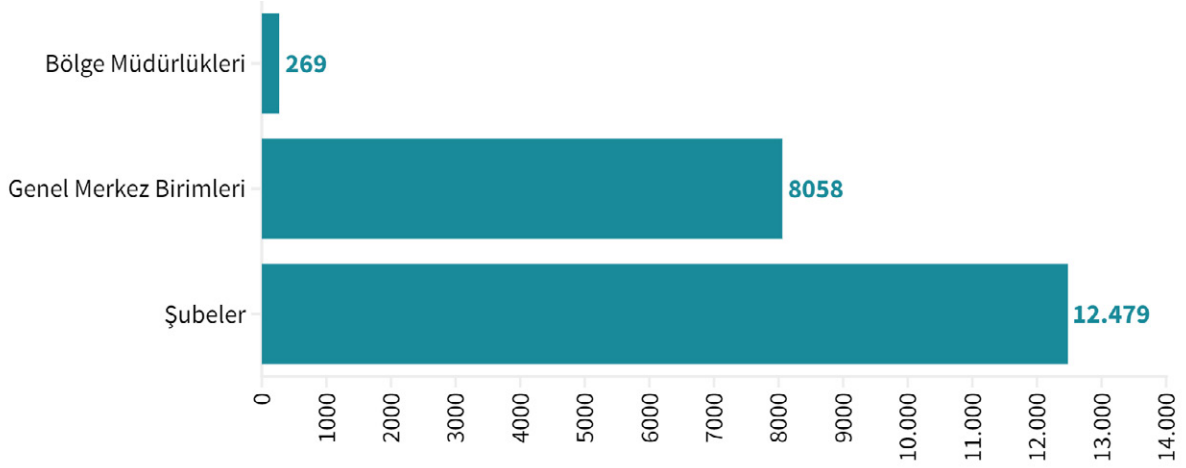

Grafik 6. Katılım Bankacılığı Sektöründe Çalışan Personelin Çalışma Modelleri (% , 2023)

Kaynak: TKBB, Veri Peteği

Ofisten/şubeden çalışan personel sayısı 2023 yılında 14.375 olarak kaydedilirken, hibrit modelde çalışan personel sayısı 5104, uzaktan çalışma modelinde çalışan personel sayısı ise 1327'dir. Dünyada giderek popüler hale gelen uzaktan çalışma ve hibrit çalışma modelleri, katılım bankalarında da etkili olmuştur, çünkü banka faaliyetlerinin önemli bir bölümü uzaktan çalışmaya adapte edilebilir işlerden oluşmaktadır. Özellikle pandemi dönemi ve sonrasında uzaktan ve hibrit çalışma modellerine eğilim artmıştır.

Katılım Bankaları Çalışanlarının Çalışma Yerleri

Grafik 7. Katılım Bankacılığı Sektöründe Çalışan Personelin Çalışma Yerleri (% , 2023)

Kaynak: TKBB, Veri Peteği

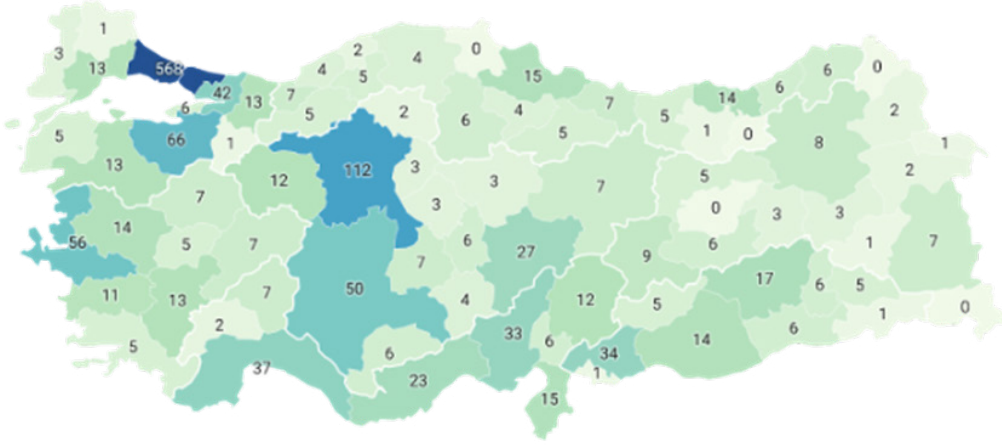
Katılım bankalarının şubelerinde çalışan personel sayısı 12.479'dur. Genel müdürlüklerde çalışan personel sayısı 8058'dir. Bölge müdürlüklerinde çalışan personel sayısı ise 269'dur. Bu veriler, katılım bankalarının operasyonlarının büyük kısmının şubelerde yürütüldüğünü ve şubelerin katılım bankacılığı işlemlerinde önemli bir role sahip olduğunu göstermektedir. Katılım bankalarında zaman geçtikçe personel sayısının artması, sektörün genişlemesiyle birlikte personel ihtiyacının da arttığını göstermektedir.

Katılım Bankaları Şube Sayılarına Göre Önde Gelen Şehirler

Türkiye'de katılım bankaları şube sayıları iller bazında incelendiğinde en yoğun şube sayısının İstanbul'da olduğu görülmektedir.

İstanbul 568 katılım bankası şubesi ile katılım bankalarının en çok şubeye sahip olduğu il olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, İstanbul'un finans merkezi olmasından, nüfus yoğunluğundan ve ekonomik aktiflik açısından en önemli şehirlerden biri olmasından kaynaklanmaktadır.

Ankara, 112 katılım bankası şubesi ile ikinci sırada yer almaktadır. Türkiye'nin başkenti olma özelliğinin yanında, kamu kurumlarının Ankara'da yoğunlaşması ve bürokrasinin merkezi olma özelliğiyle katılım bankaları için stratejik öneme sahip illerdendir.

Harita 1. Katılım Bankalarının İllere Göre Dağılımı (2023)

Kaynak: TKBB, Veri Peteği

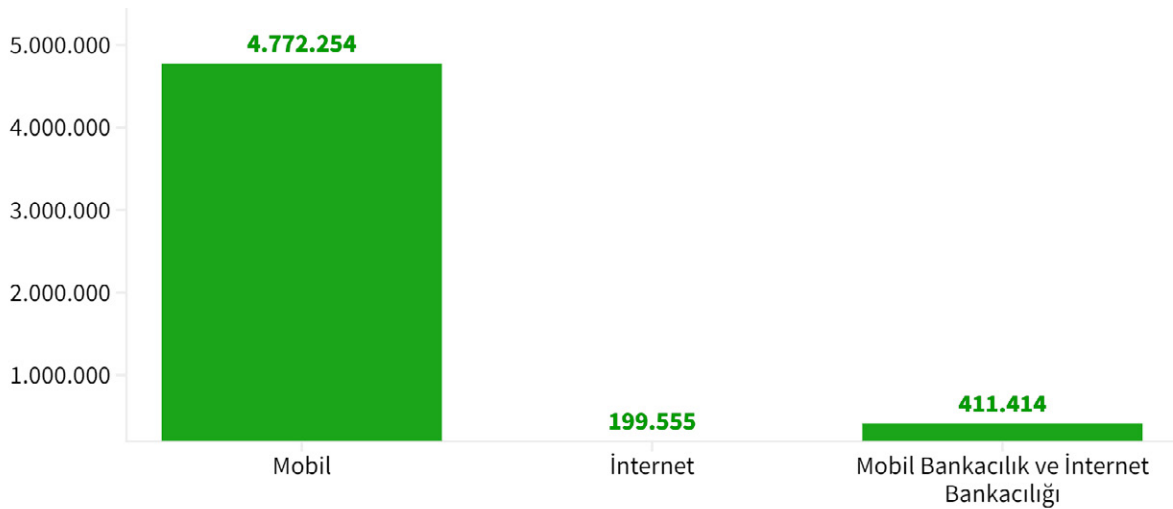
Bursa, 66 şube ile katılım bankacılığında en fazla şubeye sahip olan üçüncü şehirdir. Bölgede sanayi ve ticaretin yoğun bir şekilde işliyor olması, katılım bankalarının şehre verdiği önemin bir sebebi olabilir.

İzmir 56 şube ile dördüncü sırada yer almaktadır. İzmir'in, Ege Bölgesi'nin ticaret merkezlerinden biri olması, katılım bankalarının buraya ağırlık vermesinin sebeplerinden biridir.

Konya ise 50 şube ile beşinci sırada yer almaktadır. Konya, Anadolu bölgesinde güçlü ticari ağı ve sanayi şehri olmasıyla ön plana çıkmaktadır.

Katılım bankalarının şube sayılarının en fazla olduğu illeri göz önünde bulundurduğumuzda, ekonomik aktivitelerin ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu şehirlerin şube sayısını artırmak için ön planda tutulduğu görülmektedir. Bu strateji, katılım bankalarının daha geniş müşteri kitleleri tarafından tercih edilebilirliğini artırırken, müşterilerine finansal erişim imkanı tanımaktadır.

Katılım Bankacılığı Sektöründe Dijital Bankacılık

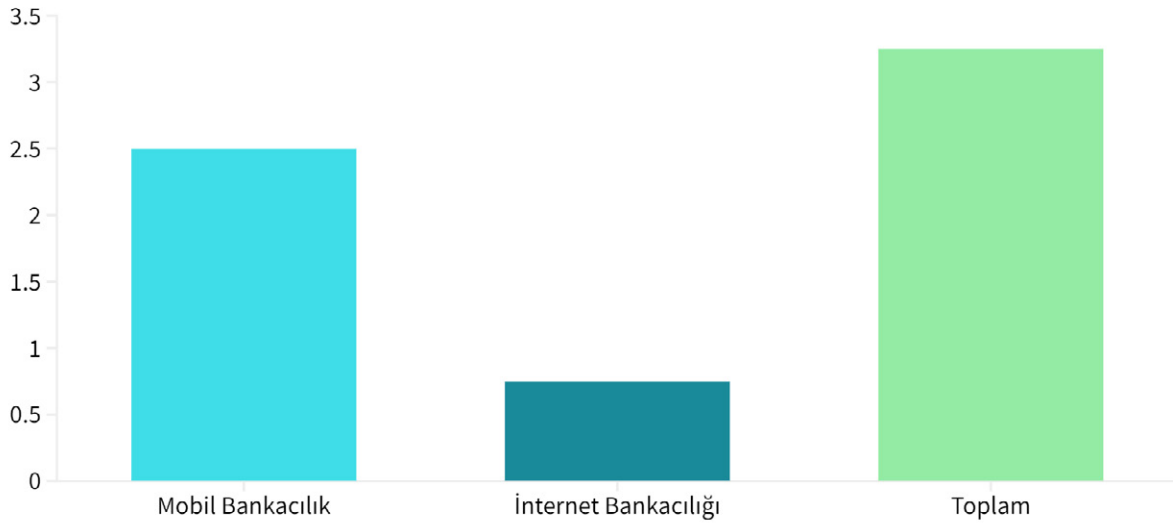
Grafik 8. Dijital Bankacılık Kullanım Tipine Göre Müşteri Sayıları (2023)

Kaynak: TKBB, Veri Peteği

Son zamanlarda teknoloji alanında yaşanan gelişmelerin bankacılık sektörü üzerinde de önemli bir etkisi olmuştur. Dijital bankacılık, katılım bankacılığı sektöründe de etkisini göstermektedir. TKBB'den alınan verilere göre, aktif dijital müşteri sayısı 5.4 milyondur. Dijital müşterilerin %88,6'sına denk gelen 4.772.254 kişi, sadece mobil bankacılık hizmetini kullanmaktadır. Bu orana göre, dijital bankacılık kullanan müşterilerin mobil bankacılık uygulamalarını tercih etme eğiliminde oldukları görülmektedir.

Sadece internet bankacılığı hizmetini kullanan müşteri sayısı 199.555'tir. Bu sayı ise dijital bankacılığı kullanan müşterilerin %3,7'sine tekabül etmektedir. Bu veriler, müşteriler ağırlıklı olarak mobil bankacılık uygulamalarını kullansa da internet bankacılığının da tercih edildiğini göstermektedir. Hem internet bankacılığı hem de mobil bankacılık hizmetlerini kullanan müşterilerin sayısı ise 411.414'tür. Bu sayı toplam dijital bankacılık kullananların %7,6'sına denk gelir. Bu kesim ise bankacılık işlemlerini gerçekleştirirken hem internet bankacılığı hizmetini hem de mobil bankacılık hizmetini aktif olarak kullanmaktadır.

Katılım Bankacılığında 2023 Yılında Gerçekleştirilen İşlemler

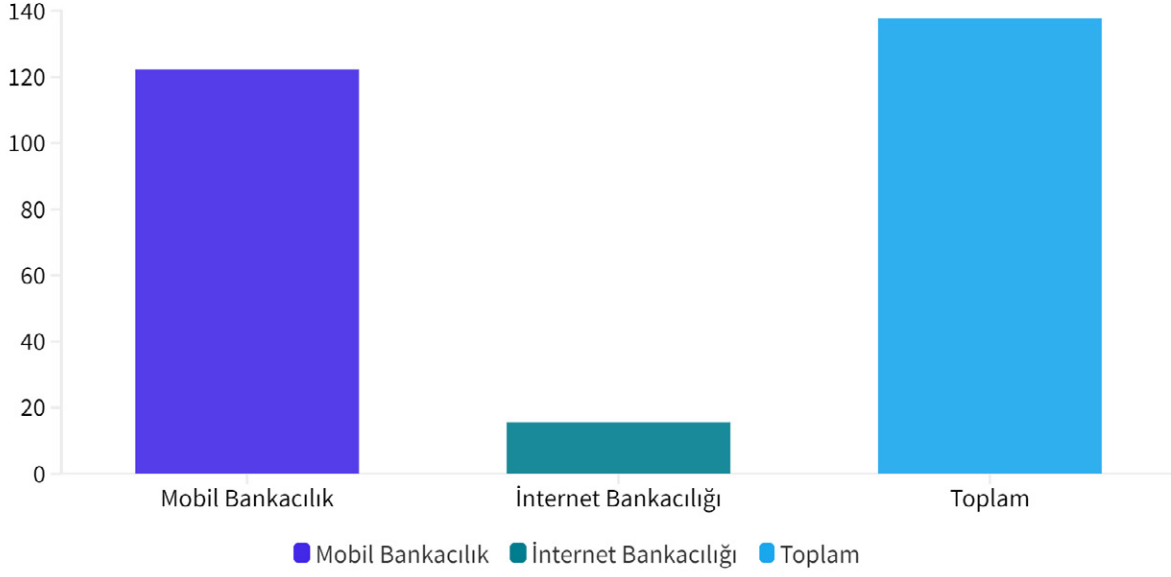

Grafik 9. Katılım Bankalarının İşlem Hacmi (Trilyon TL, 2023)

Kaynak: TKBB, Veri Peteği

Katılım bankalarında 2023 yılında gerçekleştirilen işlemlere dair, dijital bankacılığın kullanımına yönelik önemli göstergeler bulunmaktadır.

Katılım bankalarında toplam 3.2 trilyon TL işlem hacmi gerçekleşmiştir. Grafik 9'da görüldüğü üzere bu işlemlerin 2.5 trilyon TL ile önemli bir kısmı mobil bankacılık üzerinden gerçekleşmiştir. İnternet bankacılığının toplam hacmi ise 751.3 milyar TL olmuştur.

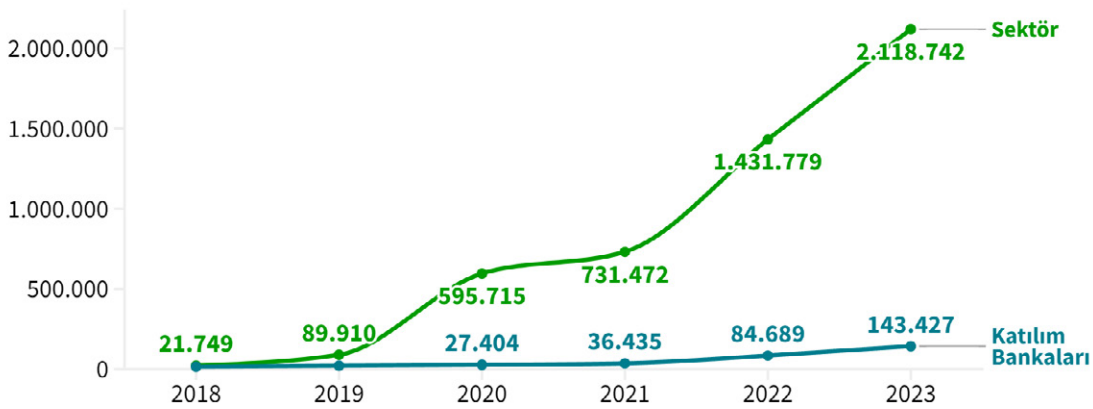
Grafik 10. Katılım Bankalarının İşlem Adedi (Milyon, 2023)

Kaynak: TKBB, Veri Peteği

İşlem adetleri değerlendirildiğinde ise toplam 137.8 milyon adet işlem yapılmıştır. Bu işlemlerin büyük çoğunluğu 122.21 milyon adet ile mobil bankacılık üzerinden gerçekleştirilmiştir. İnternet bankacılığı üzerinden gerçekleştirilen işlemler ise 15.6 milyon adet olmuştur.

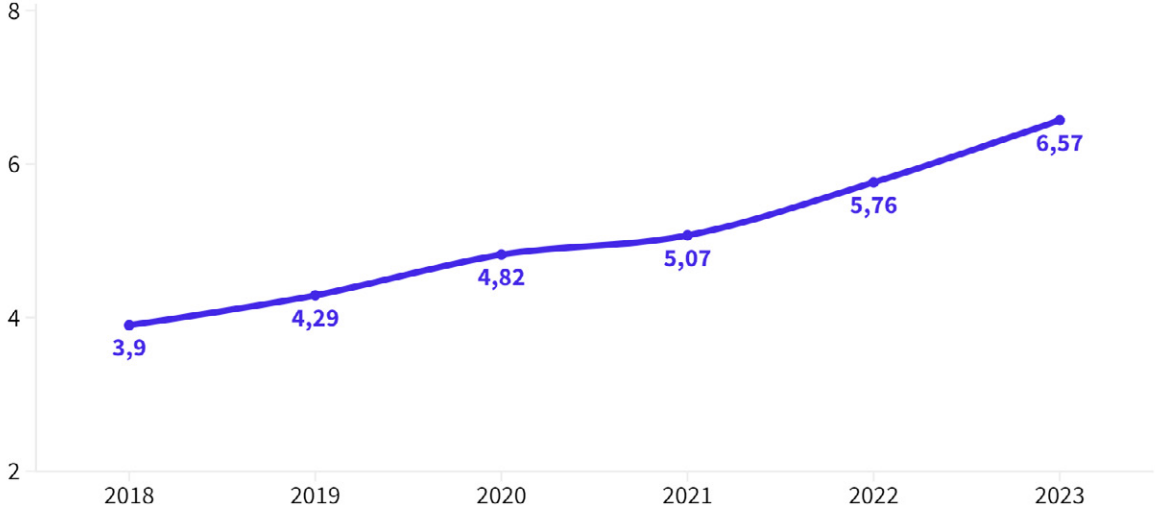
Mobil bankacılık hem işlem hacmi hem de işlem adedi bakımından katılım bankaları içinde en fazla orana sahiptir. Günümüzde, müşterilerin bankacılık işlemlerini gerçekleştirmek üzere mobil bankacılık uygulamalarını tercih ettiği görülmektedir. Mobil bankacılık uygulamalarının erişilebilirliği ve işlem kolaylığı sağlaması bu durumun belirgin sebeplerinden olabilir. İnternet bankacılığı hacmi ve işlem adedi, mobil bankacılıkla karşılaştırıldığında daha düşük olsa da önemli bir kullanım oranına sahiptir.

Katılım Bankacılığı Özkaynaklar

Grafik 11. Sektör ve Katılım Bankalarının Toplam Özkaynakları (Milyon TL, 2018-2023)

Kaynak: TKBB, Veri Peteği

Grafik 12. Katılım Bankalarının Sektör Özkaynaklarındaki Payı (% , 2018-2023)

Kaynak: TKBB, Veri Peteği

Not: Sektör ve katılım bankalarının toplam özkaynakları verileri kullanılarak hesaplanmıştır.

2018-2023 yılları arasında sektör toplam özkaynakları artmıştır. 2018'de 380.431 milyon TL olan sektör toplam özkaynakları, 2023 yılında 1.565.468 TL'ye ulaşmıştır. Bu artış, bankacılık sektöründe finansal güç ve istikrarın arttığını göstermektedir.

Katılım bankalarının özkaynakları da artış göstermiştir. 2018 yılında 14.839 milyon TL olan katılım bankalarının özkaynakları toplamı, 2023 yılının sonunda 102.829 milyon TL'ye ulaşmıştır. Katılım bankalarının özkaynaklarında meydana gelen bu artış da katılım bankalarının öz kaynaklar açısından bankacılık sektörü içerisindeki payının arttığını göstermektedir. Katılım bankacılığının sektör içerisindeki payını oransal olarak değerlendirdiğimizde ise kademeli bir artış gözlemlenir. 2018 yılında %3,90, 2019 yılında %4,29, 2020 yılında %4,82, 2021 yılında %5,07, 2022 yılında %5,76, 2023 yılında ise %6,57'ye ulaşmıştır. Bu veriler göz önünde bulundurulduğunda, katılım bankalarının bankacılık sektörü içerisindeki konumunun giderek daha iyi hale geldiği görülmektedir.

Katılım Sigortacılığı

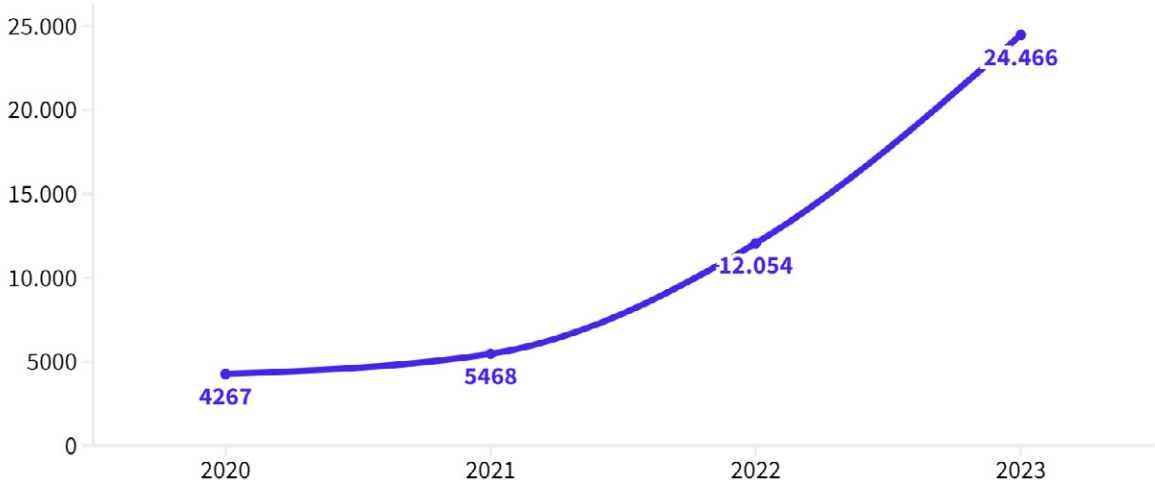
Katılım sigortacılığı, Katılım Esasları Çerçevesinde Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik'te (2020) "katılım esaslarına göre icra edilen sigortacılık faaliyetleri" şeklinde tanımlanmaktadır. Katılım sigortacılık sistemi beklenmeyen maddi risklere karşı finansal güvence sağlamak amacıyla karşılıklı finansal işbirliğine dayanır (Hadin, 2021, s. 38). Katılım sigortacılığı, geleneksel sigorta modellerinden farklı bir sigorta türüdür. Bu sigorta modeli, İslami finans prensiplerine dayalı olarak faiz içermeyen, adalet ve paylaşımı esas alan bir modeldir. Sigortalı ve sigorta şirketi arasında yapılan anlaşma, sigortaya konu olan risklerin paylaşımını sağlamaktadır. Sigortalı, prim ödemeleriyle sigorta fon havuzuna katkı sağlarken sigorta şirketi bu katkıları toplayarak belirlenmiş kurallar çerçevesinde fon havuzunu yönetmektedir.

Katılım sigortacılığının finansal işlemleri etik ve sürdürülebilir bir temelde yürütmeyi amaçlaması bu sigorta modelini geleneksel sigortadan ayıran temel özelliklerden biridir. Nitekim katılım sigortacılığında adil paylaşım ilkesine dayanan riskleri ortaklaşa yönetme anlayışı sigorta sektöründe etik değerleri ön plana çıkarmakta ve toplumsal dayanışmanın güçlenmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

6 Şubat 2023 tarihinde gerçekleşen ve 11 ili etkileyen depremdeki maddi hasarın Türkiye'nin 2023 yılı GSYH'sinin %9'una denk geldiği açıklanmıştır. Bu orana denk gelen 105 milyar ABD dolarlık maddi zararın ise sadece 6 milyar ABD dolarlık kısmının sigortalı olduğu tespit edilmiştir (Türkiye Sigortalar Birliği, 2024). Açıklanan verilerden hareketle deprem, sel, yangın gibi doğal afetler ve beklenmedik risklere karşı sigortacılık sektörüne katılımın düşük olduğu görülmektedir. Bu durum olası riskler karşısında maddi zararların en aza düşürülebilmesinde sigorta sektörünün önemini göstermektedir.

Türkiye'de 2023 yılı öncesine kadar Katılım Sigortacılığı Yönetmeliği'ne göre şirketlere pencere usulü gereğince katılım sigortacılığı yapılmasına dair belirli bir süre verildiği için katılım sigortacılığı faaliyetleri yürüten şirket sayısı 12'ye kadar yükselmiştir. Bu sürenin dolması ile 2023 yılında ilgili yönetmelik çerçevesinde faaliyet yürüten toplam 7 katılım sigorta şirketi bulunmaktadır (Hadin, 2024, s.138).

2023 yılı aralık ayı sonu itibarıyla katılım sigortacılığı toplam prim üretimi geçen yılın aynı dönemine göre %103 artış ile 24.466.633.507 TL olarak gerçekleşmiştir (Türkiye Sigorta Birliği, 2024).

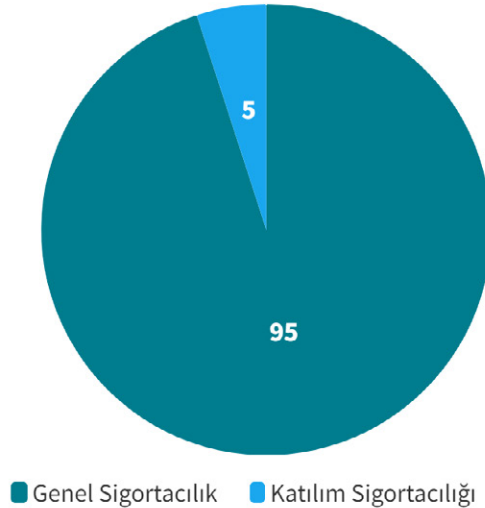

Grafik 13. Katılım Sigortacılığı Prim Üretimi Yıllara Göre Artışı (Yüz Bin TL, 2020-2023)

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği, 2024

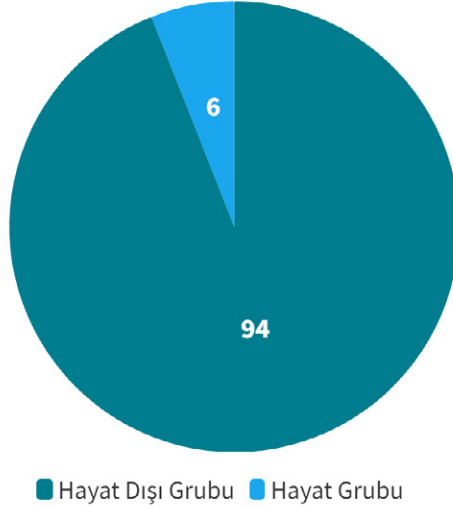
Grafik 13'te görüldüğü üzere katılım sigortacılığı prim üretimi 2020 yılında 4 milyar TL'nin üzerindeyken bir sonraki yıl bu rakam bir önceki yılın sadece 1 milyar TL üzerine çıkabilmiştir. Fakat 2021 yılı sonrası katılım sigortacılığına olan talep her yıl bir önceki yılın iki katına çıkmıştır. Bunun en büyük sebeplerinden biri ülkemizde katılım sigortacılığının günden güne daha bilinir hale gelmesidir.

Tüm sigorta sektörü toplam prim üretimi geçen yılın aynı dönemine göre %106,8 artış ile 485.920.456.472 TL olarak gerçekleşmiştir. Katılım sigortacılığının sektördeki payı ise %5'tir (Türkiye Sigorta Birliği, 2024).

Grafik 14. Sigortacılık Sektörü Genel Görünümü (% , 2023)

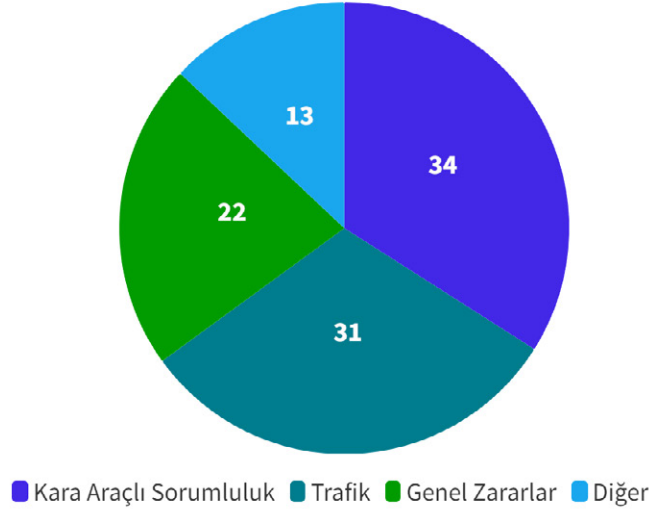
Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği, 2024

Grafik 15. Sigortacılık Sektörü Prim Üretim Payları (% , 2023)

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği, 2024

Prim üretiminin %6'sı Hayat Grubu olurken, %94'ü ise Hayat Dışı Grubunda gerçekleşmiştir. 2023 yılı sonunda bir önceki yıla göre Hayat Grubu %85, Hayat Dışı Grubu %104 oranında artış yaşamıştır. 2023 yılı prim üretimlerinde pazar payının %34'ünü Kara Araçları Sorumluluk, %31'ini Trafik ve %22'sini Genel Zararlar alt branşları oluşturmuştur.

Grafik 16. Sigortacılık Prim Üretimi Pazar Payları (% , 2023)

Kaynak: Türkiye Sigorta Birliği, 2024

2023 yılı üretimlerinde bir önceki yıla göre incelendiğinde en yüksek artış gösteren alt branşlar sırasıyla %337 artış oranı ile Hukuksal Koruma, %294 artış oranı ile Hastalık-Sağlık, %188 artış oranı ile Kaza olmuştur.

2023 yılı prim üretimleri bir önceki yıla göre incelendiğinde en yüksek azalma gösteren alt branşlar sırasıyla Hava Araçları Sorumluluk ve Finansal Kayıplar alt branşları olmuştur. 2023 yılında en yüksek pazar payının sahibi Neova Katılım Sigorta olmuştur.

Katılım sigortacılığı, İslami finans prensiplerine dayalı olarak faizsiz, adalet ve paylaşımı esas alan bir sigorta modelidir. Bu model, sigortalı ve sigorta şirketi arasındaki anlaşmaların risklerinin ortaklaşa yönetilmesinin sağlandığı, karşılıklı finansal işbirliğine dayanan bir sistem sunmaktadır. Türkiye’de katılım sigortacılığı, geleneksel sigortacılık modellerine etik ve sürdürülebilir bir alternatif olarak öne çıkmaktadır. 2023 yılı sonunda, katılım sigortacılığı toplam prim üretiminde %103 oranında artış kaydederek 24.5 milyar TL’ye ulaşmıştır. Bu artış, katılım sigortacılığının giderek daha fazla bilinip tercih edilmesiyle ilişkili olabilir. Ancak toplam sigorta sektörü içerisindeki %5’lik payı, bu alandaki katılımın hala düşük olduğunu göstermektedir. Katılım sigortacılığının deprem, sel, yangın gibi birçok risk karşısında daha etkin bir rol üstlenmesi gerektiğini de ortaya koymaktadır. Sonuç olarak, katılım sigortacılığının etik ve sürdürülebilir yapısı ile toplumsal dayanışmayı güçlendirme potansiyelinin, bu sigorta modelinin gelecekte daha geniş bir kitle tarafından benimsenmesine katkı sağlaması beklenmektedir.

*Katılım Sigortacılığına dair daha fazla bilgi için
islamiktisadi.net'i ziyaret edin!*

*Katılım Sigortacılığına dair daha fazla veri için
Sosyal Veri'yi ziyaret edin!*

Katılım Sermaye Piyasaları

Katılım Endeksi

Ülkemizde katılım endeksi, Borsa İstanbul pay senetleri piyasası içerisinde yer almaktadır. 31 Aralık 2008 tarihinde başlayan bu endeks, 6 Ocak 2011 tarihinden itibaren 30 şirketin hisse senetlerinden oluşan ve Türkiye'deki ilk İslami endeks olan Katılım 30 Endeksi olarak hesaplanmaya başlamıştır. Fiyat ve getiri endeksleri eş anlı verilerle hesaplanmaktadır.

Katılım endeksleri 12 Kasım 2021 tarihi itibarıyla Borsa İstanbul bünyesinde BIST Katılım 30 (XK030), BIST Katılım 50 (XK050), BIST Katılım 100 (XK100), BIST Katılım Tüm (XKTUM), BIST Sürdürülebilirlik Katılım (XSRDK) olarak ve 21 Kasım 2022 tarihinden itibaren BIST Katılım Temettü Endeksi (XKTMT) olarak 6 farklı türde hesaplanmaya başlamıştır (Borsa İstanbul, 2024). Ayrıca, Dow Jones Islamic Market Turkey Endeksi de 30 Eylül 2004 tarihinden itibaren Borsa İstanbul'da işlem gören katılım esaslı bazı şirket paylarını DJIMTR koduyla listelemektedir (S&P Global Dow Jones Indices, 2022).

Katılım endeksine dahil edilecek şirketler uluslararası İslami endeks uygulamalarına benzer şekilde iki aşamalı filtrelemeye dayanmaktadır. İlk aşamada şirketlerin içerisinde yer aldığı sektörün ve temel faaliyet alanlarının uygunluğunu inceleyen niteliksel/kalitatif filtre uygulanır. Temel faaliyet alanları; alkollü içki üretim ve ticareti, tıbbi gayeler dışında uyuşturucu maddelerin üretim ve ticareti, kumar ve kumar hükmündeki faaliyetler, domuz ve mamullerinin üretim ve ticareti, faizli finans işlemleri, para ve/veya para hükmündeki varlıklar arasında yapılan vadeli işlemler, ahlaka ve İslami değerlere aykırı yayıncılık, İslami değerlerle bağdaşmayan eğlence, otelcilik vb. faaliyetler, çevreye ve canlılara büyük zararı olan faaliyetler, insan fıtratını değiştirmeye yönelik biyolojik/genetik faaliyetler, sağlığa zararlı tütün ürünleri üretim ve ticareti olan şirketler kapsam dışı bırakılır. İkinci aşamada ise finansal oran analizine dayalı niceliksel/kantitatif filtre uygulanır. Bu aşamada baz alınan finansal oranlar şu şekildedir:

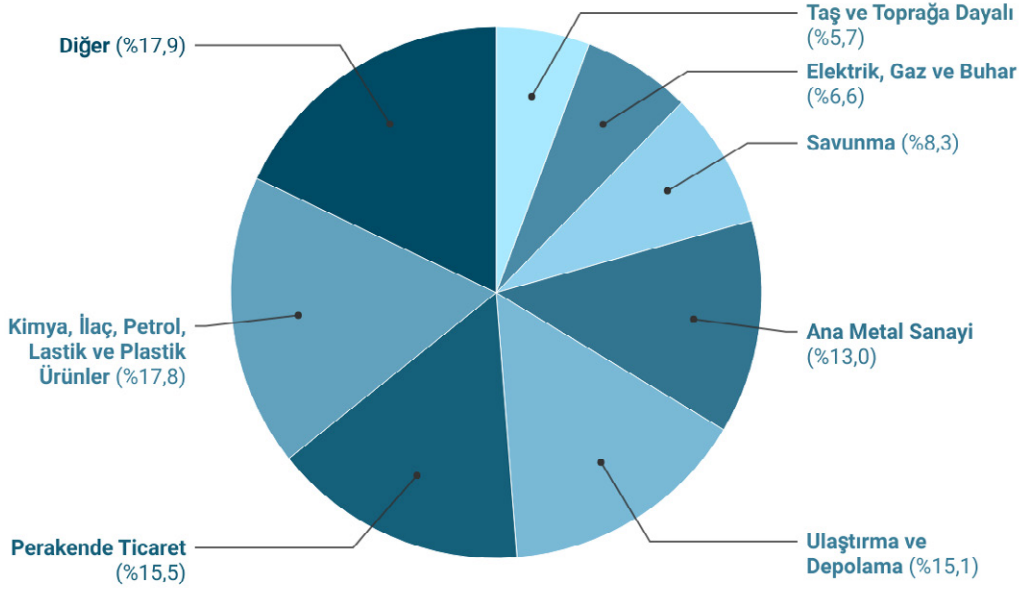
Toplam Faizli Krediler/Toplam Varlıklar veya Piyasa Değeri <%33

Faiz Getirili Nakit ve Menkul Kıymetler/Toplam Varlıklar veya Piyasa Değeri <%33

Kalitatif Filtrelemede Yukarıdaki İki Faaliyetten Sağlanan Gelir/Toplam Gelir <%5

Yukarıda belirtilen finansal oranları aşan şirketler de kapsam dışı bırakılır.

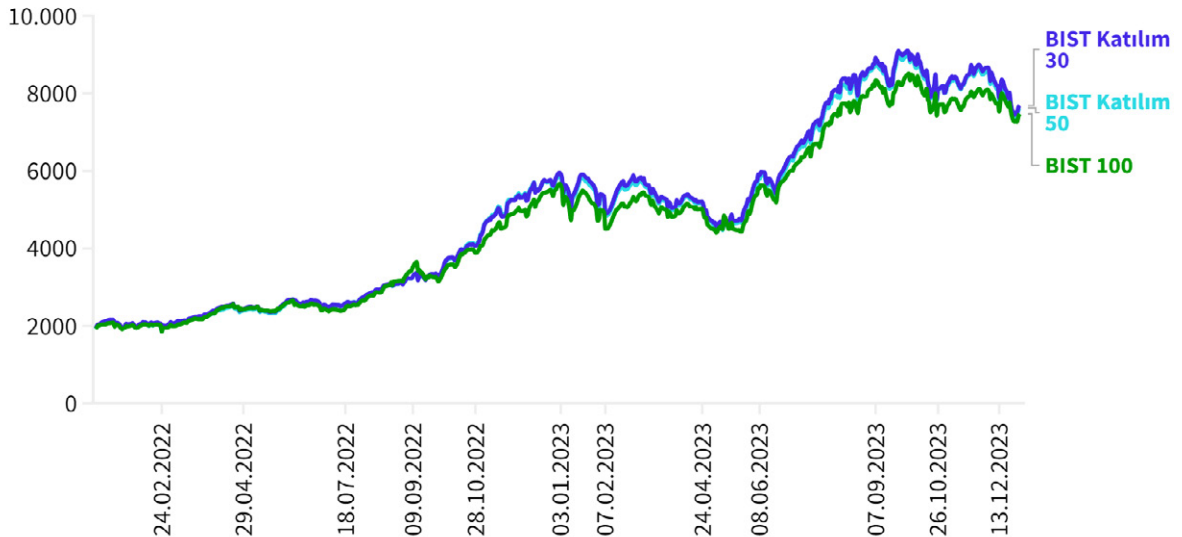
Katılım endeksleri için Mayıs-Eylül ve Ekim-Nisan olmak üzere 2 endeks dönemi vardır. Her 6 ayda bir endeks içeriğindeki hisse senetleri değerlemeye tabi tutulmaktadır. BIST Katılım 50 endeksinde yer alan şirketler, farklı sektörlerde ve farklı alanlarda faaliyet göstermektedir (Kamuyu Aydınlatma Platformu, 2024).

Grafik 17. BIST Katılım 50 Şirketlerinin Sektörel Dağılımı (% , 2023)

Kaynak: Borsa İstanbul

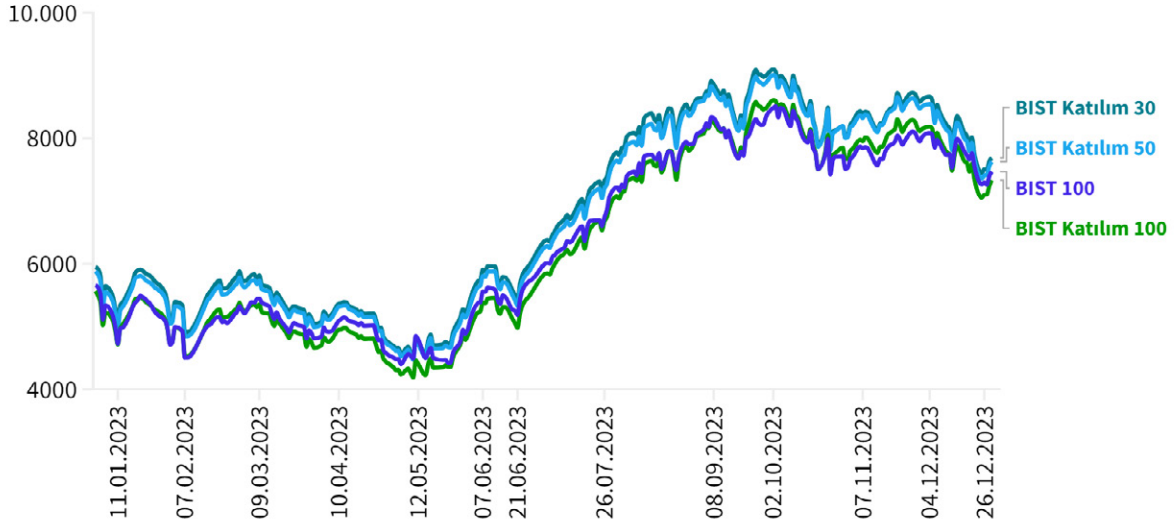
Dünyada olduğu gibi Türkiye’de de 2020 ve 2021 yıllarında katılım esaslı pay senedi piyasaları COVID-19 pandemi sürecinin etkisine rağmen genel olarak güçlü bir performans sergilemiştir. 2022 yılında ise Rusya-Ukrayna Savaşı’nın etkisine ve dalgalı piyasa yapısına rağmen güçlü bir performans göstermeye devam etmiştir. Bu çerçevede, özellikle 2022 yılının Ekim ayından bu yana konvansiyonel endeks göstergelerine göre daha olumlu bir performans gösteren katılım endeksleri konvansiyonel endekslerden pozitif olarak ayrılmıştır (Grafik 18).

Grafik 18. BIST Katılım 30 ve 50 ile BIST 100 Endeksleri (2022-2023)

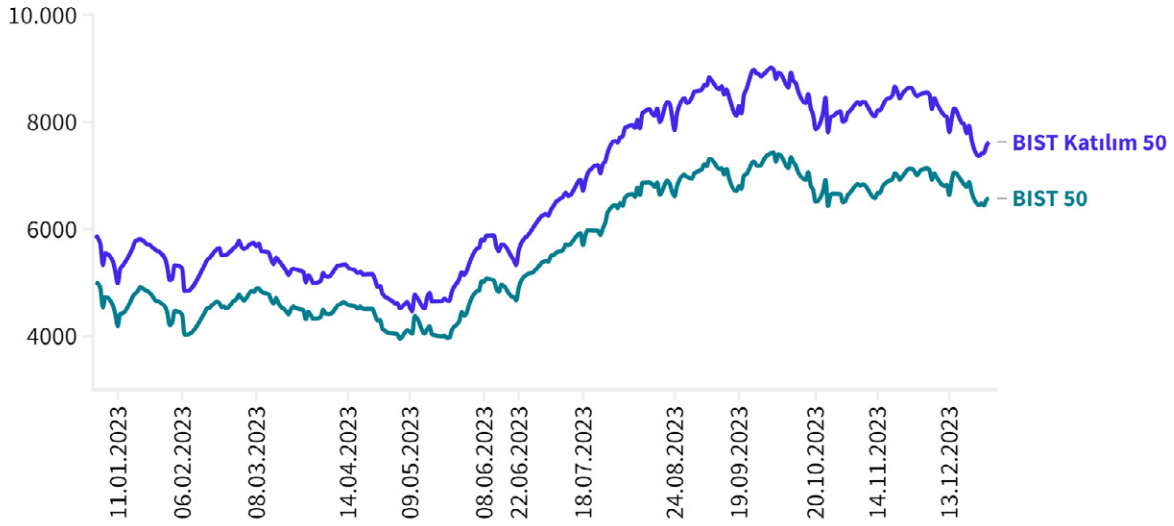
Kaynak: Investing

Ayrıca meydana gelen 6 Şubat depreminin etkisine ve dalgalı piyasaya rağmen özellikle BIST Katılım 30 ve 50 endeksleri 2023 yılında da konvansiyonel endeks göstergelerine göre daha olumlu bir performans sergilemiş ve konvansiyonel endekslerden pozitif olarak ayrılmıştır (Grafik 19, Grafik 20 ve Grafik 21). BIST Katılım 100 endeksi ve BIST 100 endekslerinin her ikisi de dalgalı bir performans sergilemiştir (Grafik 22).

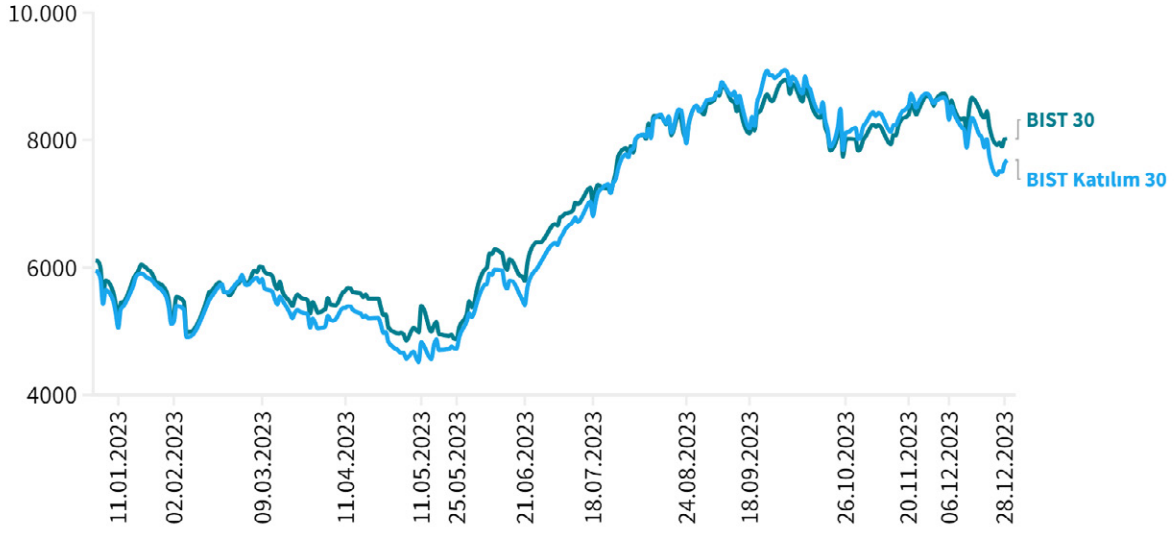
Grafik 19. BIST Katılım ve BIST 100 Endeksleri (2023)

Kaynak: Investing

Grafik 20. BIST Katılım 50 ve BIST 50 Endeksleri (2023)

Kaynak: Investing

Grafik 21. BISTKatılım 30 ve BIST 30 Endeksleri (2023)

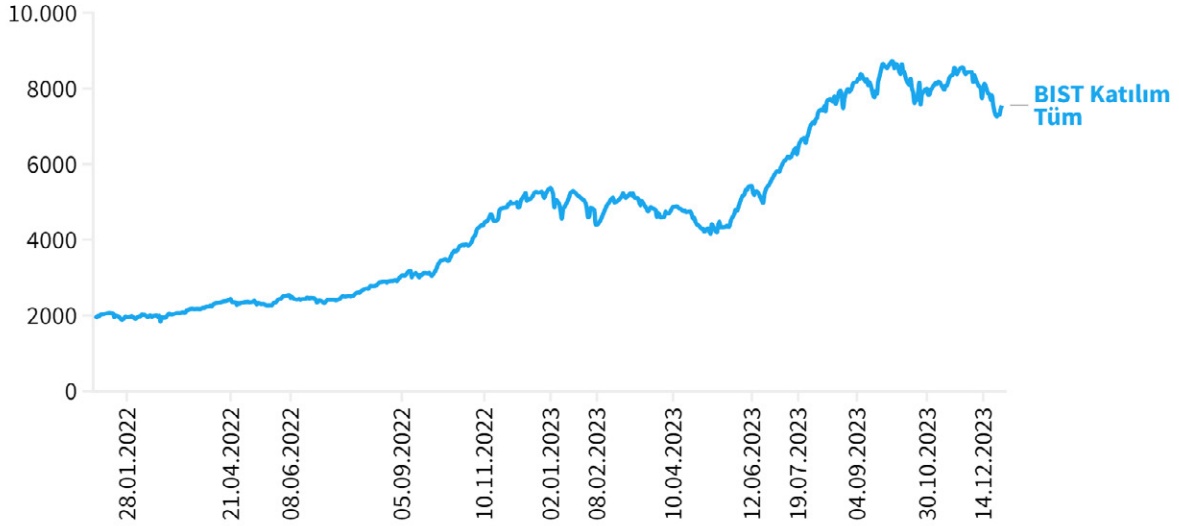
Kaynak: Investing

Grafik 22. BIST Katılım 100 ve BIST 100 Endeksleri (2023)

Kaynak: Investing

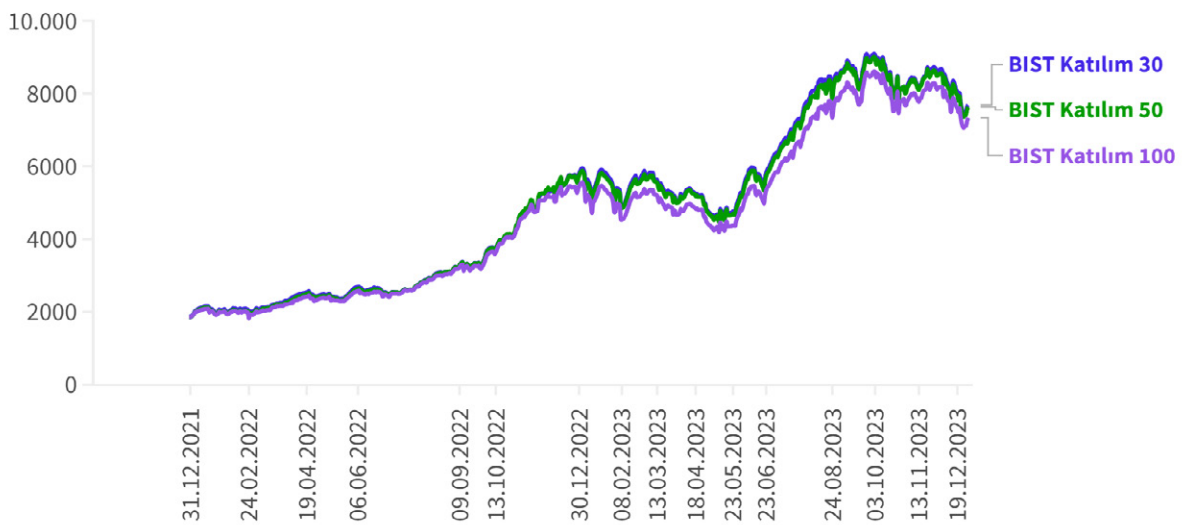
2022 yılının sonunda, 30.12.2022 tarihinde 5.267,32 değerinde olan BIST Katılım Tüm endeksi 2023 yılının sonunda, 29.12.2023 tarihinde 7.556,71 değerine ulaşmış ve endeks 2023 yılında %43,46 oranında bir büyüme yakalamıştır. Ayrıca BIST Katılım Tüm endeksinin 2023 yılı içerisinde 8.709,90 değerine kadar yükseldiği dikkat çekmektedir (Grafik 23).

Grafik 23. BIST Katılım Tüm Endeksi (2022-2023)

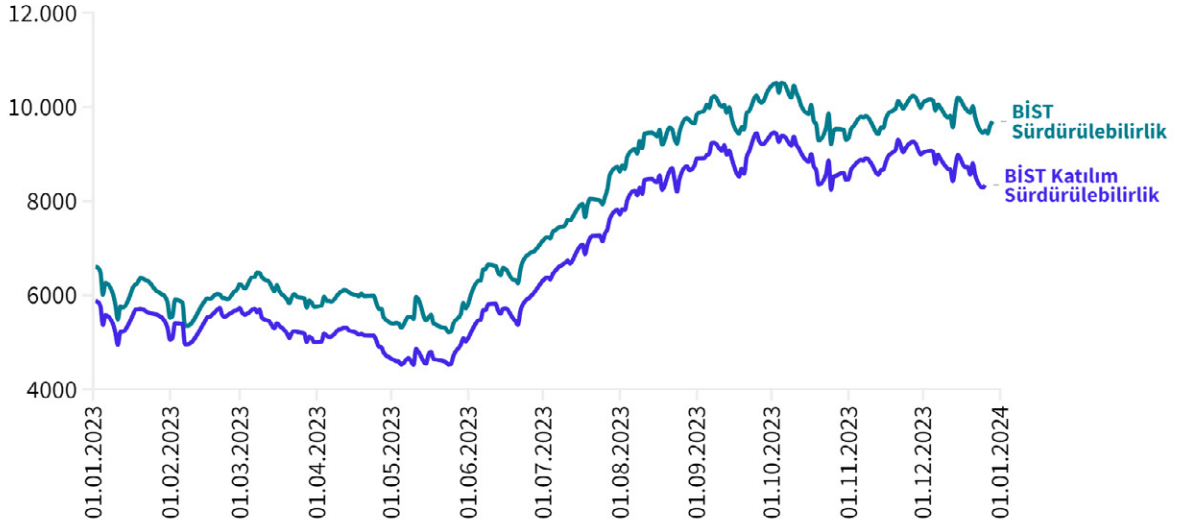
Kaynak: Investing

Ayrıca, 30.12.2022 tarihinde 5.451,97 değere sahip olan BIST Katılım 100 endeksi 29.12.2023 tarihinde 7.333,01 değerine ulaşmıştır ve endeks 2023 yılında %34,50'lik bir büyüme yakalamıştır. Endeksin 2023 yılı içerisinde 8.608,30 seviyelerine kadar yükseldiği görülmektedir. BIST Katılım 50 endeksi de 2022 yılının sonunda 5.752,13 değerine sahip olup 2023 yılının sonunda 7.627,31 değerine yükselerek %32,60 oranında bir büyüme yakalamıştır (Grafik 24). Diğer yandan, BIST ve Katılım BIST Sürdürülebilirlik endeksleri incelendiğinde BIST Katılım Sürdürülebilirlik endeksinin (XSRDK) BIST Sürdürülebilirlik endeksinden (XUSRDK) pozitif olarak ayrışmadığı görülmektedir. 2023 yılının sonunda XUSRDK endeksi 9.694,26 değerinde iken XSRDK endeksi ise 8.647,58 değerindedir. XUSRDK endeksi 2023 yılının sonunda 2022 yılının sonuna göre %50,93 büyüme yakalarken XSRDK endeksi ise %50,36 büyüme yakalamıştır (Grafik 25).

Grafik 24. BIST Katılım Endeksleri (2022-2023)

Kaynak: Investing

Grafik 25. BIST Katılım ve BIST Sürdürülebilirlik Endeksleri (2022-2023)

Kaynak: Investing

Katılım bankaları, yatırımcılara çeşitli katılım fonları sunmaktadır. Katılım endeksleri de katılım bankaları ilkelerine göre düzenlenmektedir. Bu ilkelerden en önemlisi risk paylaşımı olarak da adlandırılan kâr ve zarar paylaşımıdır. Risk paylaşımı, borçlanmaya dayalı garantili getiri yerine ortaklığa dayalı olarak sermaye sahiplerine ve emekçilere aldıkları risk oranında getiri sağlamaktadır.

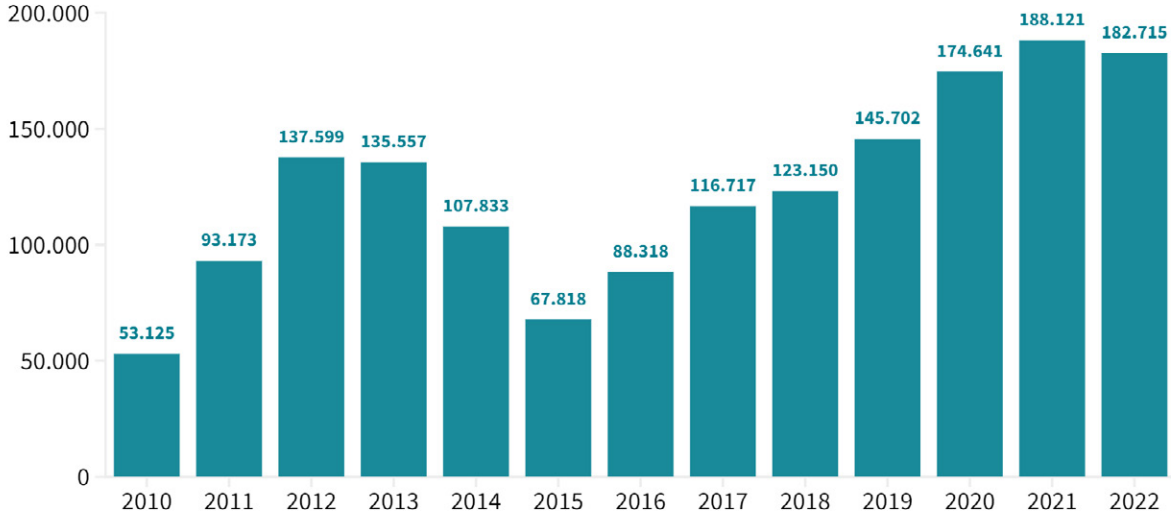
Borsa İstanbul'da katılım endeksinde işlem gören işletmelerde endeks standartları gereği borca dayalı getiriden ziyade reel ekonomik hayatta gerçek ve tüzel kişilerin ihtiyaç ve istekleri doğrultusunda faaliyet göstermektedir. Dolayısıyla, katılım finans sisteminde alacağın menkulleştirilmesi, açığa satış, spekülasyonun ve gararın yasak olması, reel ekonomik faaliyetlere bağlılık, riskin paylaşılması, finansal borç kaldıraç oranı yüksek şirketleri ve yüksek oynaklığa sahip bankacılık gibi sektörleri içermemesi gibi nedenlerden dolayı balon fiyatların daha az gözlendiği ve krizlere karşı daha sağlam yapıda olduğu görüşleri Ertürk (2000), Aras ve Öztürk (2011), TKBB (2015), Tuna ve Şekelli (2020) ve Yıldırım'ın (2020) çalışmalarında yer bulmuştur. Bireysel ve kurumsal yatırımcılar açısından da katılım finans sistemi değinilen nedenlerden dolayı daha güvenli bir liman olarak görülmektedir. Sonuç olarak katılım endeksleri konvansiyonel endekslerden pozitif ayrılarak 2023 yılında olumlu bir performans sergilemiştir.

Kira Sertifikaları (Sukuk)

Faizsiz finans sistemi yatırım araçlarından biri olan sukuk Türkiye'de "kira sertifikası" olarak da adlandırılmaktadır. Sukuk, varlık üzerindeki mülkiyet hakkını temsil eden ve sahibine varlıktan gelir elde etmeyi sağlayan katılım sermaye piyasası ürünleri içinde yer alan yatırım araçlarından biridir.

Sukuk uygulamaları ilk kez Malezya Hükümeti tarafından 2001 yılında gerçekleştirilmiştir. İlk küresel sukuk ihracının gerçekleştiği 2001 yılından itibaren sukuk ihraç hacmi artmış ve sukuk, küresel İslami finansın en önemli sermaye piyasası ürünü hâline gelmiştir. 2022 yılı itibarıyla Asya, Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi (KİK) ülkeleri sukuk ihracının en fazla gerçekleştiği ülkeler olurken Malezya ise sukuk piyasasında hakimiyetini devam ettirmiştir. Suudi Arabistan ve Endonezya'dan yapılan sukuk ihraçları yükseliş eğilimini devam ettirmiş olup hacimlerini artırmışlardır. Bahreyn ve Türkiye gibi diğer bazı ülkelerin sukuk ihraçları da düzenli olarak gerçekleştirmiştir.

2001-2022 döneminde ihraç edilen toplam sukuk tutarı 1.79 trilyon ABD dolarına ulaşmıştır. Grafik 26'da gösterildiği gibi küresel sukuk ihracı, 2022'de 182.715 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. Küresel sukuk ihracı, 2021 yılına kıyasla 2022 yılında yıllık yaklaşık %2,87 oranında düşüş göstermiştir.

Grafik 26. Toplam Küresel Sukuk İhracı (Milyar ABD Doları, 2010-2022)

Kaynak: IIFM, Sukuk Report, Ağustos 2023

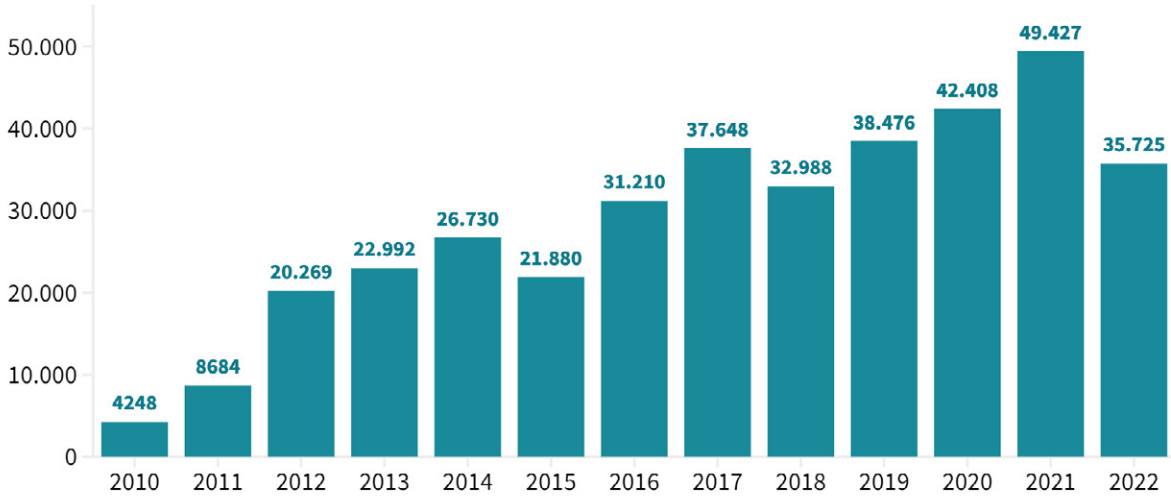
2001-2022 döneminde ihraç edilen toplam uluslararası sukuk tutarı 417.48 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Grafik 27'de gösterildiği gibi toplam uluslararası sukuk ihracı 2022 yılında 35.725 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiştir. 2022 yılında, uluslararası sukuk ihracı 2021'deki 49.427 milyar ABD doları seviyesine kıyasla %27,72 oranında, yani 13.70 milyar ABD doları seviyesinde, büyük bir düşüş göstermiştir. İhraç hacmi 2022 yılı boyunca temel olarak uzun vadeli sukuk ihraçlarındaki düşüş nedeniyle azalma kaydederken kısa vadeli sukuk ihraçlarında marjinal bir düşüş yaşanmıştır.

Tablo 1. Uluslararası Sukuk Piyasasında Gerçekleşen Önemli İhraçlar (2022)

İhraççı	Tutar (Milyar ABD Doları)	Sukuk Türü
Suudi Arabistan Hükümeti	2.5	Hibrit Sukuk ¹
Endonezya Hükümeti	1.75	Sukuk Al Wakalah
Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti	3.0	Sukuk Al Ijarah
Pakistan Hükümeti	1.0	Sukuk Al Ijarah
İslam Kalkınma Bankası	1.6	Hibrit Sukuk
Dubai İslam Bankası	0.75	Sukuk Al Wakalah
Saudi National Bank	0.75	Hibrit Sukuk
Riyadh Bank	0.75	Sukuk Al Mudarabah
Infracorp Bahrain	0.9	Sukuk Al Mudarabah

Kaynak: IIFM, Sukuk Report, Ağustos 2023

¹ Birçok finansman sözleşmesinin oluşturduğu kümeye dayanarak ihraç edilen sertifikalar hibrit sukuku oluşturur. Çeşitlilik fazla olduğu için fonlar, daha yüksek hareket kabiliyetine sahiptir (Tariq, 2024, s. 21).

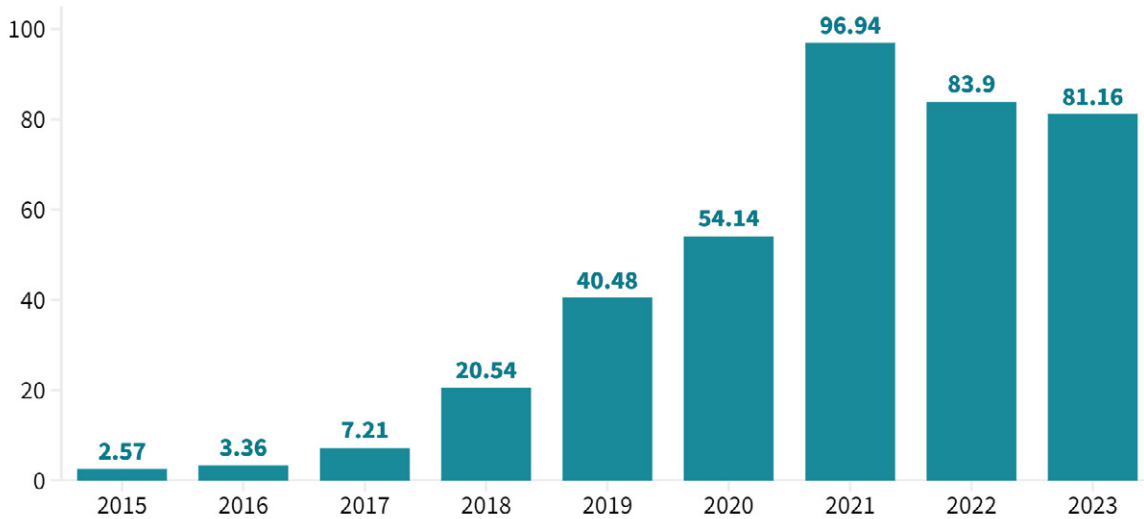

Grafik 27. Toplam Uluslararası Sukuk İhracı (Milyar ABD Doları, 2010-2022)

Kaynak: IIFM, Sukuk Report, Ağustos 2023

Türkiye’de ise kira sertifikaları (sukuk) ihracı hazine ve özel sektör tarafından gerçekleştirilmektedir. Ülkemizde, 01.04.2010 tarih ve 27539 sayılı, Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Seri: III, No: 43 sayılı “Kira Sertifikalarına ve Varlık Kiralama Şirketlerine İlişkin Esaslar Hakkında Tebliğ” ile kira sertifikaları ihracına ilişkin yasal düzenleme yapılmış ve ilk adım atılmıştır. İlgili yasal düzenlemenin ardından, ilk sukuk ihracı 2010 yılında Kuveyt Türk Katılım Bankası tarafından 100 milyon ABD doları tutarında gerçekleştirilmiştir. Kamu sektörü tarafından yapılan ilk sukuk ihracı ise 2012 yılında gerçekleşmiştir.

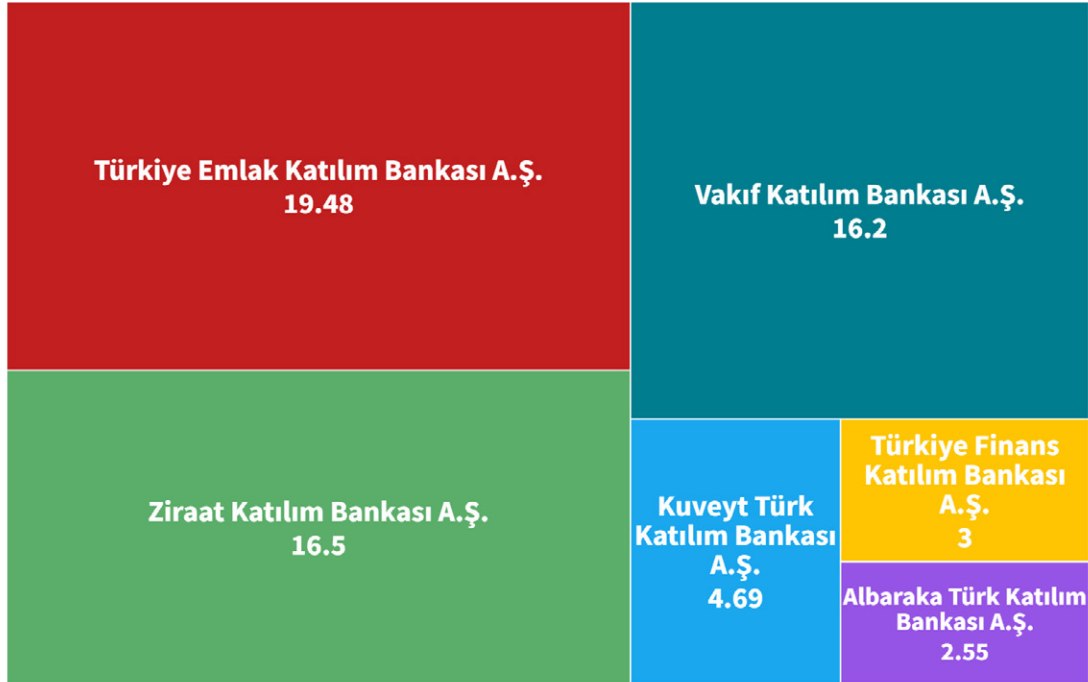
Türkiye’de katılım bankaları tarafından 2015 yılında sadece 2.57 milyar TL sukuk ihraç edilirken, 2023 yılındaki sukuk ihraç hacimleri 81.16 milyar TL’ye ulaşmıştır. 2021 yılı itibarıyla katılım bankalarının sukuk ihraç hacimlerinde düşüş görülmektedir. 2023 yılında sukuk ihraç hacmi, 2022 yılına kıyasla %3,27 oranında düşmüştür. Grafik 28’de 2015-2023 yıllarına ait Türkiye’de katılım bankaları tarafından ihraç edilen sukuk hacimleri yer almaktadır:

Grafik 28. Katılım Bankalarının Toplam Sukuk İhraç Hacimleri (Milyar TL, 2015-2023)

Kaynak: TKBB, Veri Peteği

Grafik 29'da, katılım bankalarının 2023 yılında gerçekleştirdiği toplam sukuk ihraç hacimleri gösterilmektedir. 2023 yılında 19.48 milyar TL hacimle en fazla sukuk ihracı gerçekleştiren banka Türkiye Emlak Katılım Bankası A.Ş. olmuştur.

Grafik 29. Katılım Bankalarına Göre Sukuk İhraç Hacimleri (Milyar TL, 2023)

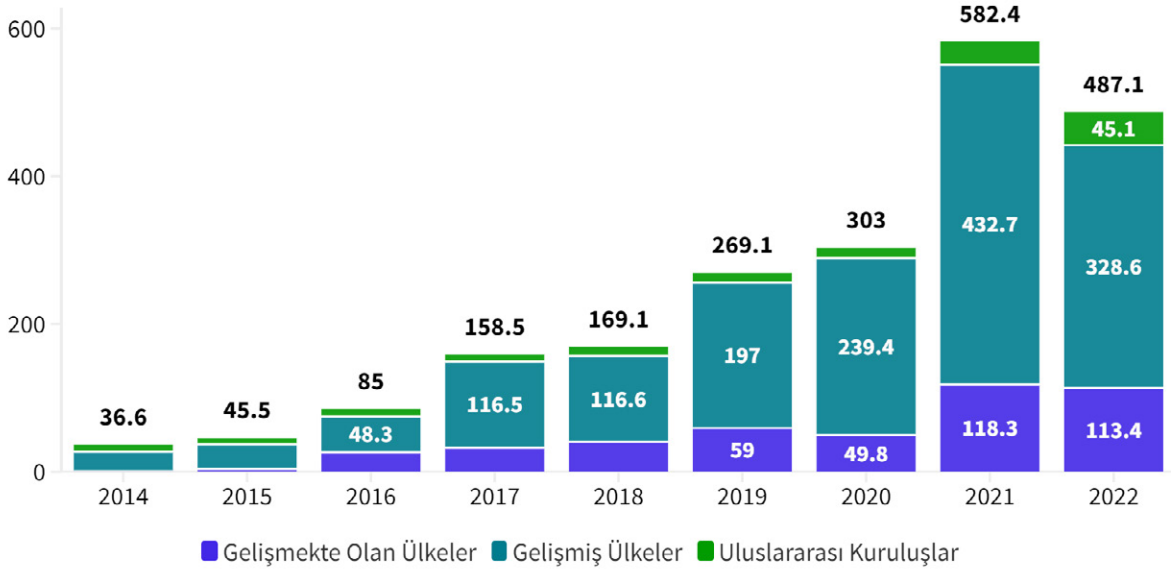
Kaynak: TKBB, Veri Peteği

Yeşil Sukuk

Sürdürülebilir kalkınma, toplumların ekonomik büyüme, sosyal refah ve çevresel sürdürülebilirlik arasında denge sağlayarak daha adil ve yaşanabilir bir dünya yaratmalarını amaçlar. Bu doğrultuda, ekonomik büyümeyi desteklerken doğal kaynakların korunması, çevresel bozulmanın önlenmesi ve toplumsal eşitsizliklerin azaltılması gibi unsurları içerir. Bu yaklaşım, gelecek nesillere daha iyi bir yaşam standardı bırakmayı hedeflerken mevcut neslin ihtiyaçlarını da karşılamayı amaçlar.

Sürdürülebilir kalkınmanın çevresel boyutu altında yeşil finans yer almaktadır. Yeşil finans, düşük karbon salınımı ve iklim dostu ekonomik faaliyetler gibi konuların finansmanını içerir. Ancak sürdürülebilir kalkınmanın finansmanı, yeşil finansın sunduğu imkanların ötesinde daha geniş bir perspektife sahiptir. Yeşil finans ürünlerinden yeşil tahviller, yeşil hisse senetleri, yeşil krediler ve yeşil endeks fonları en çok kullanılan finansal ürünlerdir. Son yıllarda, yeşil sukuk, yeşil sigortacılık, yeşil fintek ve yeşil mikrofinans gibi finansal alanlar da önem kazanmaktadır.

Yeşil finansın en önemli ürünlerinden olan yeşil tahviller ilk kez 2007 yılında Avrupa Yatırım Bankası tarafından yenilenebilir enerji projelerinin finansmanı alanında gerçekleşmiştir. 2014 yılında toplamda 36.6 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiş olup 2021 yılına kadar artış hacmini sürdürmüştür. Ancak 2021 yılında 582.4 milyar ABD doları olarak gerçekleşen toplam yeşil tahvil miktarı, 2022 yılında 487.1 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiş olup %16,36 oranında düşüş göstermiştir. Grafik 30'da gelişmekte olan ülkelerin, gelişmiş ülkelerin ve uluslararası kuruluşların yeşil tahvil ihraçları gösterilmiştir.

Grafik 30. Ülke Gruplarına Göre Yeşil Tahvil İhraçları (Milyar ABD Doları, 2014-2022)

Kaynak: Climate Bonds Initiative

Avrupa Yeşil Mutabakatı ile birlikte, uluslararası ekonomi ve ticaret alanında ortaya çıkan dönüşümler sonrasında Türkiye’de de politika yapıcılar sürdürülebilirliğe ve sürdürülebilirliğin finansmanına ilişkin önemli adımlar atmıştır.

Bu önemli adımlardan biri 2021 yılı temmuz ayında T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan Yeşil Mutabakat Eylem Planıdır. Yeşil Mutabakat Eylem Planında AB başta olmak üzere dünya ekonomisinde meydana gelmekte olan dönüşüm politikaları ile uyumlu, yeşil yatırımları teşvik eden, küresel değer zincirlerinin dönüşümüne katkı sağlayacak ve bu suretle katma değerli üretimi de destekleyecek bir yol haritası hedeflenmiştir. Bir diğer önemli gelişme ise 2016 yılında Türkiye tarafından Paris Anlaşmasının imzalanması ve söz konusu anlaşmanın 7 Ekim 2021 tarihinde Cumhurbaşkanı Kararı ile yürürlüğe girmesidir.

6 Eylül 2023 tarihinde yayınlanan Orta Vadeli Programda da (OVP) “yeşil dönüşüm” alanına yer verilmiştir (T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı, 2024). Sürdürülebilirlik odaklı politika ve uygulamalara ihtiyaç vurgulanmış ve başta enerji, sanayi, ulaştırma ve tarım sektörleri olmak üzere tüm alanlarda yenilenebilir kaynaklar, enerji verimliliği, elektrifikasyon ve döngüsel ekonomi politikalarının öncelikli hale geldiğine değinilmiştir. Paris Anlaşmasının tarafı olan Türkiye’nin 2053 yılında net sıfır emisyon hedefini ortaya koyduğu görülmektedir. Ayrıca, yeşil dönüşüm ile ilgili 31 maddelik politika ve tedbirlere yer verilmiştir.

Tablo 2’de Türkiye’de gerçekleştirilen yeşil sukuk ihraçları özetlenmiştir.

Tablo 2. Türkiye'de Gerçekleştirilen Yeşil Sukuk İhraçları

Fon Kullanıcısı	ISIN Kod	İhraç Tutarı (TL)	Getiri Oranı (%)	İhraç Tarihi	İtfa Tarihi	Gün
Türkiye Emlak Katılım Bankası A.Ş.	TRDEVKSK2228	51.800.000	Değişken	10.11.2021	16.11.2022	371
Türkiye Varlık Fonu İstanbul Finans Merkezi A.Ş.	TRDEMVKKA2317	600.000.000	22	24.12.2021	22.12.2023	728
Ekovar Çevre Grup Geri Dön. Atık Depolama A.Ş.	TRDEMVK32329	50.000.000	27	14.09.2022	10.03.2023	177
Türkiye Emlak Katılım Bankası A.Ş.	TRDEVKS12427	500.000.000	20	14.11.2022	18.01.2024	430
Ekovar Çevre Grup Geri Dön. Atık Depolama A.Ş.	TRDEMVK32436	50.000.000	33	10.03.2023	8.03.2024	364
Ekovar Çevre Grup Geri Dön. Atık Depolama A.Ş.	TRDEMVK92331	50.000.000	30	05.04.2023	29.09.2023	177
YEŞ Oto Kiralama ve Turizm Yatırımları A.Ş.	TRDHVKA32426	125.000.000	47	13.12.2023	13.04.2024	91

Kaynak: Kamuyu Aydınlatma Platformu, Aralık 2023

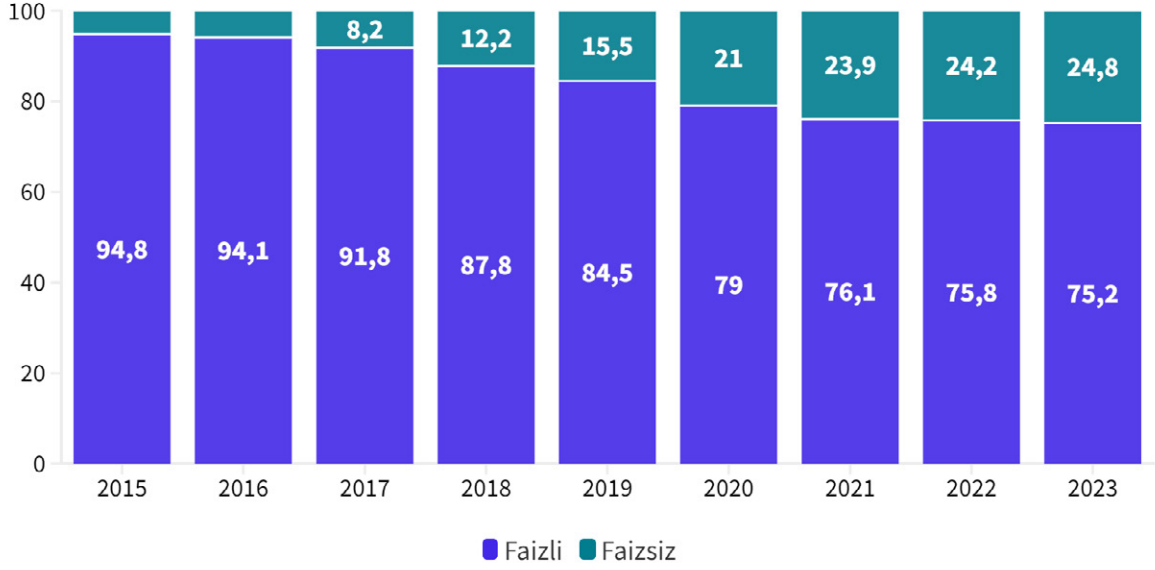
Bireysel Emeklilik Sistemi

Bireysel Emeklilik Sistemi (BES) Türkiye’de sigortacılık sektöründe hayat ve emeklilik alanının önemli bir unsuru olarak yer almaktadır. BES, kişilerin aktif çalışma hayatları süresince yaptıkları tasarrufları uzun vadeli yatırımlara yönlendirerek emeklilik dönemlerinde yaşam standartlarını korumalarına yardımcı olacak geliri elde etmelerini sağlayan özel emeklilik sistemidir (Emeklilik Gözetim Merkezi, 2024a). Başka bir deyişle BES, kişilerin çalıştıkları dönemlerde yaptıkları tasarrufların uzun vadeli olarak değerlendirilmesi ve bu sürecin sonunda kişilere tasarruf ve yatırımlarının toplu olarak ödenmesi esasına dayanmaktadır. Türkiye’de 2005 yılında faaliyete başlayan BES sisteminin çalışanlar, sermaye piyasası, sigorta sektörü ve ülke ekonomisine birçok açıdan faydası bulunmaktadır (Durmuş, 2023, s. 91).

BES, kişilerin gönüllü olarak katıldıkları Bireysel Emeklilik Sistemi (Gönüllü BES) ve zorunlu olarak katıldıkları Otomatik Katılım Sistemi (OKS) olmak üzere iki türden oluşmaktadır. OKS, işverenlerin çalışanlarını dahil etmekle yükümlü oldukları BES sistemidir (4623 Sayılı Bireysel Emeklilik Tasarruf ve Yatırım Sistemi Kanunu). Kanun çerçevesinde işverenler, özel sektör çalışanlarının prime esas kazançlarının, kamu çalışanlarının ise (emeklilik keseneğine esas olan) aylıklarının %3’ünü çalışma ücretinden keserek BES’e aktarmaktadırlar. Çalışanlar sistemde istedikleri kadar kalabilmekte ve istedikleri zaman sistemden çıkabilmektedirler (Emeklilik Gözetim Merkezi, 2024b).

BES’e katılan kişiler tasarruflarını değerlendirecekleri fonu kendileri seçerek yatırımlarını yönetebilmektedirler. BES’ten elde edilecek getiri, kişilerin BES’teki birikim tutarına, aylık tasarruf miktarına, seçtikleri yatırım fonlarının getiri oranlarına, devletin BES’e katılan kişilere teşvik etmek amacıyla verdiği devlet katkısına göre değişebilmektedir.

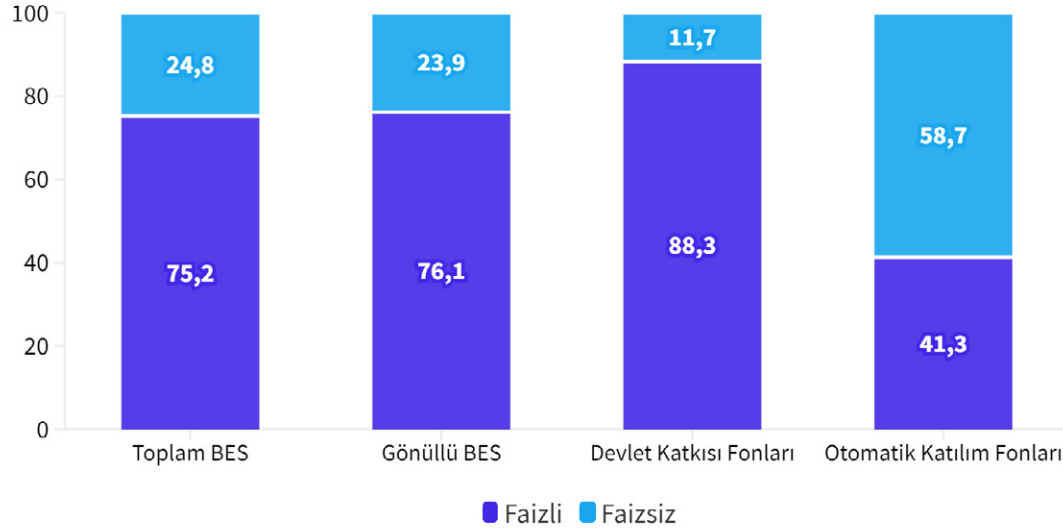
BES’te emeklilik yatırım fonları faizli ve faizsiz olmak üzere iki türden oluşmaktadır. OKS kapsamında sisteme dahil olan bireysel emeklilik şirketlerinin faizsiz fon seçeneklerini sunmaları mecburi tutulmuştur (Durmuş, 2023, s. 91).

Grafik 31. Türlerine Göre BES Fonlarının Oransal Dağılımı (% , 2015-2023)

Kaynak: Emeklilik Gözetim Merkezi, BES İstatistikleri

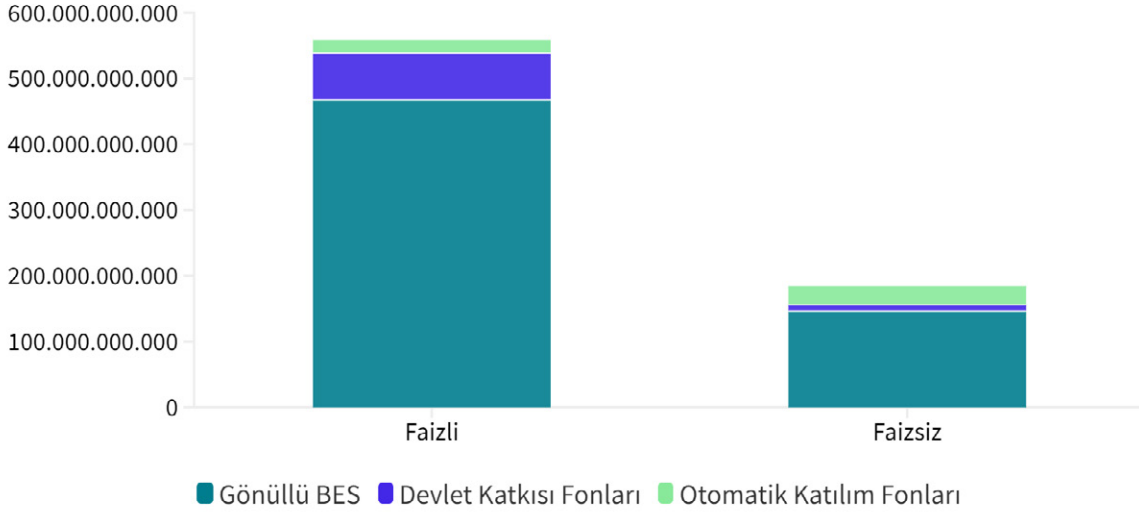
2015-2023 yılları arasında, Bireysel Emeklilik Sistemi'nde faizli ve faizsiz toplam fonlar içerisinde faizsiz fonların oranının gittikçe arttığı görülmektedir. 2015 yılında BES içerisinde %5 olan faizsiz fonların payı 2023 yılında %25'e ulaşmıştır. Dolayısıyla yıllar itibarıyla Türkiye'de faizsiz tasarruf araçlarına ilginin arttığını söylemek mümkündür. Bunda 2017 yılı itibarıyla sisteme katılım aşamasında faizsiz fon tercihinin sunulmasının etkili olduğu değerlendirilmektedir.

Grafik 32. 2023 Sonu İtibarıyla BES Türüne Göre Fon Dağılımı (%)

Kaynak: Emeklilik Gözetim Merkezi, BES İstatistikleri

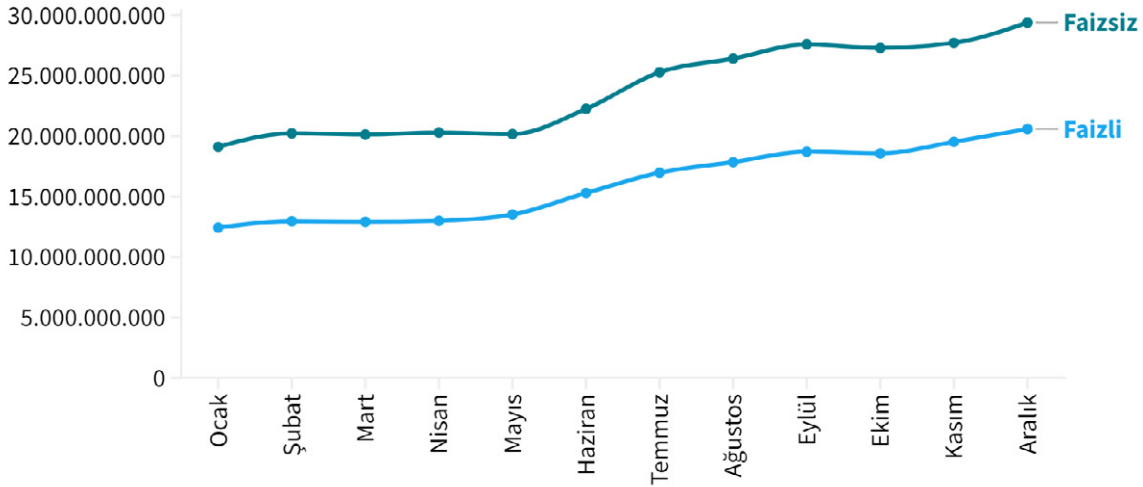
2023 sonu itibarıyla BES türleri incelendiğinde, Gönüllü BES içerisinde faizli fonların oranı %70'in üzerinde; Devlet Katkısı Fonları içerisinde ise faizli fonların oranı %90'a yakınken, Otomatik Katılım Fonları içerisinde faizsiz fonların oranının %50'den fazla olduğu görülmektedir.

Grafik 33. 2023 Sonu İtibarıyla Toplam BES Fonlarının Türlerine Göre Dağılımı (TL)

Kaynak: Emeklilik Gözetim Merkezi, BES İstatistikleri

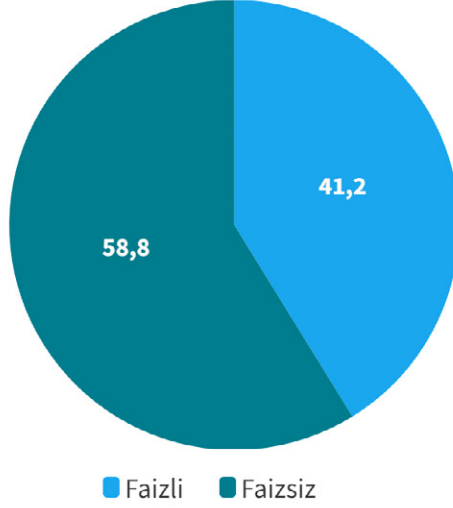
2023 yılında BES'e kayıtlı toplam fonların fon türlerine göre dağılımı incelendiğinde, dikkat çeken ilk husus faizli ve faizsiz BES fonları arasındaki toplam fon tutarı farkıdır. Grafik 33, fon türleri açısından incelendiğinde, faizsiz fonlarda OKS ile BES'e dahil olanların, faizli fonlarda OKS ile BES'e dahil olanlardan daha yüksek oranda olduğu görülmektedir. Bu da Grafik 32 ile paralellik arz etmektedir.

Grafik 34. OKS Tutarlarının Faiz Tercihlerine Göre Aylar İtibarıyla Dağılımı (TL, 2023)

Kaynak: Emeklilik Gözetim Merkezi, BES İstatistikleri

OKS ile BES'in 2023 yılındaki seyri mercek altına alındığında faizsiz fonların faizli fonlardan yıl boyunca daha yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye'de her ne kadar konvansiyonel bankaların payı yüksek olsa da genel itibarıyla Türk vatandaşlarının faiz hassasiyetinin olduğu değerlendirilmektedir. BES özelinde konuya bakıldığında da gönüllü olarak BES'e katılanların faizli fonları daha fazla tercih ettiği ancak OKS ile sisteme dahil olanların tasarruflarını büyük ölçüde faizsiz fonlarda değerlendirdikleri ilgili grafiklerden görülmektedir. Bu durum sisteme zorunlu olarak katılmak durumunda olanların genellikle faizsiz fonlara yönlendiğini göstermektedir. Bu da Türk vatandaşlarının faiz hassasiyetinin olduğuna işaret etmektedir.

Grafik 35. OKS Sertifikalarının Faiz Tercihlerine Göre Payları (% ,2023)

Kaynak: Emeklilik Gözetim Merkezi, BES İstatistikleri

Grafik 35'te tüm emeklilik şirketlerinin 2023 yılında portföylerinde bulunan OKS sertifikalarının faizli ve faizsiz toplam fon tutarları arasındaki dağılımı yer almaktadır. Tablodaki fon tutarları karşılaştırıldığında OKS ile sisteme dahil olanların, faizsiz fon tutarlarının faizli fon tutarlarından daha yüksek olduğu görülmektedir. Türkiye Hayat ve Emeklilik A.Ş.'nin birden fazla kamu sigorta şirketinin birleşmesinden oluşan bir çatı şirket olması, faizsiz fonların önemli bir kısmının bu şirkette toplanmasında etkilidir. Dolayısıyla faizsiz fonların önemli bir kısmı kamuya ait sigorta şirketinde yer almaktadır.

Katılım Emeklilik Fonları, faizsiz birikimleri içermektedir. Türkiye'de Aralık 2023 verilerine göre OKS ile sisteme katılan katılım Emeklilik sözleşmesi adedi 6 milyonun üzerindedir. Bireysel olarak BES'e katılan katılım emeklilik fonu içeren sözleşme adedi ise 2.8 milyondur. Buna karşılık, toplam fon tutarları incelendiğinde bireysel olarak sisteme katılanların çok daha büyük bir paya sahip olduğu görülmektedir. Bu durum OKS ile sisteme dahil olanların sayıca çok olmakla birlikte fonlara daha küçük tutarlar ile yatırım yaptıklarına işaret etmektedir (Emeklilik Gözetim Merkezi, 2024c).

BES, Türkiye'de sigortacılık sektöründe hayat ve emeklilik alanında önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. 2005 yılında faaliyete geçen BES, bireylerin aktif çalışma hayatlarında yaptıkları tasarrufları uzun vadeli yatırımlara dönüştürerek emeklilik dönemlerinde yaşam standartlarını korumalarını sağlamaktadır. BES, gönüllü katımlı Bireysel Emeklilik Sistemi (Gönüllü BES) ve zorunlu Otomatik Katılım Sistemi (OKS) olmak üzere iki türden oluşmakta ve her iki sistem de bireylerin tasarruflarını değerlendirme imkanı sunmaktadır. Son yıllarda faizsiz fonlara olan ilginin arttığı, özellikle OKS katılımcılarının faizsiz fonları tercih ettiği gözlemlenmektedir. Bu durum Türk vatandaşlarının faiz hassasiyetine sahip olduğunu ve emeklilik tasarruflarında faizsiz yatırım araçlarını tercih ettiğini göstermektedir. BES, bireylerin uzun vadedeki finansal güvenliklerini sağlamalarına yardımcı olurken, aynı zamanda sigorta sektörü ve ülke ekonomisine de katkı sağlamaktadır. Sisteme gönüllü olarak katılanların daha yüksek getiri elde etme amacıyla faizli fonları tercih ettiği, zorunlu katılımcıların ise faizsiz fonları seçtiği görülmektedir. Bu farklı tercihler, BES'in esnek yapısını ve katılımcıların farklı finansal ihtiyaçlarına cevap verebilme kabiliyetini yansıtmaktadır.

Katılım Fintek

Katılım fintek, geleneksel fintek uygulamalarını İslami finans prensipleri ile birleştirerek, İslam hukukuna uygun finansal hizmetler sunmayı amaçlar. Türkiye’de İslami fintek sektörü, finansal teknolojilerin hızla yayılması ve İslami finans ürünlerine olan talebin artmasıyla önemli bir gelişme göstermiştir.

2023 yılı itibarıyla Türkiye’de aktif fintek sayısı 696 olup, bu finteklerin bir kısmı İslami finans prensiplerine uygun hizmetler sunmaktadır. Türkiye’deki fintek ekosistemi, 2023 yılında önemli bir büyüme kaydetmiş ve bölgesel liderlik hedefi doğrultusunda ilerlemektedir. Düzenleyici çerçevenin güçlendirilmesi, teknolojik inovasyonların yaygınlaştırılması ve sektörel işbirliklerinin artırılması, Türkiye’nin fintek alanında daha da ileriye gitmesini sağlayacaktır.

Türkiye, Küresel İslami Fintek Endeksi’nde (GIFT) 18. sırada yer almakta ve İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) üye ülkeleri arasında pazar büyüklüğü açısından 5. sırada yer almaktadır (SalaamGateway, 2024). Bu sıralamalar Türkiye’nin İslami fintek alanındaki potansiyelini ve bölgesel liderlik hedefini ortaya koymaktadır.

Türkiye’de katılım bankacılığında ilerleme kaydedildiği için İslami finans odaklı fintek iş modelleri piyasada tam anlamıyla varlık gösterememektedir. Bu alan genellikle katılım bankalarının fintek iştirakleri olan İnsha Ventures ve Architech gibi şirketler tarafından geliştirilmiştir. Bu şirketlerin geliştirdiği ürün ve hizmetler yurtdışına ihraç edilmektedir. Bununla birlikte özel sermayeli İslami fintekler piyasaya yeni yeni girmektedir. Özellikle yurt dışından gelen Ethis ve IFin Fibi İslami fintekler, bu alanda fırsat görerek Türkiye pazarına girmiştir. Bu girişimlere ek olarak Faizsiz Teklif ve Goldframer gibi İslami fintek iş modellerine sahip girişimler kurulmuştur. Fonangels ve Nar Fon gibi fintek girişimleri ise İslami finansla uygun olarak faaliyet gösterdiğini vurgulamaktadır. Dijital bankacılık lisansı ile birlikte, ilk iki dijital bankanın katılım finans esaslı olması, bu alandaki dijital iş modellerini gelişmesine olumlu anlamda katkı sağlamaktadır.

İslami fintek alanı, katılım bankalarının sektördeki hakimiyetinden kaynaklı yavaş gelişim göstermektedir. Bu alanda Türkiye’de gayrimüslim ülkelerdeki İslami fintek girişimlerine kıyasla daha az girişimin var olması açıklanabilir bir durumdur. Buna karşın, katılım finansın büyük oyuncularının hitap edemediği kitlelere yönelik özel iş modellerinin fintek alanında gelişmesi gerekmektedir. Girişim ekosistemi, girişim sermayesi fonları ile büyüdüğü için bu alandaki risk sermayesi yatırımlarının artışı da İslami fintek sektöründe belirleyici bir unsur olacaktır.

Kamu Finansmanındaki Uygulamalar

Kamu finansmanı, kamu kesiminin nakit akışını yönetmek ve bütçe açığı durumuna göre iç ve dış borçlanma senetleri ihraç etmek gibi faaliyetleri ifade etmektedir. Kamu finansmanı uygulamaları Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yürütülmektedir. Türkiye’de kamu finansmanı; vergiler, cezalar, harçlar, kamu borçlanmaları, özelleştirme, kamu kurumlarından elde edilen gelirler, hibe ve yardımlar gibi çeşitli kaynaklardan sağlanan gelirler ile karşılanmaktadır.

Kamu borçlanmaları; devlet tahvilleri, hazine bonoları, ihracat kredileri, dış ve iç borçlanma senetleri ihracı ile gerçekleşmektedir. Kamu finansman uygulamalarından borçlanma senetleri Devlet İç Borçlanma Senetleri, Hazine Tahvilleri, Hazine Kira Sertifikaları, Kamu Ortaklık Senetleri, Varlık Kiralama Senetleri türlerinde işlem görmektedir.

Sukuklar; ihraç edenler için faizsiz borçlanma, yatırım yapanlar için ise faizsiz getiri sağlayan en önemli finansal araçlardan biridir. Uygulamada reel sektör firmaları, çeşitli türlerde sukuk ihraç ederek borçlanma ihtiyaçlarını giderebilmektedir. Aynı zamanda katılım finans kuruluşları da yatırımcılarına faizsiz getiri sağlayan sukuklar ihraç edebilmektedir. Bunların yanında devletler de farklı amaçlarla sukuk aracılığıyla borçlanabilmektedir.

Birçok ülkede devletler; bütçe açığını finanse etmek, mevcut borçlarını yeniden çevirebilmek, gelir/giderlerini yer ve zaman bakımından denkleştirebilmek, kalkınma yatırımlarını gerçekleştirebilmek veya etkin maliye politikası uygulayabilmek için borçlanmaya başvurmaktadır. Türkiye’de söz konusu amaçları gerçekleştirebilmek için iç ve dış borçlanmadan yetkili kuruluş Hazine ve Maliye Bakanlığıdır. İç borçlanma amacıyla yurt içinde ihraç edilen borçlanma senetlerine genel olarak Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) adı verilmektedir. DİBS’ler; altın, TL, Avro, ABD doları cinsi, kuponlu, kuponsuz, sabit veya değişken faizli, faiz ödemesiz, TÜFE endeksli, TLREF endeksli olmak üzere farklı türlere ayrılmaktadır. Bunlara ek olarak yine DİBS kapsamında kira sertifikaları da bulunmaktadır. Söz konusu kira sertifikaları da altına dayalı, Avro cinsi, ABD doları cinsi ve TL cinsi olmak üzere dört çeşittir.

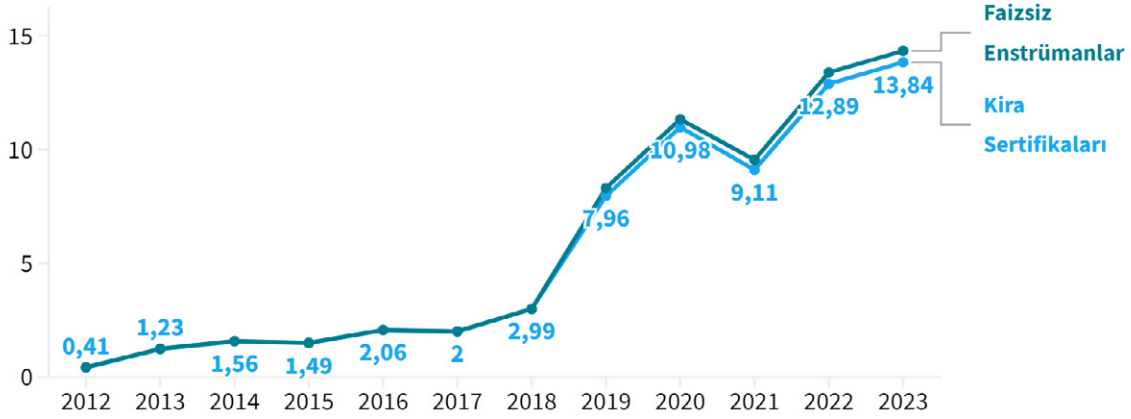
Hazine ve Maliye Bakanlığı kira sertifikalarını “Varlık kiralama şirketlerince, kendi nam ve sertifika sahiplerinin hesabına ve yararına, satın almak veya kiralamak suretiyle devralınan varlıkların finansmanını sağlamak amacıyla düzenlenen ve sahiplerinin bu varlıklardan elde edilen gelirlerden payları oranında hak sahibi olmalarını sağlayan menkul kıymetler.” şeklinde tanımlamakta ve faizsiz bir kamu borçlanma enstrümanı olarak sunmaktadır (HMB, 2024a; HMB, 2024b).

Ayrıca toplam borçlanma içindeki payı nispeten düşük olan faiz ödemesiz TL ve Avro cinsi borçlanma senetleri de bulunmaktadır.

Faizsiz devlet iç borçlanma senetleri şunlardır:

- Altına Dayalı Kira Sertifikası
- Avro Cinsi Kira Sertifikası
- ABD Doları Cinsi Kira Sertifikası
- TL Cinsi Kira Sertifikası
- Avro Cinsi Faiz Ödemesiz Senetler
- TL Cinsi Faiz Ödemesiz Senetler

Grafik 36'da yıllar itibarıyla kamunun toplam iç borçlanması içerisinde faizsiz enstrümanların payına yer verilmiştir. Grafikte de görüleceği üzere 2012 yılı sonrası kamu borçlanmasında faizsiz enstrümanların payı yıldan yıla artış göstermiştir. 2012 yılında %1'in altında olan bu oran, 2023 yılında %15'e yaklaşmıştır. Faizsiz enstrümanlar arasında kira sertifikaları önemli bir yer tutmaktadır. 2023 yılında kamunun her 100 TL'lik iç borçlanmasının 13,84 TL'si kira sertifikalarından oluşmaktadır. Kira sertifikaları içerisinde TL cinsi sertifikalar en yüksek paya sahiptir. Faiz ödemesiz senetlerin toplam iç borçlanma içindeki payı ise %0,5 civarındadır.

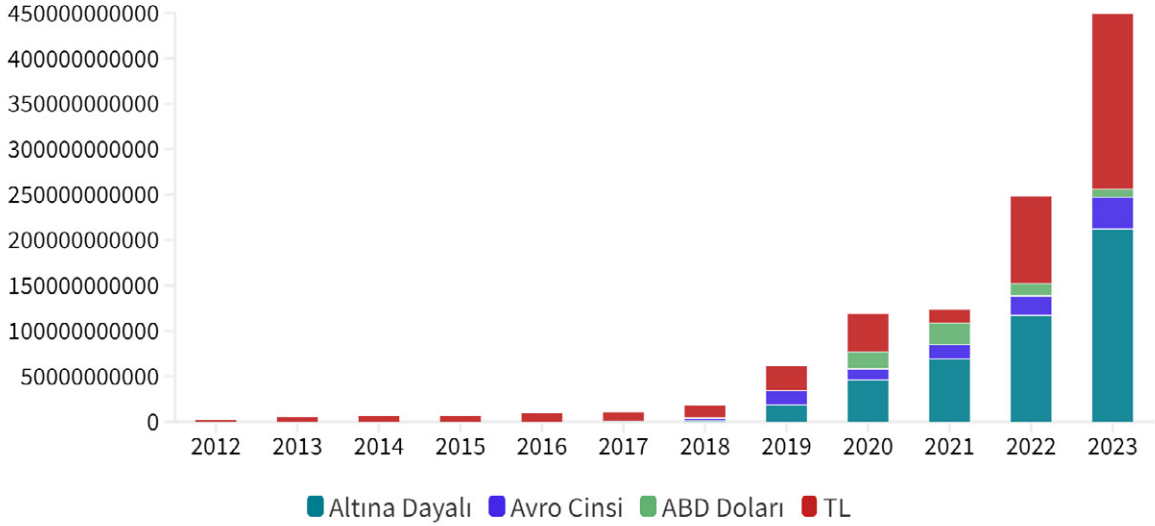

Grafik 36. Faizsiz DİBS'lerin Toplam Kamu İç Borçlanmasındaki Payı (% ,2012-2023)

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Kamu Finansman İstatistikleri

Kamunun toplam iç borcu içinde faizsiz enstrümanların payı oransal olarak arttığı gibi senet çeşitleri de yıldan yıla artmaktadır. Nitekim 2016 yılına kadar sadece TL cinsi kira sertifikaları bulunurken 2020 yılı itibarıyla altına dayalı, Avro cinsi, ABD doları cinsi ve TL cinsi olmak üzere dört çeşit kira sertifikası kamu tarafından borçlanma aracı olarak ihraç edilmektedir (Grafik 38).

Grafik 37'de yıllar itibarıyla türlerine göre kira sertifikalarının payına yer verilmiştir. İlk ihracın gerçekleştirildiği 2012'den itibaren 2018 yılına kadar yalnızca TL kira sertifikası ihraç edilmiş, 2019 yılında TL, Avro ve altına dayalı kira sertifikası ihracı gerçekleşmiştir. 2020 yılından itibaren ise her sene bahsi geçen dört çeşit kira sertifikasının ihracı yapılmıştır. 2012-2023 yılları arasında kira sertifikası toplam tutarı her sene artmıştır. Toplam içindeki paylarına bakıldığında son dönemde en çok altına dayalı kira sertifikası ile TL cinsi kira sertifikasının tercih edildiği Grafik 37'de görülmektedir. ABD doları cinsi kira sertifikası ise en az tercih edilen enstrüman olmuştur.

Grafik 37. Türlerine Göre Kira Sertifikalarının Kamu Borçlanması İçindeki Payı (% , 2012-2023)

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Kamu Finansman İstatistikleri

Miktar ve sıklık olarak iç borçlanma senetleri kadar yaygın olmasa da kamu, bazı dönemlerde kira sertifikası ihracı ile dış borçlanmaya başvurmuştur. Buna ilişkin bilgiler Tablo 3'te yer almaktadır. Tablo 3'te, özellikle son yıllarda dış borçlanmada da faizsiz borçlanma enstrümanlarından önemli ölçüde faydalandığı görülmektedir. Nitekim 2022 yılında 11 milyar ABD doları tutarındaki dış borçlanmanın yarısı kira sertifikası ihracı ile gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3. Merkezi Yönetim Dış Borç Tahvil Tutarı ve Kira Sertifikalarının Payı (% , Milyon ABD Doları)

Yıllar	2014	2021	2022	2023
Merkezi Yönetim Toplam Dış Borç Tahvil Tutarı (Milyon ABD Doları)	5.706	6.410	11.000	10.000
Kira Sertifikalarının Payı (%)	17,5	39,0	50	25

Kaynak: Hazine ve Maliye Bakanlığı, Kamu Finansman İstatistikleri ve yazar hesaplamaları.

Hazine ve Maliye Bakanlığı altına dayalı kira sertifikasını, atıl bırakılan altın birikimlerinin ekonomiye kazandırılması adına faizsiz işlem yapmak isteyen yatırımcılara yönelik bir yatırım aracı olarak tanıtmaktadır. Her ne kadar Hazine ve Maliye Bakanlığı altına dayalı, Avro cinsi, ABD doları cinsi ve TL cinsi kira sertifikalarını varlığa dayalı, dolayısıyla faizsiz enstrümanlar olarak sunmuş olsa da bu konu İslam iktisadı açısından tartışmalıdır. Söz konusu tartışmalar ilgili çalışmalara bırakılmıştır.

Sukuklar, faizsiz borçlanma ve yatırımcılar için faizsiz getiri sağlayan önemli araçlardır. 2012 yılından bu yana kamu borçlanmasında faizsiz enstrümanların payı artmış ve 2023'te %15'e yaklaşmıştır. Kira sertifikaları, özellikle TL cinsinden olanlar ve bu enstrümanlar arasında öne çıkmaktadır. Faizsiz borçlanma araçları, iç borçlanma kadar yaygın olmasa da dış borçlanmada da kullanılmaktadır. Türkiye'de faizsiz enstrümanların payı ve çeşitliliği her geçen yıl artmaktadır.

**SONUÇ
VE ÖNERİLER**

Ankara

TURKEY

Adana

Osia

Yerevan

AZERBAIJAN

Baku

Sonuç

Bu rapor, İslam iktisadı ve finansının mevcut durumunu kapsamlı bir şekilde analiz ederek bu ekosistemin ana bileşenlerini ve bu bileşenlerdeki gelişmeleri ortaya koymuştur. Katılım bankacılığı, katılım sigortacılığı, eğitim ve araştırma faaliyetleri, dijitalleşme ve fintek uygulamaları, katılım sermaye piyasaları, bireysel emeklilik sistemi ve kamu finansmanındaki uygulamalar gibi konular detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu bulgular ışığında, İslam iktisadı ve finansının gelecekteki potansiyelini ve karşılaşılan zorlukları değerlendirmek mümkündür.

İslam iktisadı ve finansı alanında yapılan eğitim ve araştırma faaliyetleri, bu alanın teorik ve pratik temellerini güçlendirmektedir. Türkiye'deki üniversiteler ve araştırma merkezleri, İslam iktisadı alanına önemli katkılar sunmaktadır. Bu alandaki akademik çalışmaların desteklenmesi ve yeni eğitim programlarının geliştirilmesi, İslam iktisadının yaygınlaşmasına katkı sağlayacaktır. Bu alanda yetişen öğrencilerin pratik tarafta istihdam edilmesinin yaygınlaşması sağlanmalıdır.

Katılım bankacılığı, Türkiye'de hızla büyüyen ve gelişen bir sektör olarak öne çıkmaktadır. Katılım bankalarının sayısı ve şube ağları artmış, dijital bankacılık hizmetleri yaygınlaşmıştır. Bu bankalar, faizsiz finansman modelleri ile adil ve etik bir bankacılık sistemi sunmaktadır. Ancak, sektördeki büyümeyi sürdürebilmek için müşteri farkındalığının artırılması ve yeni finansal ürünlerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Türkiye'deki katılım sigorta şirketlerinin sayısı ve prim üretimi artış göstermiştir. Ancak, sigorta bilincinin artırılması ve farklı alanlara yönelik sigortalarının yaygınlaştırılması gibi alanlarda daha fazla çalışmaya ihtiyaç vardır.

Katılım sermaye piyasalarında katılım endeksleri ve katılım esaslı yatırım fonları, bu alandaki büyümeyi desteklemektedir. Sermaye piyasalarının katılım finans ilkelerine göre daha da geliştirilmesi ve yatırımcı farkındalığının artırılması gerekmektedir. Sermaye piyasalarındaki yatırımlar genel kitlenin en çok dikkat ettiği ve ilgisini çektiği için finansal okuryazarlığın artırılarak İslam iktisadı bilincinin yaygınlaşması gerekmektedir.

Katılım esaslı bireysel emeklilik planları ile İslam iktisadının sosyal güvenlik alanına entegrasyonu sağlanmaktadır. Bu sistem, bireylerin gelecekteki finansal güvenliklerini temin etmekte ve etik bir emeklilik planı sunmaktadır. Ancak, katılım esaslı bireysel emeklilik planlarının yaygınlaştırılması ve bu alandaki bilinç düzeyinin artırılması gerekmektedir.

Dijitalleşme, İslam iktisadı ve finansı ekosisteminde önemli bir rol oynamaktadır. Katılım bankaları ve fintek şirketleri, dijital bankacılık hizmetleri ve yenilikçi finansal çözümler sunarak müşteri tabanlarını genişletmektedir. Türkiye'de katılım finteklere yönelik algı yeterince gelişmediğinden bu alanda fazla girişim bulunmamaktadır. Bu alanda girişim sermayesi yatırımları ile birlikte gelişim sağlanabilecektir.

Kamu finansmanında İslam iktisadı prensiplerinin uygulanması, daha adil ve sürdürülebilir bir kamu maliyesi sistemi sunmaktadır. Kamu borçlanması, bütçe dengesi ve kamu yatırımları gibi alanlarda İslam iktisadı perspektifinden değerlendirmeler yapılmıştır. Bu alandaki yasal düzenlemelerin iyileştirilmesi, kamu finansmanında şeffaflık ve hesap verebilirliğin artırılması gerekmektedir.

Sonuç olarak, İslam iktisadı ve finansı, adil ve sürdürülebilir bir ekonomik model sunarak, mevcut sistemin yarattığı adaletsizliklere karşı güçlü bir alternatif oluşturmaktadır. Bu raporda sunulan bulgular ve öneriler, İslam iktisadı ekosisteminin önümüzdeki yıllarda büyümesi ve gelişmesi için önemli bir rehber niteliğindedir.

Öneriler

Eğitim ve araştırma faaliyetleri güçlendirilmelidir. İslam iktisadı ve finansı alanında yapılan akademik çalışmaların artırılması ve desteklenmesi büyük önem taşımaktadır. Türkiye'deki üniversiteler ve araştırma merkezlerinde bu alanda yeni programların geliştirilmesi ve var olan programların güncellenmesi gerekmektedir. Ayrıca öğrencilerin teorik bilgilerini pratikte kullanabilecekleri staj ve iş imkanlarının artırılması, bu alanda nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesine katkı sağlayacaktır.

Katılım bankacılığı sektörünün sürdürülebilir bir şekilde büyümesi için müşteri farkındalığının artırılması, yeni ve inovatif finansal ürünlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bankaların, özellikle dijital bankacılık hizmetlerini daha geniş kitlelere ulaştırarak müşteri tabanlarını genişletmeleri önerilmektedir. Faizsiz finansman modelleri üzerine yapılan tanıtım ve bilgilendirme kampanyalarının artırılması da önem arz etmektedir.

Türkiye'de katılım sigorta sektörünün büyümesini desteklemek amacıyla sigorta bilincinin artırılması, sigortacılığın farklı alanlara yönelik uygulamalarının yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu bağlamda, katılım sigorta şirketlerinin toplumun çeşitli kesimlerine ulaşabilecek yeni ürünler ve hizmetler geliştirmeleri önerilmektedir. Ayrıca, sigorta bilincini artırmaya yönelik eğitim ve tanıtım kampanyaları düzenlenmelidir.

Katılım esaslı sermaye piyasalarının büyümesi için yatırımcı farkındalığının artırılması ve finansal okuryazarlığın yaygınlaştırılması gerekmektedir. Bu bağlamda, katılım endeksleri ve katılım esaslı yatırım fonlarının daha fazla tanıtılarak yatırımcılar için cazip hale getirilmesi önerilmektedir. Ayrıca, sermaye piyasalarında İslam iktisadı ilkelerine uygun yatırım araçlarının çeşitlendirilmesi önemlidir.

Katılım esaslı bireysel emeklilik planlarının daha geniş kitlelere ulaşması ve bu alandaki bilinç düzeyinin artırılması için emeklilik planlarının tanıtımına ve avantajlarının vurgulanmasına yönelik kampanyalar düzenlenebilir. Ayrıca katılım esaslı bireysel emeklilik sisteminin etik ve adil bir sosyal güvenlik modeli olarak da fazla yaygınlaşması teşvik edilmelidir.

Katılım bankacılığı ve fintek uygulamalarında dijitalleşmenin teşvik edilmesi, müşteri tabanının genişletilmesi ve yenilikçi finansal çözümlerin geliştirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir. Türkiye'de katılım finteklere yönelik girişimler desteklenmeli, bu alanda girişim sermayesi yatırımları artırılmalı ve fintek ekosistemi geliştirilmelidir.

Kamu finansmanında İslam iktisadı prensiplerinin daha etkin bir şekilde uygulanması, adil ve sürdürülebilir bir kamu maliyesi sistemi oluşturulması açısından önemlidir. Bu bağlamda, kamu kurumları, üniversiteler ve STK'lar tarafından düzenlenecek seminerler, konferanslar ve tanıtım kampanyalarıyla İslam iktisadı ve finansının avantajları ile fırsatları daha geniş kitlelere tanıtılmalıdır.

Kaynakça

- Aras, O. N. ve Öztürk, M. (2011). Reel ekonomiye katkıları bakımından katılım bankalarının kullandığı fonların analizi. *Ekonomi Bilimleri Dergisi*, 3, 167-179. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/ebd/issue/4858/66834> adresinden erişildi.
- BDDK. (2023). Bankacılık temel performans göstergeleri. *TBS Temel Göstergeler Raporu*. <http://www.bddk.org.tr/Veri/Detay/162> adresinden erişildi.
- BDDK. (2023). Haftalık bankacılık sektörü verileri. <https://www.bddk.org.tr/BultenHaftalik/>
- Borsa İstanbul. (2024, 25 Şubat). BİST Katılım 50. borsaistanbul.com/tr/endeks-detay/102/bist-katilim-50 adresinden erişildi.
- Borsa İstanbul. (2024, 25 Şubat). Katılım Endeksleri. borsaistanbul.com/tr/endeks/1/3/katilim adresinden erişildi.
- Climate Bonds Initiative. (2024a). Interactive Data Platform, Market. climatebonds.net/market/data/ adresinden erişildi.
- Climate Bonds Initiative. (2024b). Interactive Data Platform, Use of Proceeds. climatebonds.net/market/data/ adresinden erişildi.
- Durmuş, A. Ülkemizde Uygulanan Faizsiz Bireysel Emeklilik Sisteminin İslam Hukuku Açısından Değerlendirilmesi. *İslam Tetkikleri Dergisi*, 1, 91-114.
- Emeklilik Gözetim Merkezi. (2024a) Bireysel Emeklilik Nedir? egm.org.tr/bireysel-emeklilik/bireysel-emeklilik-nedir/ adresinden erişildi.
- Emeklilik Gözetim Merkezi. (2024b). OKS Nedir? egm.org.tr/otomatik-katilim/oks-nedir/ adresinden erişildi.
- Emeklilik Gözetim Merkezi. (2024c). BES İstatistikleri. egm.org.tr/bilgi-merkezi/istatistikler/ adresinden erişildi.
- Ertürk, A. (2000). Türkiye’de özel finans kurumlarının dünü, bugünü ve yarını. *Albaraka Türk Yayınları: Türkiye’de Özel Finans Kurumları Teori ve Uygulama*, 17, 11-13.
- Hadin, Ö. (2021). Türkiye’de katılım sigortacılığı ve gelişimi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 58, 35-58.
- Hadin, Ö. (2024). İslam iktisadı ve finansı. Ö. F. Tekdoğan (Ed.) içinde, *İktisat İzleme Raporu 2023*, (ss. 138-145). İLKE İlim Kültür Eğitim Vakfı. doi: <http://dx.doi.org/10.26414/air18>
- IFDI. (2023). *Islamic finance development report 2023: Navigating uncertainty*. https://solutions.lseg.com/IslamicFinance_ICD_LSEG#form13146 adresinden erişildi.
- IIFM. (2023, Ağustos) *Sukuk report (12. baskı)*. iifm.net/frontend/general-documents/f0a12d4a6880f8e3bc23a23a-03baa8e61693983390.pdf adresinden erişildi.
- Investing.com (2024). *Endeks verileri*. <https://tr.investing.com/> adresinden erişildi.
- Kamu Aydınlatma Platformu. (2021). *Pay dışında sermaye piyasası aracı işlemlerine ilişkin bildirim (Faizsiz)*. kap.org.tr/tr/Bildirim/982387 adresinden erişildi.
- Kamuyu Aydınlatma Platformu. (2024). *Endeksler*. kap.org.tr/tr/Endeksler adresinden erişildi.
- Katılım Esasları Çerçevesinde Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetlerine İlişkin Yönetmelik. (2020, 19 Aralık). *Resmî Gazete*. (Sayı: 31339). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2020/12/20201219-2.htm> adresinden erişildi.
- ÖNDER. (2024). Finans Genç Projesi. <https://onder.org.tr/projeler/genclik-projeleri/finans-genc> adresinden erişildi.
- SalaamGateway. (2024). *Global islamic fintech report 2023*. (<https://cdn.salaamgateway.com/reports/> adresinden erişildi.
- Tariq, A. A. (2024). Managing financial risks of sukuk structure. *Loughborough University*, September (mimeo).

- T.C. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi. (2023a). *Türkiye fintek ekosistemi durum raporu 2023*. <https://www.cbfo.gov.tr/sites/default/files/2024-04/turkiye-fintek-ekosistemi-durum-raporu-2023.pdf> adresinden erişildi.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi. (2023b). *Projelerimiz*. <https://www.cbfo.gov.tr/projelerimiz> adresinden erişildi.
- T.C. Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı. (2024). *Orta vadeli program (2024-2026)*. Orta-Vadeli-Program_2024-2026.pdf (sbb.gov.tr) adresinden erişildi.
- T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2018). *Kira sertifikası yatırımcı kılavuzu*. ms.hmb.gov.tr/uploads/2018/11/Sabit-Kira-%C3%96demeli-Kira-Sertifikas%C4%B1-Yat%C4%B1mc%C4%B1mc%C4%B1-K%C4%B1lavuzu.pdf adresinden erişildi.
- T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2024a). *Altın tahvili/altına dayalı kira sertifikası*. hmb.gov.tr/diger-sorular adresinden erişildi.
- T.C. Hazine ve Maliye Bakanlığı. (2024b). *Kamu finansman istatistikleri*. hmb.gov.tr/kamu-finansmani-istatistikleri adresinden erişildi.
- TBB. (2024a). *Bankalarımız 2023*. https://www.tbb.org.tr/Content/Upload/Dokuman/9034/Bankalarimiz_2023.pdf adresinden erişildi.
- TBB. (2024b). *İstatistiki raporlar*. <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59> adresinden erişildi.
- TKBB. (2015). *Türkiye katılım bankacılığı strateji belgesi 2015-2025*, Türkiye Katılım Bankaları Birliği Yayın No: 5, İstanbul. <https://www.tkbb.org.tr/faaliyetler/yayinlar/strateji-belgesi> adresinden erişildi.
- TKBB. (2023). *Aktifler*. TKBB Veri Peteği. veri-petegi.tkbb.org.tr/#/public/dashboard/db-9gmli10dcf4r3me?filters=81201%3D1%2681206%3DKat%C4%B1%C4%B1m adresinden erişildi.
- TKBB. (2023). *ATM bilgileri*. TKBB Veri Peteği. veri-petegi.tkbb.org.tr/#/public/showcase/SC-4482EFP184AHCWN/SCI-CC31DETDE4CWP2K?filters=81585%3DARALIK%2681593%3D2023 adresinden erişildi.
- TKBB. (2023). *Bankacılık temel performans göstergeleri*. TKBB Veri Peteği. veri-petegi.tkbb.org.tr/#/public/showcase/SC-4482EFP184AHCWN/SCI-1E2CFA59F6BEXF3?filters=81206%3DKat%C4%B1%C4%B1m%2681201%3D1 adresinden erişildi.
- TKBB. (2023). *Çalışan bilgileri*. TKBB Veri Peteği. <https://veri-petegi.tkbb.org.tr/#/public/showcase/SC-4482EFP184AHCWN/SCI-4D49SOAXBD2EBO1?filters=81250%3D2024-01-01%2681250%3D2024-01-31> adresinden erişildi.
- TKBB. (2023). *Dijital bankacılık istatistikleri*. TKBB Veri Peteği. <https://veri-petegi.tkbb.org.tr/#/public/showcase/SC-4482EFP184AHCWN/SCI-B5EUB80E3F20FCF?filters=81232%3D2023%204.D%C3%96NEM%2681242%3D2023%204.D%C3%96NEM%26dbmfl-hbs6a2o18k1e132%3D2023%204.D%C3%96NE> adresinden erişildi.
- TKBB. (2023). *Şube bilgileri*. TKBB Veri Peteği. veri-petegi.tkbb.org.tr/#/public/showcase/SC-4482EFP184AHCWN/SCI-YFA0FBR6ARN2E88?filters=81446%3DARALIK%2681455%3D2023 adresinden erişildi.
- TKBB. (2024). *Veri peteği*. veripetegi.tkbb.org.tr/ adresinden erişildi.
- Tuna, Y. ve Şekkeli, F.E., (2020). Katılım bankacılığının reel kesime etkileri, *Business & Management Studies: An International Journal*, 8(2), 1501-1522.
- Türkiye Sigorta Birliği. (2024). *Mali tablolar ve istatistikler*. tsb.org.tr/tr/istatistik/genel-sigorta-verileri/prim-adet adresinden erişildi.
- Türkiye Sigorta Birliği. (2024). *Anasayfa*. <https://www.tsb.org.tr/tr/AnasayfaSlider/20#> adresinden erişildi.
- World Bank. (2020). *Pioneering the Green Sukuk: Three years on*. <http://hdl.handle.net/10986/34569> adresinden erişildi.
- Yıldırım, O. (2020). Türkiye ekonomisinde katılım bankacılığı. *Econder International Academic Journal*, 4(2), 518-529.

Yazarlar Hakkında

Melih Turan

Editör

Lisans eğitimini finansal teknoloji dalında Bilkent Üniversitesi Muhasebe Bilgi Sistemleri bölümünde tamamladı. Bir yıl Fransa Burgundy İşletme Okulunda eğitim gördü. Yüksek lisans ve doktora eğitimini Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü, Ortadoğu Ekonomi Politikası alanında yaptı. Albaraka Türk'te İş Geliştirme ve İnovasyon, Albaraka Garaj gibi alanlarda çalıştıktan sonra Almanya'da İnşa dijital bankacılık projesinde yer aldı. Kuveyt Türk'ün teknoloji iştiraki olan Architech'te ürün yöneticisi olarak çalıştı. Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisinde Finansal Teknolojiler Müdürü olarak Türkiye'nin ilk "Milli Fintek Stratejisi" ve "Türkiye Fintek Rehberi" gibi önemli projeleri yönetti. Macellan'da hali hazırda Macellan girişim stüdyosu bünyesinde kurulan Goldframer sanat yatırımı platformunun kurucu ortağı ve genel müdürüdür.

Sümevra Aydın

Araştırmacı

On Dokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden 2016 yılında mezun oldu. 2020 yılında aynı üniversitede İslam'da borçlanma ve karz-ı hasen alanında yazdığı tezle İslam Hukuku alanında yüksek lisansını tamamladı. 2020 yılında başladığı İstanbul Üniversitesi İslam İktisadi ve Finansı alanında doktora öğrenimine devam etmektedir. İKAM bünyesinde Araştırmacı olarak çalışmaktadır.

Ozan Solak

Araştırmacı

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İşletme (İngilizce) bölümü lisans eğitimini yüksek onur derecesi ile tamamladı. Yine aynı üniversitenin İslam İktisadı ve Finans Bölümü'nü çift anadal programı onur derecesi ile bitirdi. Lisans yıllarında Albaraka Türk Katılım Bankası'nda yarı zamanlı çalışmaya başladıktan sonra mezuniyetinden itibaren tam zamanlı olarak görevine devam etti. Finansal teknolojiler, İslami fintek, e-ticaret, uluslararası finans, katılım bankacılığı ve sigortacılığı başlıca ilgi alanlarıdır. Halihazırda İKAM'da Araştırmacı olarak görev yapmaktadır.

Talha Bedirhan Işık

Araştırma Asistanı

İstanbul Kadıköy İmam Hatip Lisesinden mezun olduktan sonra İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi İslam İktisadı ve Finansı (İngilizce) programında 2022 yılında lisans eğitimini tamamladı. İstanbul Medeniyet Üniversitesi İktisat Tezli Yüksek Lisans Programında yüksek lisans eğitimine devam etmektedir. İLKE Vakfı bünyesinde İKAM'da Araştırma Asistanı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Beyza Güneş

Araştırma Stajyeri

İstanbul Bilgi Üniversitesi Bankacılık ve Finans (İngilizce) bölümünden Temmuz 2023 tarihinde mezun oldu. Aynı üniversitenin Hukuk Bölümünde çift anadal öğrenime son sınıf öğrencisi olarak devam etmektedir. İKAM'da Araştırma Stajyeri olarak görev almaktadır.

Son Yayınlarımız

İktisat İzleme Raporlarımız

Projelerimiz

islamiktisadi.net

biblio.ikam.org.tr

ikt.ikam.org.tr

Bu rapor, Türkiye'de İslam iktisadı ve finansının mevcut durumunu ve gelecekteki potansiyel gelişim alanlarını kapsamlı bir şekilde incelemektedir. İLKE Vakfı bünyesindeki İslam İktisadı Araştırma Merkezi (İKAM) tarafından hazırlanan bu çalışma, Türkiye'deki İslami finans kurumlarının, katılım bankalarının, sigortacılık ve sermaye piyasalarının gelişim süreçlerini analiz ederken, dijitalleşme, finansal teknolojiler ve katılım bankacılığı sektöründeki önemli değişimleri ele almaktadır. Rapor, 2023 yılındaki önemli gelişmelere, istatistiklere ve geleceğe yönelik öngörülere yer vermekte; akademisyenler, sektör profesyonelleri ve politika yapımcılar için rehber niteliğinde stratejik öneriler sunmaktadır. İslam iktisadı ve finansı ekosisteminin adil ve insani bir ekonomik düzen inşa etme çabalarına katkıda bulunmayı amaçlayan bu rapor, okuyuculara alternatif bir iktisadi sistemin kapılarını aralamaktadır.

📍 Aziz Mahmut Hüdayi Mh. Türbe Kapısı Sk. No:13 Üsküdar / İst.

🌐 ilke.org.tr 📞 +90 216 532 63 70 @ bilgi@ilke.org.tr

📱 ilkevaki